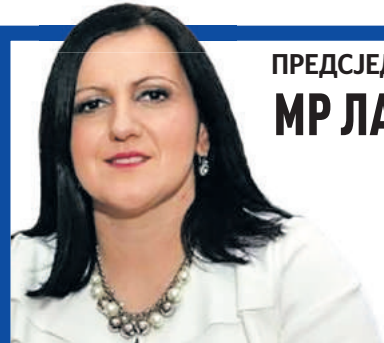

СРПСКО КОЛО

● ЛИСТ САВЕЗА СРБА ИЗ РЕГИОНА ● ПИСАН ИЈЕКАВСКИМ ИЗГОВОРМ ● ГОДИНА III ● БРОЈ 33 ● АВГУСТ 2018. ● БЕСПЛАТАН ПРИМЈЕРАК

ПРЕДСЈЕДНИЦА ОПШТИНЕ ОЦАЦИ
МР ЛАТИНКА ВАСИЉКОВИЋ

Оцаци су средина која свима нуди једнаку прилику

ПРЕДСЈЕДНИК ОПШТИНЕ НОВИ БЕЧЕЈ
САША МАКСИМОВИЋ

Вратили смо затечени дуг и уложили 500 милиона динара у развој општине

У БАЧКОЈ ПАЛАНЦИ ОКУПИЛО СЕ ВИШЕ ОД 25.000 ЉУДИ ДА ОДА ПОШТУ ЖРТВАМА ЗЛОЧИНАЧКЕ АКЦИЈЕ ОЛУЈА

ВУЧИЋ: Србија можда и може да постоји без Крајине, али без Крајишника - никада

БОЈАН АРБУТИНА
НАПИШИ МИ, МАМА, ШТА СЕ ДЕСИЛО!

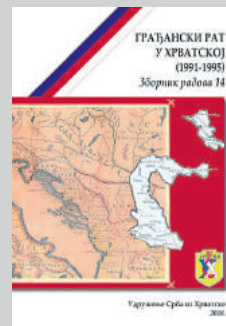
» Дневник из избјегличке колоне

ИСТОРИЧАРИ О ХРВАТСКОМ ЗЛОЧИНУ

Крајина се морала уништити, јер је, уз СПЦ, вијековима била једина слободна институција нашег народа!

» У Београду одржана промоција 14. Зборника Грађански рат у Хрватској 1991-1995.

У ПОСЈЕТИ СРПСКИМ СЕЛИМА ОКО САНСКОГ МОСТА

Мигранти, нови изазов за повратнике у Сану

ОЈ ВРЛИКО, ПОНОСУ И ДИКО! СРПСКО КОЛОНА ПРОСЛАВИ ВЕЛИКОГ ЈУБИЛЕЈА ДАЛМАТИНСКИХ СРБА

НА ИЗВОРУ РИЈЕКЕ ЦЕТИНЕ: 400 ГОДИНА ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ СВЕТОГ НИКОЛАЈА

УВОДНИК

» Пише: Трифко Ђоровић

НИКО НИКАД КАО ДЕЛИЈЕ ИЗ КНИНА

Само они који су рођени у вријеме заједничке државе добро памте да већих навијача *Звезде* нема од Книњана. Баш као што се у Хрватској готово сви слажу да нема бучнијег стадиона од онога у Сплиту, а управо тамо би често двадесетак пута малобројнији Книњани знали да надгласају навијаче *Хајдука*.

Највећи успјех у овоме вијеку фудбалери *Црвене звезде* остварили су недавним уласком у Лигу шампиона. Нема тог Србина који се није обрадовао овом успјеху, а посебну драг успјеха над *Салзбургом*, симболично извојеваном баш на стогодишњицу завршетка Првог свјетског рата усред Аустрије, осјетили су сви Крајишници, а посебно Книњани.

На голу *Звезде* бриљирао је Милан Борјан, а кључни играч преокрета био је Милош Дегенек, обојица рођени Книњани. Милан је завршио први разред основне школе, а Милош је био беба када су се након злочиничке акције *Олуја* нашли на истој Петровачкој цести и путу за Србију. Живот их није мазио, па је Милан са својом породицом из Србије отишао у Канаду, а Милош у Аустралију. Након Петровачке цесте 1995. године и бројних животних перипетија на различитим странама свијета, судбина је спојила двојицу Книњана 23 године касније и то у дресу највољеније *Звезде*. И одмах су исписали историју. Борјан је бранио без грешке, а сам Бог зна шта је све прошло кроз главу Милоша Дегенек након бахатости хрватског играча аустријског шампиона Марина Погранчића, који је намјерно нагазио повријеђеног *Звездиног* играча Павкова, док је још лежао на земљи.

Врела крајишка крв Милоша Дегенек пресудила је Погранчићу дарујући му титулу трагичара утакмице. Милош му је одузео лопту и набацио за први гол, а само неколико секунди касније поново му је измакао и овјерио *Звездин* повратак у друштво најбољих европских клубова. Милош није био ни рођен кад је *Звезда* била првак Европе, али након меча у Салзбургу многи у Србији су напокон разумјели значење ријечи „дегенек“ (физичка надмоћ). Међутим, на друштвеним мрежама могли су се наћи и коментари у којима се двојица Книњана замјера што су заиграли за репрезентације Канаде и Аустралије, заборавајући да су им управо те земље дале уточиште кад им је било најтеже. Да су хтјели, Книњани су умјесто у *Звезди* могли за исте или веће новце играти по Кини, Кореји или Грчкој, али крајишко срце увијек је куцало за Србију. Управо животни пут ове двојице фудбалера на најбољи начин свједочи да су многи Срби са простора Крајине годинама морали да ђуте и своју вриједност потврде у бијелом свијету да би добили своје мјесто под сунцем у вољеној Србији. Мијењале су се власти, политичари, чак је и земља неколико пута мијењала име, али статус Срба Крајишника остао је непромијењен.

Требале су проћи деценије да се напокон установи државно обиљежавање српских жртава страдалих у грађанском рату деведесетих. Била је то сатисфакција за све оне године неразумијевања, невјерице, немоћи и осјећаја да си у кожи нежељеног дјетета. Неко ће можда рећи да је вријеме да се манемо прошлости и окренемо будућности. Запитајмо се колико вриједи будућност уколико прошлост и коријене изгубимо? Има ли цијену онај осјећај кад пуно срца кажеш: „Свој сам на своме!“

ПРВИ СТАНАРИ ТРЕБАЛО БИ ДА СЕ УСЕЛЕ У ЈУЛУ 2019. ГОДИНЕ

Положен камен темељац за 169 станова у Старој Пазови

РАДИНОВИЋ: МИЛИОН ЕВРА ОД ОПШТИНЕ

Предсједник општине Стара Пазова Ђорђе Радиновић захвалио се свим учесницима у пројекту.

– Овом градњом породице које су, вихором рата деведесетих година, избјегле из својих домова, трајно ће ријешити најбитније животно питање – кров над главом – рекао је Радиновић, који се захвалио свим донаторима.

– Општина Стара Пазова годинама уназад ради на рјешавању стамбеног питања за избјегла и расељена лица, тако да ће, по завршетку изградње станова из овог пројекта, укупна учешће из буџета Општине износити око 1.000.000 евра – рекао је Радиновић и истакао да је локална самоуправа, за изградњу станова обезбиједила парцеле укупне површине од око 1,4 хектара.

» ЗА СРЕЋАН ПОЧЕТАК РАДОВА: Први човек старопазовачке општине Ђорђе Радиновић

те да у пуној мјери допринеси спровођењу договорених обавеза, о чему свједочи и полагање темељаца у Старој Пазови. Шеф Делегације ЕУ у Србији Фабрици оцијенио је да полагање камена темељаца у Старој Пазови представља почетак новог живота за бројне породице, а не само прављење стамбених зграда. Он је подсјетио да је ЕУ обезбиједила 232 милиона евра за изградњу станова, и да се очекује да ће до краја 2021. бити завршен тај посао.

Амерички амбасадор Кајл Скот приликом ове свечаности казао је да је Регионални програм за становање од 2012. године обезбиједио дом за више од 3.000 породица и вратио им наду у достојанство које су изгубили у ратовима деведесетих година.

Комесар за избјеглице и миграције Владимир Цуцић захвалио се свим присутним гостима без којих, како је нагласио, ми данас не бисмо били ту.

– А сада, и од сада, и убудуће, мајстори и неимари имају ријеч. Нека вам је срећно, као и свим оним људима који чекају ове станове – нагласио је комесар Цуцић. **АГ-РСК**

ТРАКТОР ИЗ СРБИЈЕ СТИГАО У ВРГИНМОСТ

Министар пољопривреде и заштите животне средине у Влади Републике Србије Бранислав Недимовић је 21. августа у кругу Фабрике меса *Срем* у Шиду начелнику општине Гвозд (Вргинмост) Милану Врги уручио кључеве трактора који је као поклон током зимске посјете Кордуну обећао предсједник Србије Александар Вучић.

– Ово је само доказ да без обзира гдје Срби живјели, увијек ће имати помоћ и подршку колико год је то могуће од државе Србије – рекао је Недимовић. Додао је да ће током идућег мјесеца бити испуњено још једно обећање предсједника Вучића, те ће трактор доћи и општина Двор.

Захваљујући предсједнику и

Влади, начелник Врга нагласио је како ће општини Вргинмост трактор бити од велике користи у одржавању инфраструктуре.

– Велике су површине за одржавање, а, нажалост, мало је људи, те ће нам савремен трактор помоћи у стварању бољих услова за живот наших људи – рекао је он.

Учеснике данашње примопредаје поздравео је један од власника Месне индустрије *Срем* из Шиде Братислав Богатић. Месна индустрија је у партнерским односима са Владом донирала трактор са косилицом мјештанима општине Вргинмост.

Трактор високе квалитете и најмодернијег европског *ТИР 4* стандарда стигао је у Вргинмост.

Б.РКМАН

СРПСКО КОЛО

Оснивач и издавач: **Савез Срба из региона**
 Главни и одговорни уредник: **Трифко Ђоровић**
 Лектор: **Сања Вуковић**
 Веб администратор: **Милисав Шапић**
 Редакција: **Весна Вуковић, Жељко Ђекић, Сњежана Станишић и Јелена Рокнић**
 Сарадници: **Боро Ркман (Хрватска), Ратко Бубало, Шпиро Лазиница (правни савети)**
 Адреса: **Краљице Марије 47, Београд**
 Дописништво: **Булевар ослобођења 26, Нови Сад**
 Мејл: **srpskokolo@ssr.org.rs**
 Телефон: **011/3820-250, 021/6613 600**
 Сајт: **www.ssr.org.rs**
 Тираж: **31.000 примјерака**
 Дизајн и прелом: **Студио Хум, Барајево**
 Штампла: **Штампарија Графопродукт, Нови Сад**
 Лист излази посљедњег дана у мјесецу.
 Рукописи и фотографије се не враћају.
 ISSN 2466-3476

Штампање Српског кола помогли су Министарство културе и информисања Републике Србије, Управа за сарадњу с дијаспором и Србима у региону, Град Нови Сад, Град Краљево, општина Куршумлија и општина Бачки Петровац

Линта посјетио избјегла лица у Устаничкој улици

Народни посланик Миодраг Линта са сарадницима посјетио је 4. августа 2018. године избјегла и расељена лица која дуго низ година живе у Устаничкој улици у Београду.

Избјегла и расељена лица упознала су Линту са актуелном ситуацијом у којој се налазе и апеловала на њега да им помогне да се на правичан начин трајно ријешају њихово стамбено питање. У Устаничкој улици живи још 12 појединачних и вишечланих породица, које још увијек нису трајно стамбено збринуте. Међу наведеним породицама налазе се, између осталих, и породице палих бораца, ратних војних инвалида, самохраних мајки

и осталих угрожених лица. Линта је рекао да ће разговарати са надлежним државним органима и учинити све што је у његовој моћи да се

покуша пронаћи прихватљиво рјешење стамбеног питања за наведених 12 породица.

Он је посебно нагласио да је веома важно да се прона-

ђе за сваку појединачну и вишечлану породицу трајно и правично рјешење прије него што буду иселени из свог привременог смјештаја.

ДАН СЈЕЋАЊА И ТУГЕ У БАЧКОЈ ПАЛАНЦИ ОКУПИЛО СЕ ВИШЕ ОД 25.000 ЉУДИ ДА ОДА ПОШТУ ЖРТВАМА ЗЛОЧИНАЧКЕ АКЦИЈЕ ОЛУЈА

ВУЧИЋ: Србија можда и може да постоји без Крајине, али без Крајишника – никада

У Бачкој Паланци, у којој живи неколико хиљада Срба протјераних у оквиру хрватске злоčinaчке оружане акције Олуја, обиљежен је Дан сјећања на све страдале и прогнане Србе током те акције.

Након парастоса окупљенима на стадиону Спортско-рекреативног центра Тиквара обратио се патријарх српски Иринеј.

– Сабрали смо се да одамо помен нашој браћи чија је једина кривица то што су били Срби и што су били православни. Они су пострадали од браће хришћана, а не од неког непознатог народа и вјере. И само небо постидјело се тог злочина. Данас, послје скоро двије деценије, питамо се шта их је водило да дигну руку на своју браћу са којом су дијелили поднебље. Институција цркве могла је да заустави тај понор и зло које је изненадило свијет. То је и њихова и наша трагедија. Наш партијарх Герман када је освештавао цркву у Јасеновцу рекао је: „Тај злочин не смијемо да заборавимо.“ Али, позвани смо да опростимо као хришћани. Ниједно зло никада није донијело добро – рекао је патријарх Иринеј.

ЈЕЛЕНА КНЕЖЕВИЋ: ТАТА, НИСАМ ТЕ ПРЕЖАЛИЛА

Једно од дјецe из избјегличке колоне, Јелена Кнежевић, обратила се окупљенима кроз сузе приповиједајући судбину своје породице.

– У нашу кућу су једно вече ушла два човека која ја нисам познавала, али још памтим мајчин крик. Почину да пристижу комшије, рођаци, само нема мог тате. Тата, иако нисмо успјели да испунимо све наше заједничке снове, ја те још увијек волим, ја те још увијек нисам прежалила – рекла је Јелена дрхтавим гласом.

Са мајком, сестром и братом, који је имао свега девет дана када је отац убијен, свој нови дом пронашли су у Бачкој Паланци.

– Хвала Србији што нас је примила. Половина мог срца заувјек ће остати у родној

Крајини – рекла је Јелена, чији говор ником од присутних није оставио равнодушним.

– Србија можда и може да постоји без Крајине, али без Крајишника – никад. Данас смо дошли не само да обиљежимо најстрашнији дан у нашој историји него и да посвједочимо пред свима, а нарочито пред онима који се праве да су заборавили и који ће сутра славити, да ниједан злочин не може бити заборављен. Да ли можете да замислите да неко слави Јеленине сузе? – рекао је предсједник Србије Александар Вучић, који је истакао да су се ове године први пут окупили сви српски политички представници из РС, Црне Горе, Хрватске...

– Србија је посљедњи Крајишки строј – истакао је предсједник Вучић.

СРБИЈА ЈЕ ПРЕДУГО ОКРЕТАЛА ГЛАВУ

– Сваки злочин је вјечан, не може се оправдати, а камоли славити. Како се могу славити Јеленине сузе? Ако им је послје тога до слава – нека славе. Ми који смо вечерас плакали можемо поносно да гледамо у будућност. Нећемо више бити само уточиште за наш народ већ и заштита за сваког од њих. Никома нећемо дозволити да прогони, убија и понижава наш народ. Немамо више чега да се стидимо зато што смо Срби. Како ћете Тесли да промијените род? Како ћете за Миланковића да кажете да није Србин? – запитоа се предсједник Вучић.

– Није никаква случајност што су датуми злочина због различитости, због вјере и нације, исти. Нацисти су 4. августа 1944. године провалили у сигурно скровиште јеврејске дјевојчице Ане Франк и одвели је у логор да умре. Они који су на исти тај дан, 4. августа, 1995. године провалили у Крајину, убили више од двије хиљаде људи и 250.000 прогнали, само су поновили исту ствар. Исти злочин против некога ко је различит, има другачије име, поријекло и неког свог Бога. И у оба случаја једина кривица, и Ане Франк и Срба из Крајине, била је не нешто што су уради-

ДВА СРЦА КУЦАЈУ ЗА СРБИЈУ

– Србија јако дуго није схватала да трагедије не почињу када се не разумију ријечи, него када се не разумије ћутња. И ту ћутњу, тешку ћутњу свог народа, својих Крајишника, нисмо разумјели, превише дуго, готово пуних 18 година. И ћутали смо на ту ћутњу, плашећи се да кажемо ништа друго него оно што јесте. Нисмо смјели да кажемо „злочин“. Ни да кажемо „погром“. Ни да кажемо „чишћење“. Ни „истребљење“, „убијање“, „силовање“, „паљење“, „пљачкање“. Данас Србија говори у име свих Крајишника. Без трунке мржње, без позива на освету, без жеље за било чим другим осим за истином, и елементарном правдом. Оном правдом због које и данас понављам оно што најмање желе да чују. Више никада никаквих Олуја за Србе, зато што су Срби, неће бити. То је моја порука Србима и свима другима – рекао је Вучић и додао да су Срби, Личани, Кордунаши и Далматинци оставили Хрватској своја велика дјела, али су још више дали Србији.

ли, него нечије убјеђење да ће без њих нека земља, неки људи, бити лепши и бољи. У оба случаја тражено је и примијењено коначно рјешење. У оба случаја они који су другачији оптужени су само за своје постојање. И није пука коинциденција то што је Хитлер 1919. године оптужио Јевреје за то што се „множе“, и што је исту ту ријеч – „множили су се“ – употребио Туђман у свом говору у празном Книну, ослобођеном од Срба, од сопствених становника. Мотив је, дакле, вјечан, исто као злочин који је проузроковао. Мржња, у својој ирационалности, не препознаје ни вријеме нити било какав крај, осим оног, коначног, да некога нема. Разлика је, послје свега, само у бројкама, које говоре не о мањој жељи, него о мањој ефикасности. А намјера је иста. Хитлер је хтио свијет без Јевреја, Хрватска, њена политика, хтјела је Хрватску без Срба, јер су, како је речено, „разарали хрватско национално биће“ – рекао је предсједник Вучић наглашавајући да се Србија мијења.

– Мук је прошао у Србији. И њен, и ваш. И глас нам је све јачи, у Српској, и у Босни и Херцеговини, и све даље се чује. Ништа туђе нећемо, али нико не може да нам забрани да се зовемо Србима, српским именом и презименом. Поздрављам Србе и у Црној Гори, и у Републици Српској и у Босни и Херцеговини и у Хрватској, свуда гдје живе, овдје у региону и свуда у свијету. Живјела Република Српска! Живјела Србија! – поручио је предсједник Вучић.

ДОДИК: ОБЈЕДИНИЋЕМО СРПСКЕ ПРОСТОРЕ

Предсједник Републике Српске Милорад Додик рекао је да увијек изнова тражи снагу да разумије шта се десило српском народу који је у прошлом вијеку пострадао са губитком готово пола популације, не само у Олуји...

– Давно сам знао и научио да је Јасеновац био државна политика тадашње Независне Државе Хрватске – навео је Додик и додао да је етничко чишћење спроведено уз асистенцију великих сила.

– Хвала Србији што је била јасно и храбро уточиште за све Србе. Србија је јасно била гаранција и онда када је било потребно да се овдје скраси наш народ. Изгледала је далеко, али је била достижни циљ и спас за многе – истакао је Додик. Он је истакао да је РС симбол слободе.

– Увјерен сам да ће Срби у овом вијеку наћи снагу да обједине државне просторе – истакао је Додик, који очекује да се Србија избори са проблемима који су пред њом.

– Ми Србију доживљавамо као своју земљу. РС и Србију доживљавамо као јединствен политички и национални простор. Вјерујемо да на то имамо право – подвукао је Додик и додао да ће када буду славили Олују стајати пред химном коју је написао Србин.

Дану сјећања присуствовали су премијерка Србије Ана Брнабић и министри у Влади Србије, народни посланици, представници Војске Србије и Српске православне цркве.

ЛИНТА: ОЛУЈА ЈЕ САМО ЗАВРШНИ ЧИН ЕТНИЧКОГ ЧИШЋЕЊА СРБА

Скупу у Бачкој Паланци присуствовао је и председник Одбора за дијаспору и Србе у региону Миодраг Линта, који је оцијенио да је злочиначка акција Олуја само завршни чин етничког чишћења српског народа са подручја данашње Хрватске.

ЧАСНИ НАРОДИ НЕ СЛАВЕ УБИЈАЊЕ

Линта сматра да би злочиначка акција Олуја за сваког часног Хрвата требало да буде највећа хрватска срамота, а не највећа хрватска пobjеда.

– Нажалост, хрватско друштво није спремно да се суочи са злочинима који су почињени против Срба током и после хрватске акције Олуја. За хрватску власт Олуја је чиста као суза, иако је њен главни циљ био коначно рјешење српског питања по усташким начелима и стварање етнички чисте хрватске државе – рекао је Линта и додао да ниједан нормалан и частан народ не би могао славити протјеривање преко 220.000 људи са својих вјековних огњишта и убијање око 2.000 људи од који су већина били цивили.

– Међутим, хрватска власт не само што слави протјеривање и злочин над Србима на државном нивоу већ из свог буџета плаћа наступе главног промотера усташтва и србомрца Марка Перковића Томпсона, који је овог 5. августа пјевао у Глини. На тај начин хрватска власт је, по ко зна који пут, додатно увриједила и понизила српске жртве и читав српски народ – рекао је Линта. Он је оцијенио да је одлазак фудбалера Хрватске на челу са селектором Златком Далићем у Книн, на прославу протјеривања Срба у злочиначкој акцији Олуја, још једна у низу антисрпских провокација.

бијено је преко 7.000 Срба – рекао је Линта и додао да се катастрофа Срба у Хрватској често своди само на злочиначку акцију Бљесак и Олуја у којима је протјерано преко 250.000 Срба.

– Заборавља се непобитна чињеница да су хрватске паравојне, војне и полицијске формације током 1991, 1992. и почетком 1993. године из десетина хрватских градова и са већег подручја западне Славоније, такође, протјерале преко 250.000 Срба. О томе свједочи документ Савјета безбједности Уједињених нација од 15. маја 1993. године. Наведени

документ садржи свједочење тадашњег Генералног секретара УН Бутроса Галија пред Савјетом безбједности – да је само у Југославију и у Републику Српску Крајину протјерано 251.000 Срба, и то од 1990. до 18. марта 1993. године – рекао је Линта и додао да треба узети у обзир да је у прве двије године рата више десетина хиљада Срба спашавало голе животе принудним одласком из хрватских градова у друге европске земље.

Линта наглашава да је Влада Србије 5. август прогласила за Дан сјећања на страдале и прогнане Србе и да је због тога веома важно да се ових дана сјетимо и говоримо и о катастрофи коју су доживјели Срби у Федерацији БиХ.

– Са тог подручја такође протјерано је преко пола милиона Срба од стране тзв. Армије БиХ, Хрватског вијећа одбране и разних бошњачких и хрватских паравојних и полицијских формација. Са подручја Косова и Метохије протјерано је преко 250.000 Срба и других неалбанца. Према подацима институција Републике Српске, у БиХ страдало је преко 30.000 Срба. Према подацима Координације српских удружења несталих, убијених и погинулих лица, на Косову и Метохији убијено је више од 2.000 Срба и киднаповано преко 900 Срба – закључио је Линта.

Одржани парастоси за страдале Крајишнике у Америци и Канади

Срби у САД и Канади сјећају се убијених, несталих и прогнаних Крајишника у хрватској војно-полицијској акцији Олуја. У организацији српских и крајишких удружења у српским храмовима у Америци 4. и 5. августа одржани су парастоси за све погинуле Србе у ратовима од 1990. до 1999. године.

У Канадском граду Виндзору, у суботу 4. августа, у Храму Свете Петке, послужбеног парастоса приређена је изложба о злочинима хрватске војске у Олуји, а учесници прогона евоцирали су сјећања на страдања наро-

да у Крајини. У недељу 5. августа парастос је одржан у Храму Светог Ђорђа у Нијагари.

Двадесет три године од погрома српског народа у Крајини обиљежено је парастосом и бесједама и у Чикагу, у недељу 5. августа. У сједишту Средњозападно-америчке епархије у манастиру Нова Грачаница комеморацију страдалим Крајишницима организовала су крајишка удружења из Чикага – Удружење крајишких Срба Прело и Сабор крајишких Срба. Парастос је одржан и у Храму Вознесења Христовог у граду Елизабет у америчкој савезној држави Њу Џерси. **С. ДАНЧУ**

УДРУЖЕЊЕ ЗАВИЧАЈ ИЗ КОВАЧИЦЕ ОРГАНИЗОВАЛО ПОМЕН У ЦРЕПАЈИ

Пенић: Не смијемо заборавити наше жртве страдале у прошлом вијеку

У Храму Успења Богородице у Црепаји у организацији Удружења крајишника Завичај, општине Ковачица, Српске православне цркве, а под покровитељством Комесаријата за избјеглице и миграције, по други пут у овој општини одржан је парастос за све жртве ратова у прошлом вијеку.

Према ријечима председника Удружења Завичај Дамјана Пенића, повод парастоса је погром и страдање Крајишника у ратовима деведесетих, али и помен страдалих у Другом свјетском рату, као и злочиначком бомбардовању СР Југославије 1999. године.

– Први пут прошле године помен је обиљежен у Ковачици, а ове у Црепаји. Намjera нам је да обиђемо све мјесне заједнице, како би људе подсетили на мученичка страдања нашег народа – рекао је Пенић, истичући да су многи Крајишници спријечени да оду на своја огњишта и обиђу гробове својих чланова породица.

– Ово је прилика да се саберемо у светом храму и на достојан начин поменемо све наше жртве – рекао је Пенић,

оцењујући као велику утјеху што је последњих година постало устаљено да се помен крајишким жртвама обиљежава на државном нивоу.

Помен у Црепаји служили су мјесни парох Живко Коврлија и свештеник из Дебељаце Игор Карановић, а организатори су посебно захвални црквеном хору из Црепаје, који је учествовао у обиљежавању помена. Заједно са грађанима парастосу је присуствовао и потпредседник Скупштине општине Ковачица Зоран Саванов.

– Захвални смо локалној самоуправи што је омогући-

ла да уз подршку Комесаријата за избјеглице и миграције први пут у нашој општини буде спроведен конкурс за додјелу грађевинских пакета и откуп сеоских домаћинства – истакао је Пенић и додао да су након 23 године протјеране крајишке породице дошле у прилику да имају свој кућни број.

– Свакодневно се побољшавају животни услови и заједно са својим комшијама трудимо се да дамо пун допринос развоју нашег новог завичаја – закључио је Пенић, уз ону народну „нек је здравља, бихе свера“. **Т. ЂОРВИЋ**

ПРОГНАНИ: Немамо се гдје вратити

Међу прогнанима 1995. године је био и 62-годишњи Вилко Гогојић из Босанске Крајине. Почео је нови живот доласком у Србију, а данас, каже, и када би хтио да се врати, нема гдје.

– Немамо гдје да се вратимо. То су сад ружеvine, једино земље има. Али и да се вратимо, не можемо да обезбједимо егзистенцију – рекао је Гогојић Тањути.

Ђуро Штељић, који је са женом и три сина протјеран из Коренице, казао је за Тањути да им је тог јутра у кућу дошло шест униформисаних мушкараца, који су им рекли да покупе своје торбе и носе, или да оставе главе ту у стану. Наводећи да им ништа друго није преостало да ураде, Штељић је казао да се не зна броја Србима које су закопали под ауто-пут, ровокопачима копали, па их асфалтом покривали.

– Наишла је полиција, главног знам, и ре-

кли су нам да се купимо и идемо одатле. Кажу, ово је хрватска домовина, ово више није наше српско – прича Штељић.

Додаје да је требало да у Србију дођу у шлеперу, који је ишао из Доњега Лапца и који је изгорео, али да је судбина била таква да дођу у једном трактору и тако преживе.

– Ништа нисмо понијели. Оставили смо све. Двијехиљадите отишао сам да тражим радну књижицу у Кореницу, питам полицајца гдје је Шумарија, објасним му да сам код њих радио 30 година. Пита ме да ли сам имао кућу, ја кажем да сам имао стан. Он ми каже, ако си имао кућу, купи циглу, опсовао ми је српску мајку и казао је – ово је груда хрватске домовине. Ја сам остао без ријечи, дочекао аутобус из Шибеника и вратио се назад, више нисам ишао, што ћу, немам шта тамо да радим – испричао је Штељић.

» Зоран Саванов, Дамјан Пенић и чланови Удружења крајишника Завичај на помену у цркви Успења Богородице у Црепаји

У БЕОГРАДУ ОДРЖАНА ПРОМОЦИЈА 14. ЗБОРНИКА ГРАЂАНСКИ РАТ У ХРВАТСКОЈ 1991-1995.

Српска Крајина морала се уништити, јер је, уз СПЦ, вијековима била једина слободна институција нашег народа!

Удружење Срба из Хрватске и Српско културно друштво Зора Книн – Београд промовисало је 31. јула 2018. године у београдској општини Стари Град 14. Зборник радова *Грађански рат у Хрватској 1991–1995*.

Водитељ ове промоције, новинар Данко Перић отварајући скуп подсетио је да су јул и август два најтрагичнија мјесеца у историји народа Српске Крајине.

– Од Олује је прошло 23 године. У том временском распореду четрнаести пут представљамо Зборник радова *Грађански рат 1991–1995*. године, књиге истога назива проф. др Михајла Вучићића, који је и одредио синтагму „грађански рат“. Ове године тема је у вези стогодишњице завршетка Првог свјетског рата и формирања Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, а она покреће вјечно питање: да ли је то за нас изгубљени вијек – рекао је Перић.

БУДИМИР: ГЕНОЦИД СЕ НАСТАВЉА

Генерални секретар Удружења Срба из Хрватске Милош Будимир се у име издавача захвалио Комесарија-

ту за избјеглице и миграције на финансирању свих досадашњих издања Зборника.

– Најновије издање обухватило је актуелна дешавања за вријеме Краљевине, социјалистичке Југославије, и касније за вријеме грађанског рата у Хрватској, а посебно стање у коме се налазе Срби после 1995. године. Очигледно је да се геноцид који је започео у Другом свјетском рату настао све до данас када је број Срба у Хрватској сведен на око 100 хиљада Срба или око 3%. Због политике коју води тамошња власт, плашим се да ће доћи до потпуног физичког нестанка Срба са тог простора – рекао је Будимир.

КОЉАНИН: БРИСАЊЕ СРПСКОГ ПОСТОЈАЊА

Др Милан Кољанин осврнуо се на реферате који су се односили на Други свјетски рат.

– У реферату др Мирјане Касаповић *Геноцид у НДХ* видљиво је да хрватски историчари раде на банализовању, умањивању и порицању злочина у овој усташкој творевини. Чак ни Њемачка није имала задатак да уништи трећину својих држављана, за разлику од НДХ, чији је

» Милошко Будимир, Милан Гулић, Милан Кољанин, Милош Ковић и Данко Перић

то основни циљ био, а уз то да се и једна трећина покатлича, а једна трећина Срба протјера. У то вријеме највише Срба страдало је на свом кућном прагу, углавном на селима, мада се мора учити да је прва на удару била српска интелигенција – рекао је Кољанин и додао да још више забрињава чињеница да је стварањем Републике Хрватске 1991. године одмах започето са брисањем трагова антифашистичке борбе.

– Циљ је јасан – тиме се брише и траг српског народа, који је подигао устанак и највише страдао током Другог свјетског рата. Током рата дведесетих а и касније уништено је 3.000 антифашистичких спомен-обележја, међу којима Спомен дом ЗАВНОХ-а у Топуском. Ако се томе дода да су усташе починиле покољ над Србима у глиској православној цркви 1941. године, да би потом спомен-дом посвећен српским жртвама био преименован у Хрватски дом, јасно је да се све радило камишљено. Дочекали смо да се данас оспорава не само број жртва у Јасеновцу већ и све оно што је у њему систематски чињено током Другог свјетског рата – истакао је др Кољанин и рекао да се истицањем Блајбурга убрзано ради на промјени културе сјећања.

Кољанин се осврнуо и на реферат Ђорђа Пражића *Велебит – хрватско убиство, а српско стираниште*, који говори о континуитету хрватског национализма, односно усташког покрета, који је и те како био развијен у том крају.

– Још од тзв. устанка 1932. године овај крај је имао значајан утицај на развој усташтва јер је планирано потпуно уништење српских села испод Велебита, што је довело и до првог концентрационог логора у Госпићу и Јадовну у које су одвођени и погубљени Срби, као реметилачки фактор НДХ – закључио је Кољанин.

КОВИЋ: ЕУ ЖЕЛИ РЕВИЗИЈУ ДРУГОГ СВЈЕТСКОГ РАТА

Др Милош Ковић нагласио је да се Зборник бави трима највећим темама српске историје.

– То су Југославија, геноцид у НДХ и изрежирани грађански рат 1991–1995, који завршава *Бљеском* и *Олујом* – рекао је Ковић и истакао да се, без претјеривања, може тврдити да су СПЦ и Крајина спасили српски народ у вијековима које је провео без државе, у турско, аустријско и млетачко доба, од 15. до 19. вијека.

– Нажалост, Крајину више нико не помиње. Заборавља се да је она кључ српске исто-

рије. Уз Српску православну цркву, Српска Крајина је једина слободна институција коју је вијековима имао српски народ. Зато је морала да нестане, да би се остварили злочиначки пројекти из 19. и 20. вијека. Крајина је као симбол изузетно важна, јер када кажемо *Крајина*, не мислимо толико ни на партизане ни на четнике, него на Јасеновац, Јадовно и многа друга мјеста у којима су Срби страдали. То сјећање на Јасеновац морало је нестати и то је главни пројекат који се и сада покушава спровести – рекао је Ковић, објашњавајући да је ријеч о подручју на коме су Срби били слободни.

– Срби Крајишници служили су цара, али су заузврат избјегли статус кметова, били су слободни војници на свом парчету земље. То није могло нигдје ван Крајине – рекао је Ковић, додајући да је Крајина била средиште партизанског покрета 1941. године и спасила га, али да је због тога кажњена.

Ковић је навео да је Милован Ђилас у мемоарима описао како је Моша Пијаде, „који је знао шта је Јасеновац“, узалуд тражио од Јосипа Броза Тита да Крајина, укључујући и Босанску Крајину, буде аутономна покрајина у саставу Хрватске.

– Док је Тито ћутао, присутни Срби комунисти говорили су Моши да не покреће те националистичке приче и након таквог реаговања Крајина добија оно шта добија. Како би Крајина изгубила свој значај, морала је физички бити уништена и то је урађено – рекао је др Ковић. Он је оцијенио да Европска унија стоји иза хрватске политике у којој се умањује значај жртава геноцида у Јасеновцу и велика усташтво, што представља континуитет НДХ.

– Врло брзо ћемо видјети да је пред нама ревизија Другог свјетског рата. То је мало сложенија ствар која је започела у Украјини, Естонији, Летонији, Литванији, Хрватској. Ове земље пуштене су да се истрче, да би за њима стигла Њемачка. То може да буде једини логичан одговор зашто на наша тужакања о наведеним стварима у ЕУ не реагују – закључио је др Милош Ковић.

Промоцији Зборника присуствовали су председник Одбора Скупштине Србије за дијаспору и Србе у региону Миодраг Линта, директор Информационо-документационог центра *Веритас* Саво Штрабац, председник Српског културног друштва *Зора Книн* – Београд Никола Церовац. **ЖЕЉКО ЂЕКИЋ**

ГУЛИЋ: БРИОНИ ОДРЕДИЛИ СУДБИНУ

Историчар др Милан Гулић, у свом излагању, подсетио је да је злочиначка акција *Олуја* одлучујућа епизода историје Срба у Хрватској, који су својим највећим дијелом почињени и збрисани са тих својих етничких простора.

– Тачно на данашњи дан прије 23 године одржан је онај брионски састанак политичког и војног руководства Хрватске на коме је јасно назначено шта је циљ предстојеће операције и он представља темељ етничког чишћења што *Олуја* несумњиво представљала. Тада је Туђман рекао да жели да искористи повољну политичку ситуацију, деморалисаност у српским редовима и наклоност великих сила да Срби практично нестану са тих територија – рекао је Гулић, који је потом изнио анализу реферата са одржаног Научног скупа посвећеног стогодишњици од оснивања Краљевине СХС, са посебним освртом на тему *Српска Крајина у Југославији и Хрватској*, а који чине саставни дио садржаја овог Зборника.

У Београду завршена 2. Регионална лјетња школа Свети Сава

Сања Лакић, организатор Регионалне лјетње школе *Свети Сава*, рекла је да су у Београду боравила дјеца из села Кашић у задарском залеђу, Бенковца, Ријеке, Горског Котара, Вишкова, Врбовског, Плашког, Огулина, Осидека, Окучана, Коренице и Бенковца.

За дјецу из Хрватске спремљен је изузетно богат програм, па су тако имали прилику да на Калемегдану слушају о историји Београда и животу деспота Стефана Лазаревића. Обишли су Храм Светог Саве, Саборну цркву, Народни музеј, Гардош-кулу, ЗОО врт, стадионе *Звезде* и *Партизанана*, терене и ресторан Новака Ђоковића, пловили Дунавом и Савом, шетали Великим ратним острвом, обишли и Музеј Вука, Андрића и Доситеја, као и Музеј илузија...

Дружење су завршили са својим земљацима у највећем избјегличком насељу Бусије, где су засадили дрво пријатељства, које ће подсећати на њихов боравак. У Цркви Светог Ђирила и Методија упалили су свијеће за све невини настрадали током рата 1991–1995. године, у нади да се никада више сличне ствари неће десити.

Према ријечима Сање Лакић, на овај начин јачају се међусобне везе дјеце из региона са вршњацима у Србији. Сања Лакић је као беба током злочиначке акције *Олуја* а сама била у колони избјеглих. Побједила је на многим такмичењима у бесједништву на тему избјеглиштва и сеобе Срба, а коаутор је књиге *Дан кад је йала једна српска држава* – РСК.

ДИСКРИМИНАЦИЈА НАЦИОНАЛНИХ МАЊИНА ПРИЈЕДЛОГ О ИЗМЈЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О ХРВАТСКОМ ДРЖАВЉАНСТВУ**Хрватска практично укида могућност уписа у књиге држављана по поријеклу?**

Приједлог Закона о измјенама и допунама постојећег Закона о хрватском држављанству, које је сачинило Министарство унутрашњих послова Републике Хрватске, доноси нове главоболе припадницима српске националне мањине, који се налазе у изборним јединицама, расути по цијелом свијету.

Наиме, предлаже се ограничење могућности стицања хрватског држављанства по поријеклом малољетне дјете рођене у иностранству, чији је један од родитеља хрватски држављанин.

КЉУЧАН ЈЕ ЧЛАН 5

Према овом предлогу, да би се стекло држављанство, неопходно је наставање у Републици Хрватској и одобрен боравак у трајању од три године непрекидно до подношења захтјева. Тиме се практично укида могућност уписа дјете у књиге држављана Републике Хрватске по поријеклу, који је прописан у члану 5. постојећег Закона о хрватском држављанству.

У образложењу предлога

наведеног Закона за измјену постојећег члана 5. Закона о хрватском држављанству наведено је следеће: „Предлаже се измјена члана 5. Закона како би се стјецање хрватског држављанства поријеклом дјетета рођеног у иностранству, чији је само један родитељ у тренутку његовог рођења хрватски држављанин, везало за повратак у Републику Хрватску, регулиран боравак и живљење у Републици Хрватској. Осим тога, с обзиром да то дијете, у правилу, већ има држављанство другог родитеља, оваквим се ограничењем стјецања хрватског држављанства избјегава појава вишеструког држављанства.”

УСАМЉЕН ГЛАС ЗАШТИТНИЦЕ ГРАЂАНА

Као разлог зашто су кренули у измјену Закона, МУП се позива на Програм Владе Републике Хрватске 2016–2020. и то у контексту демографске обнове.

План је да се са измјенама Закона крене у задњем кварталу ове године, дакле, на јесен.

На овакав предлог измјена Закона о хрватском држављанству једино је реаговала заштитница грађана Ловре Видовић. Нико други од многих који се баве заштитом и промоцијом људских права у Републици Хрватској није се огласио. Није било ни слова коментара на предложени текст измјена Закона о хрватском држављанству од Владиног уреда за људска права и права националних мањина, Савјета за националне мањине, локалних координација за људска права, а није стигла ниједна примједба или предлог невладиних

мањинских организација или независних стручњака.

Према мишљењу Ловре Видовић, овим се предлогом измјена Закона о хрватском држављанству не намјерава ријешити дугогодишњи проблем националних мањина које имају чврсту везу с Хрватском, а које годинама не могу остварити хрватско држављанство.

Заштитница грађана у свом коментару подсећа да је виšekратно кроз редовне годишње извјештаје Сабору указивала на потребу олакшаног пријема у хрватско држављанство особа које

су рођене на подручју Републике Хрватске или које имају дуготрајан боравак у Републици Хрватској или имају ужу родбинску повезаност с хрватским држављанином, а које нису хрватске националности.

Ловре Видовић упозорава да је након измјене Закона о хрватском држављанству из 2011. године, када је прописан услов да особе рођене у Републици Хрватској морају имати одобрен и стални боравак, дошло до значајног отежавања могућности пријема у хрватско држављанство, о чему свједоче и бројне притужбе грађана.

Заштитница грађана подсећа да је у Уставу Републике Хрватска дефинисана као национална држава хрватског народа и држава припадника националних мањина, којима се гарантује равноправност с грађанима хрватске националности и остваривање националних права у складу с демократским нормама ОУН-а и земаља слободног свијета.

Видовићева подсећа и на извјештаје Европске комиси-

је за борбу против расизма (ЕЦПРИ) у којима се поставља питање стицања хрватског држављанства особа које нису хрватске националности које су некада дуго живјеле у Хрватској, а сада су у статусу повратника или су чак читаво вријеме у Хрватској, а да још увијек нису стекле хрватско држављанство. ЕЦПРИ је упутио позив Хрватској да подузме све потребне мјере како би ријешила те проблеме.

МУП: ПРИМИЛИ НА ЗНАЊЕ

Због свега, Видовићева тражи да се у најављеним измјенама ријешити питање олакшаног стицања хрватског држављанства на равноправној основи, како за припаднике хрватског народа, тако и за припаднике националних мањина, особа без држављанства и особа којима је одобрен азил.

Одговор МУП-а на ове приједлоге и анализу заштитнице грађана Ловре Видовић написан је у свега пет ријечи: „Коментар се прима на знање”

**ШИПРО ЛАЗИНИЦА,
ПРАВНИ САВЈЕТНИК
ХЦИТ-А НОВИ САД**

НАЈБОЉИ ИЗВОР ИНСПИРАЦИЈЕ ПЕЈЗАЖА И ДУХОВНОСТИ

ЈУБИЛЕЈ: 30 година окупљања Умјетничког братства манастира Крка

Традиционало окупљање Умјетничког братства манастира Крка одржано је и ове године од 6. до 16. августа у тој древној српско-далматинској светињи. Ове године окупила се група од шест сликара који су дошли из Србије а њихов домаћин био је игуман манастира Севастијан. Групу су чинили Миодраг Петровић, Крга Дејан, Никола Марчета, Каставарац Слободан, Зоран Чалија и Здравко Мирчета.

СКД ЗОРА ОБНОВИЛО ТРАДИЦИЈУ

Како је испричао Никола Церовац, један од покретача овог традиционалног окупљања, ликовна колонија Умјетничког братства манастира Крка је пројекат који има континуитет трајања почев од педесетих година прошлог вијека.

– Тада је на позив игумана манастира Онисима Опачића у Крки боравио сликар Бата Михаиловић са супругом. Седамдесетих година прошлог вијека чувена задарска група на челу са Мићом Поповићем и Петром Омчикусом и њиховим супругама такође је боравила у манастиру Крка. Као последица разорног земљотреса, у Београду је 1986. године, у организацији УЛУС-а и Завичајног клуба *Книнска Крајина* из Београда, организована велика аукција умјетничких дијела за помоћ пострадалима у Босанском Грахову, али и манастиру Крка, за сређивање његове ризнице – рекао је Церовац, објашњавајући шта је претходило настанку Колоније.

– СКД Зора 1990. године обновило је ликовну колонију Умјетничког братства манастира Крка, која сваке године у августу окупља умјетнике. Колонију подржава Министарство дијаспоре Републике Србије и Комесаријат за избјеглице и прогнана лица Републике Србије. До сад је створено и у манастиру се налази преко 200 умјетничких дјела сликара, вајара и графичара – истакао је Церовац.

У манастиру се сваке године окупљају и стварају умјетници из Србије, Републике Српске, али и они који су се вратили на своја огњишта у Хрватску. Обавезу али и част да ограничење и окупи сликаре у манастиру имао је и ове године сликар Здравко Мирчета.

– Ове године ишла је интересантна група

» Чланови Умјетничког братства у порти манастира Крка са игуманом Севастијанем

умјетника с обзиром да су међусобно доста слични, блиски су цркви и духовности, њихово опхођење и живот у манастиру су интересантни, јер сви ми на неки начин и живимо манастирским животом, а ни не може се другачије живјети када си међу монасима, та енергија се шири – објаснио је Мирчета, додајући да је ове године, најбоље, изостала графичка радионица.

– За нашу дјецу је важно да учествују у оваквом програмима и зато не смију изостати ни радионице с дјецом, иако финансијски није лако све то организовати. Следеће године потрудићемо се да је вратимо у програм, а још нешто ново ћемо организовати. Уочи Видовдана у манастиру Лазарица приредићемо Ликовну колонију. У питању је манастир који се такође налази у Далмацији, али радићемо другачији програм, примјењена умјетност, керамика, занати и слично, гдје ће моћи учествовати сви који буду имали жељу да нешто науче о умјетности – поручио је Мирчета, нагласивши зашто је важно да се окупљају умјетници и да се настави ова традиција.

– Срби у Хрватској немају установе културе, једино је остало да се окупљамо у манастирима. Тешко је причати одавне из Србије о томе, међутим кад дођеш на лице мјеста осјећаш неку посебну атмосферу. Ја сам од почетка на овим сусретима и пратим реаговања умјетника и сваки од нас када оде, пожели поново да се врати у манастир. Битно је да, осим нас сликара који одлазимо на колонију, људи који долазе да виде нас и наше радове доживе тај умјетнички рад дубље. Добро би било да се организују дани културе, рецимо, да током љета буде програма који трају дуже – изразио је своје замисли и идеје Мирчета, објаснивши и друге посебности манастира Крка.

БАЦИ МАНАСТИРА КРКЕ

– Четрнаест живих српских епископа били су ђаци Крке. Црква манастира Крка је направљена на катакомбама. То јој је јединственост, и сваки хришћанин када тамо дође, доживи нешто посебно. Такође, у Крки је била прва српска организована школа на овим

просторима, школа за свештенике – казао је Мирчета, који се заједно са осталим умјетницима из Колоније укључио у уређење штанда манастира Крка за Београдски сајам књига и најавио изложбу графика на сајму.

ЧАЛИЈИН ВИЗАНТИЈСКИ ЦИКЛУС

Своје утиске из Колоније са нама је подјелио и сликар Зоран Чалија, истичући огромно задовољство што је имао прилику већ други пут да учествује.

– Ја сам поријеклом Херцеговац, а оно што ме веже за Крку је духовно наслеђе и солидарност са нашим народом који је преживио један страхан прогон, својеврсни геноцид, али ипак опстаје и остаје на тим просторима. Манастир је за мене инспиративан и духован и човјек се тамо удуби од пејзажа до духовности која из њега израња и пуни нас инспирацијом. Током трајања колоније настала су јако добра дијела, чак могу да кажем да је нестало материјала, с обзиром на огромну инспирацију која је буктала у нама и прилично брзо смо створили дјела. Ја већ дуго стварао један византијски циклус, који је дубоко инспирисан страдалим српским манастирима на Косову и Метохији. Од 2001. године обилазим те манастире. Иако су неки порушени, ипак то тло гдје су некада постојали и данас зрачи чудесном духовношћу. И оно што сам стварао током боравака у Крки дио је тог циклуса. У нашој је генетици, колико год неко покушавао данас да нам наметне нова схватања, било у умјетности или неким новим технологијама, ген православља избјига и свијетли из нас – надахнуто је испричао Чалија.

Захваљујући овом братству и његовом дјеловању основан је ланац умјетничких братстава, у манастирима Рмањ, Тавна, Добрун итд., на утроженим подручјима српског народа током последњег отаџбинског рата.

Плакета Умјетничког братства манастира Крка и Сребрни црстиен додијелује се сваке године појединцима и институцијама заслужним за чување и обогаћивање духовне ризнице Српске Крајине у оквиру Крајинског ликовног салона у Београду. **БЕСНА ВУКОВИЋ**

ВИШЕВЈЕКОВНИ КОНТИНУИТЕТ ТРАЈАЊА СРБА СА ЗМИЈАЊА ПОТВРЂЕН САЧУВАНОМ ВЈЕРОМ, ОБИЧАЈИМА И ТРАДИЦИЈОМ

СОКОЛОВО - ОВДЕ ЈЕ БОГ ПРИСУТАН

Овим ријечима је епископ бихаћко-петровачки господин Атанасије (данас, епископ Милешевске епархије) описао свој први долазак у ово прелијепо мјесто под Мулежом.

Област Змијање (централни дио Босанске Крајине) заузима још од половине 16. вијека сав простор између крајишке ријеке Врбас на истоку и Сане на западу, планине Козаре на сјеверу и Мркоњић Града и Кључа на југу. На овом простору у средњем вијеку постојала је жупа Земљаник у саставу Доњих Крајева, доцније Крајине.

Њено име први пут се спомиње у турским пописним дефтерима 1541. Од најстаријих времена до данас Змијање је насељено Србима православне вјере. Становништво се одвајкада бавило сточарством, првенствено овчарством.

Први је кнез Ратко из половине 16. вијека са сједиштем у Доњем Раткову, код Среденика, по коме је и Ратково добило своје име. Крај има богату епску традицију и свога јунака од Змијања Ратка који је опјеван у народној пјесми овога краја.

Поимање Змијања је неодвојиво од Кочићеве појаве у нашој књижевности. Овакво схватање условљено је и одређено сазнањем да је писац с планине и испод планине мотиве и градњу за своја дјела црпио углавном из ужег и ширег завичаја, уводећи га тако први у нашу литературу и културу.

ПИСАНИ ТРАГОВИ У ПРИЈЕЗДИНОЈ ПОВЕЉИ

Будући да Мањачка висораван историјски није довољно истражена, нема систематски написана историјске грађе за шири простор, па ни за Соколово. Пуоздано се зна да је Змијање у средњем вијеку било у саставу старе босанске жупе Земљаник, која се први пут помиње у *Пријездиној повељи* 1287, са селима у чијем се саставу помиње и Соколово надомак Сане. Многа моја сазнања темеље се на усменом предању која су наглашена у овом селу, због специфичности историјске прошлости. Ушуткан простор планинског масива око Соколова у отоманско вријеме био је сигуран простор гдје су многи Срби тражили спаса од Турског зулума. Ово мје-

ЦРКВА ОКУПЉА НАРОД

Управо Црква Успења пресвете Богородице јесте као мајка која сабира дјецу своју у своје наручје да бар на тренутак осјете топлину родног завичаја. Због тога су и данас остала два сабора и дружења Соколовљана и то: за Петровдан и Велику Госпојину, као храмовну славу. Ове године Петровдански сабор Соколовљана окупио је многе чија презимена данас и не познајемо у Соколову. Ово је дан када се многе породице окупе и бар на тренутак се присјете неких давних времена. Добра комшијских односа породица којих данас нема у Соколову, као што су: Нинићи, Благојевићи, Ковачевићи, Гавриловићи, Милојевићи, Зукићи, Кондићи, Бизумовићи, Шишарице, Бабићи, Драгољеићи, Араповићи, Савићи, Рогоићи... Али и оних који су остали на својим огњиштима, као што су породице: Лакића, Ђукановића, Тепића, Перића, Кљајића... Сваки сабор доноси по неку још увијек не испричану причу како се живјело некад, али и неке нове приче и идеје које гледају у будућност.

сто има свој континуитет трајања више вијекова.

Соколовљани су преживљавали разне ратове, страдања и недаће, а исто тако и два свјетска рата. Борилачка прошлост Змијањаца снажила је њихову ослободилачку идеју, а сазнање о чувању своје аутономије у одбрани вјерске и националне индивидуалности током вијекова под туђинском владавином учинило их је нешто другачијим у односу на сусједне крајеве и људе.

Овај народ Змијања и Соколова чувао је своју вјеру, обичаје, начин живота проткан разним фолклорним обичајима на црквеним зборовима, крсним славама, божићним обичајима, кроз женидбу, удају, надимке и разна друга дружења и весеља.

ХРАМ САГРАЂЕН У 16. ВИЈЕКУ

Средишњи дио села чини простор око Цркве Успења пресвете Богородице, изворишта Сокошнице и мјесне школе. Одвајкада је овај простор био мјесто молитвеног и братског сусрета Соколовљана, мјесто за дружење, игру и пјесму. Управо ово мјесто и овај простор Богом је дан да се баш ту човјек диви Творцу и гради богомоље гдје ће се човјек чудити високим литицама Мулежа попут Мојсијеве горе и погле-

да који пуца преко ријеке Сане на село Пећи и Прхово, као поглед са Синајске горе. Тачно вријеме када је црква подигнута не може се са сигурношћу тврдити, по неким изворима на овом мјесту црква је саграђена још у XVI вијеку, а у прилог томе иду огромне камене плоче које се налазе у порти храма. Многа слична мјеста у околини Соколова зову и мраморја.

МНОГИ ЦРКВЕНИ ПРЕДМЕТИ НАКОН РАТА ПОКРАДЕНИ

Црква своју богату историју свједочи са доста очуваних предмета из XVIII и XIX вијека. На жалост, многи предмети су покрадени након протеклог Одбрамбено-отаџбинског рата. Један дио предмета (Свето Јеванђеље, антиминс, крст са потписом Митрополита дабробосанског Георгија Николајевића из 1890. године) враћени су са црног тржишта умјетнина захваљујући човјеку великог срца Дејану Спаићу, који је поменуте предмете откупио и вратио цркви у Соколово. Залагањем и трудом соколовљана, домаћин и исељеника, црква је обновљена и добила је нови изглед, а освештана је благословом епископа бихаћко-петровачког Хризостома (данас, митрополит дабробосански) на Петровдан 2008. године.

Нажалост, протекли рат, у распаду наше заједничке државе, дошло је српском народу само патњу, бол и разарање. Многи наши Срби морали су напустити своја вјековна огњишта. Таква зла судбина задесила је и Соколовљане, у безнаћу рата многи су свој нови дом пронашли у Србији, Словенији или неким другим европским земљама, чекајући прилику да бар једном или два пута годишње посјете своје село и своја ратом порушена огњишта.

Зато нам данас остаје једини циљ да сачувамо ово Богом дано мјесто, коме се диве путници намјерници и они други, да створимо услове за повратак прогнаних и расељених. Да потомци који долазе у Соколово имају један простор, заједничку кућу попут гнијезда соколића који несигурни у свој лет имају гдје се вратити.

СОКОЛОВАЧКИ ДОМАЋИНИ

Један од таквих примјера повратка и поновног отпочињања живота у Соколову јесу браћа Ђукановић Драго и Радомир, који су на свом имању започели фарму узгоја крава и телуди. Или, најновији примјер обнове родне куће коју обнавља Ђорђе Савић, поред својих обавеза у Крајина лијек гдје ради у Бањалуци. Своје куће

су обновили и редовно обилазе Зоран и Ранко Ђукановић, Светко Ђукановић и Миле Ђукановић, Живко Алексић, Спасоја Ђукановић, Ненад Аћимовић и Вид Трнинић, Миле Благојевић, Ненад Нинић и Станислав Даничић. Сигурно је да има још домаћина који се старају о својим имањима у Соколову. Међутим, ово су мени тренутно расположиви подаци па о њима и говорим.

ПОДРШКА ЗУ ЗМИЈАЊЕ

Морамо нагласити, многи пројекти који се дешавају овдје у Соколову подржани су од стране наших исељеника окупљених у завичаном Удружењу *Змијање*, који су дуги низ година наша подршка и ослонац у свему што се дешава у Соколову.

Порука коју шаљемо свим људима добре воље са овога светога мјеста јесте порука љубави, мира, слоге и добра. Све вас који на било који начин осјећате добро у овој причи позивамо да нам дођете да заједно прослављамо Бога и да му се захвалимо на дивном дару који нам је даровао, а то је СОКОЛОВО – јер овдје је Бог присутан.

**ПАРОХ СОКОЛОВАЧКО-КОЗИЧКИ,
ПРОТОНАМЈЕСНИК
НЕВЕН МАРИНКОВИЋ
О ГОСПОЈИНИ 2018. ГОДИНЕ**

ПУТ У КРАЈИШКИ ЗАВИЧАЈ – ГОДИНЕ ПРОЛАЗЕ МИ НЕСТАЈЕМО

Гдје несташе Срби их Хрватске у последњој деценији XX вијека? Каква је то могла бити политика којаprotјера своје сународнике српске националности и православне вјере? Може ли се та неправда исправити и прогнани Срби вратити на своја вјековна огњишта.

Све су ово питања на која није лако дати одговор. Довољно је само у вријеме лјетнег периода посјетити те предјеле који су напуштени, обрасти у шикару и шипрајје. Поред путева још увијек стоје многе необновљене куће, а и оне које су обновљене жељно очекују власника. За нормалан живот повратак би требало да буде одржив.

Да ли је почело нешто да се мијења, могли смо се ове године увјерити на слави манастира Крке – Преображењу Господњем. Празник Преображења Господњег у православљу убраја се у 12 великих Христових празника, а данас га обељежава цијела Православна црква, па тако и вјерници у Хрватској, у зна-

ку масовног окупљања вјерника и културних програма.

Ове године на Преображење у манастиру Крка, међу окупљенима био је Милорад Пуповац, председник СДСС-а, Борис Милошевић, саборски заступник СДСС-а,

Горан Паук, жупан шибенско-кнински и Александар Толнауер, председник Савјета за националне мањине. Оно што посебно треба истакнути је присуство градоначелника Книна Марка Јелића са његовим сарадницима српске националности.

Изговорене бесједи свих помешаних на „трпези љубави“ враћају наду да још све није изгубљено и да треба створити нову страну сарадње без које нема будућности ни за Србе, али ни за већински хрватски народ.

Посебно у том духу говорио је новопостављени епископ Никодим (Косовић), који је родом из овог краја и који засигурно добро познаје прошлост, али је окренут према будућности са жељом да се бар врати један дио прогнаног српског народа.

Нажалост, та нека позитивна енергија која је лебдјела негдје у ваздуху остала је само унутар манастирских зидина. Ове године није било ни електронских ни писаних медија из Загреба, али ни из Београда да је пренесе широј јавности.

Послије свете архијерејске литургије усљедио је богат програм који су извели: гости из Крагујевца, група *Сјоменак*, Удружење *Никола Тесла* и КУД *Шумадија* из Гор-

њег Милановца. Осим у манастиру, они су наступили тих дана у Сплиту, Кистањамма и још неким мјестима у Хрватској.

Да би се промијенио рефрен са почетка овог текста, много тога треба урадити. Најприје треба помоћи онима који су се вратили или остали послје Олује да тамо живе, а онда вратити наду и другима да није све изгубљено. Неке идеје хрватских политичара да те просторе населе са Бјелорусима и Украјинцима сигурно ће остати само неостварена жеља. Тамо могу живјети само они који су раније живјели, али им је за то потребна помоћ и подстицај са свих страна.

Уколико се нешто не деси, настаће да се смањује број Срба, којих и сада, према ријечима саборског заступника Бориса Милошевића, има најмање онолико се води статистика. Да би се промијенила статистика, сада на потезу треба да буде другачија политика.

МИЛОЈКО БУДИМИР

СРПКО КОЛОУ САНСКОМ МОСТУ: СРПСКИ ПОВРАТНИЦИ У БОРБИ ЗА ОПСТАНАК СУОЧАВАЈУ СЕ СА НОВИМ ЖИВОТНИМ ИСКУШЕЊИМА

МИГРАНТИ – НОВИ ИЗАЗОВ ЗА ПОВРАТНИКЕ

Само што су након силних мука организовали свој живот колико-толико подношљиво, Србима повратницима у западно-крајишке општине, од Бихаћа до Ливна, на хоризонту се појављује нова пријетња – мигранти. Земље ЕУ које су примиле онолико миграната колико им је требало, како њихови не би радили мање вриједне послове, сада их враћају назад. Српска је јавно поручила да неће дозволити да се тај Соршев пројекат остварује на њеној територији, али то не важи за Федерацију БиХ.

Екипа Српског кола посетила је неколико српских домаћина у рејону Санског Моста и увјерила се да се у њихове душе селили нови немир. Одржан је и састанак са члановима Одбора повратника, који тренутно води Јово Пртинаш са предсједником и потпредсједником Удружења крајишких општина Федерације БиХ Драганом Дивјаком и Јовом Добријевићем. Дивјак је током боравка у Санском Мосту о овом проблему разговарао и са предсједником новоосноване организације Савез српских завичајних удружења Браном Пећанцем.

НАМЕРАЧИЛИ СЕ НА СРПСКА СЕЛА

Пећанац и Дивјак су се сложили да не треба дозволити насељавање миграната на просторе Републике Српске нити на просторе Федерације БиХ, који су по власништву над земљиштем доминантно српски и на којима се остварује повратак.

– Мигранти сада масовно долазе у БиХ и то им омогућава тзв. цамијска рута. Све је то добро организовано, што показује да су као локације за њихов смјештај првобитно планирана српска села у Петровцу и Крупи, Медно Поље и Јасеница, а сада се тражи нова локација. То не смијемо дозволити јер би то угрозило ионако слаб повратак Срба. Мигранти имају подршку не толико домаћих Бошњака колико неких структура у Сарајеву, које имају циљ да промијене етнички састав крајева гдје су живјели Срби. Треба и мигранте разумјети јер су и они, као што смо и ми, страда-

НЕМОЋ ГРАДОНАЧЕЛНИКА

Према ријечима градоначелника Бихаћа Шухрета Фазлића, цијелокупна мигрантска криза лопе се преко леђа овог града, који нема никакве законске могућности да дјелује. – Не можемо никоме ништа наредити, немамо канцеларију за странце, чак ни инспекцију за контролу боравка. Свим управљају други, а ништа не предузимају! Мјесецима зовемо, упозоравамо, кукамо, молимо, састанцима, шаљемо дописе, вршимо медијске притиске и ништа! Такав однос надлежних институција и неразумијевање гурају нас у очај – каже Фазлић.

» Драган Дивјак и Јово Добријевић на имању Миланка Иваниша у Брајића Тавану

ли, али то ремети наш повратак и опстанак – рекао је Пећанац.

Захваљујући ангажовању предсједника Одбора за дијаспору и Србе у региону Миодрага Линте и српским представницима у заједничким органима БиХ промијењена је локација за смјештај миграната, па се као једна од локација помиње Грабеж између Бихаћа и Крупе. Како нам се један од српских домаћина из општине Сански Мост пожалио, група миграната долазила му је у двориште, жалила се на глад и тражила помоћ.

– Нудио сам их ракијом, али нису хтјели, каже нам тај повратник.

ПЕТ ГОДИНА ЖИВЈЕЛИ БЕЗ СТРУЈЕ

Како бисмо се увјерили у стварно размислање Срба повратника, посетили смо Милорада и Винку Миљевић у Миљевићима, једном од села Лушци Паланке.

Макадамски пут до њих водио нас је од Јелашинаваца, тачке на главној саобраћајници којом почиње успон на Грмеч, кроз Паланачко поље на коме су тек ту и тамо засијани кукурузи.

Како каже Милорад, прије рата у пољу није било квадратног метра да није био узоран или покошен, а данас је 80% поља запуштено. Уз Грмеч, са обе стране цесте ка Петровцу израсла млада шума, а и то се некада косило. На своје се Милорад – Мићо вратио 2000. године, а како му је тада било, говори податак да је пет година живио без струје. Без струје су и многи други повратници у општини Сански Мост.

Мићо каже да „живи од свог производа“. Са поносом нам показује непрегледну њиву, коју је засијао кукурузом, који је овог кишног лета већ сада висок три метра.

– Имам три трактора, комбајн, берач, све што треба, али оно што произведем, немам гдје продати. Имам осам крава, али нема откупа млијека, кажу да је пут лош и да им се

не исплати. Кукуруза имам на залихи од при- че три године, немам га гдје продати, прича Мићо, који се сјећа времена када је од његовог села кроз Паланачко поље до Лушци Паланке дневно возило пет аутобуса.

– Наше проблеме нико не рјешава. Овдје долазе вехабије, које се баве пчеларством. Долазе ноћу, има их десетак. Највише се плашимо да нам у школу која је празна не усеље мигранте, то би била катастрофа, сматра Мићо. Он би волио да из Бањалуке пошаљу у Лушци Паланку једног доктора како не би морао, када затреба, да прелази 65 километара.

МНОГО ПРОПУСТА

Уз сир, питу и домаћу ракију почиње и прича о томе како је укинута борба бикова, славна Грмечка коридо на Међећем брду.

– Они су то забранили због њихове кориде и да би се затрло све што је српско. Најприје су рекли да је то мјесто минирано, а сада кажу да су ту убијени неки Бошњаци, али то није тачно.

На Брајића Тавану посетили смо Миланка Иваниша. Овај вриједни домаћин има воћњак у коме је сазрело 20 тона јабука али, нажалост, он нема коме то да прода. И ту није крај мукама овог повратника који, у то смо се увјерили, живи у слози са својим комшијама Бошњацима, било да су старосједиоци, досељеници или викендаши. Захваљујући донацији посадио је велику плантажу ароније, али то нема ко да обере. Једино рјешење за јабуке и за аронију је, а шта би друго, прављење ракије.

У селу Томина посетили смо домаћина Драгана Поповића. Драган нам показује своју кућу изграђену без каквих донација на темељима старе, а током рата порушене. До његовог имања на коме је више од 90 стабала шљиве, чије су се гране од силног рода савиле до земље, води обичан шумски пут.

Када је то требало уредити у локалну сао-

браћајницу, речено је да „тамо нема никога“. Тако је остала у рушевинама и кућа Драгановог комшије Пере Поповића. Драган, данас пензионер, свој радни вијек провео је у Словенији, као и добар дио Сањана који су и данас тамо, а који су овог лета дошли у родни крај. Двије кћери остале су да живе у Љубљани.

Прича да су Поповићи некада стигли у Томину из Црне Горе. Легенда каже да их је водио слијепи старјешина и да су се најприје зауставили крај ријеке Уне. Неко је рекао да вежу коње за врбе. Кад је чуо да су ту врбе, слијепи старина је одмах наредио: „Нећемо овдје, идемо даље.“

Животна питања повратника била су тема састанка који су Дивјак и Добријевић прилично у Подлугу. Деморалисаним Србима трачак наде улило је обећање Дивјака да ће бити примљени у Скупштину Србије да изнесу своје проблеме.

– Два километра од центра Санског Моста, према Ђедовачи, Срби немају воде, а у Горњим Крухарима има домаћинства која немају струју. Свако њихово насеље је асфалтирано, а нашома не можеш прићи – рекао је Дивјак, чија је кућа у Лушци Паланки потпуно девастирана.

КОРИДУ ВРАТИТИ НА МЕЂЕЋЕ БРДО

Урош Ступар из Грдановаца, одакле је и пјесник Стеван Тонтић, проблеме је разложио на двије врсте – егзистенцијални проблеми Срба повратника који живе у општини и друго, обиљежавање свега што носи српски предзнак, а то је између осталог и Грмечка коридо. Он сматра да обиљежавање погрома Срба у Шушњару треба вратити у Сански Мост.

– Спашавање Кориде треба да буде државни проблем. Требало би је вратити на Међеће брдо као међународну манифестацију и да буде туристичког карактера. Али, суштина је да не можемо рјешавати проблеме без учешћа у власти. Морамо гласати. Та свијест мора да проради и да се то покаже на изборима – истиче Ступар.

– Срби морају имати одборнике, сматра и Лука Чорочало, који се заложио да се постојећи Одбор, који је регистрован попуни или да се формира нови, како би рад Одбора доbio нови замањ.

Јово Пртија из насеља Здена изложио је проблеме у вези са радом, дјеловањем и утицајем одбора. Он је указао на важност регистрације српске имовине.

Професор географије Славко Чорочало из Подлуга сматра да је главни проблем изборити се за учешће у власти, што данас илуструје немоћ једине српске представнице Десанке Миљевић.

Састанак је окончан договором да се о овим питањима даље разговара, а у плану је посјета Бихаћу на позив градоначелника Шухрета Фазлића. **Д. БАШОВИЋ**

На Илиндан обиљежено страдање Срба у Шушњару код Санског Моста

Парастосом у Цркви Светих апостола Петра и Павла и полагањем вијенаца уз велики православи крст крај масовне гробнице обиљежено је на Илиндан страдање Срба у Шушњару код Санског Моста.

На Илиндан 1941. године догодио се један у низу усташких злочина над Србима Санског Моста, о чему је за Српско коло причао Милан Мићо Стојиновић, рођени брат убијеног Петра, који је имао само 19 година када је убијен.

– Мој брат је са осталим убијенима висео 12 дана у парку испред општине, док нису дошли Италијани и наредили да се лешеви склоне. Овдје, у Трамошњи пукла је прва устаничка пушка и прије Беле Цркве у Србији. Тада се није баратало са комунистима који су се послјепе ставили на чело народа. Нијем-

ци, који су дошли да подрже усташе, доукли су топ и ту-кли са ријеке Трамошњу. Петар је морао да носи муницију, а послјепе је стријељан код Жељезничког моста, одакле су сви убијени пренесени у парк испред општине. Италијани су се зачудили кад су их видјели да висе па су за-копани у Шљункару, а послјепе на Шушњар, прича Мићо.

УБИЈЕНО 5.500 СРБА

Предсједник Народне Скупштине Недељко Чубриловић рекао је да на Шушњару могу да стоје само два симбола, православи крст и Давидова звијезда, јер су ту убијани само Срби и Јевреји. Зарабљене Србе везане су ланцима доводили до Шушњара гдје су биле ископане раке и ту их стријељали. Процјењује се да је убијено 5.500 Срба из Санског Мо-

ста и околних села. Та бројка је током времена умањивана док је нису спустили на 3.000. Чињеница је да тачан број убијених Срба никада није утврђен. Прича се да и Грмеч крије хиљаде убијених Срба. За то се званично не зна као што се до јуче није знало за 12,5 хиљада убијених у

Гаравицама крај Бихаћа или за Стари Брод на ријеци Дрини, гдје је убијено 6.000 Срба источне Босне.

Дјед Славко Чорочало из Подлуга сакрио се са сином, Славковим оцем, у кукурузе и тако их спасио сигурне смрти којој није умукло шест чланова Славкове најближе родби-

не. Јово Добријевић каже да у Црноводима, засеоку села Дабра, више нема Добријевића. Након страдања у Другом свјетском рату, услједило је етничко чишћење у грађанском рату деведесетих. Драган Дивјак проналази плочицу са именом свог дједа Мила Дивјака. Међутим, на већини осталих мјеста плочице са именима закопаних у ракама Шушњара су одваљене и однесене, а сам споменик је дјелимично оштећен иако је био обновљен 2003. године.

ПРЕСЈЕЧЕНА МЛАДОСТ

Свештеник Ален Марић, који је служио парастос, рекао је у бесједи да би желело да молитвено окупљање буде још бројније.

Дивјак и Добријевић положили су цвијеће и на споменик Првој партизанској болници на Корчаници, а

окупљеним је о значају тог мјеста на Грмечу говорио дугогодишњи кустос овог споменика обиљежја Ђуро Тркуља из Лушци Паланке.

– Данас је ово мјесто препуштено пропадању и вандалима, а некада је то била институција која је имала запажено мјесто у његовању традиција Народно-ослободилачког рата. Овај споменик Љубомира Бенковића из Новог Сада, овај пресјечени пупољак који симболише пресјечену младост, посетити је пола милиона људи. Све је уташено 1992. године – рекао је Тркуља.

Према његовим ријечима, у Грмечу је за вријеме постојања Грмечке републике, која је након засиједања у Бихаћу (ЗАВНОБиХ) названа Бихаћком, нашло уточиште 100.000 избјеглица из Лике, Баније, Кордуна, Козаре и цијеле босанске Крајине. **Д. БАШОВИЋ**

ПРЕДСЈЕДНИК ОПШТИНЕ НОВИ БЕЧЕЈ **САША МАКСИМОВИЋ** УВЈЕРЕН ДА ГРАЂАНИ ИМАЈУ РАЗЛОГА ДА БУДУ ЗАДОВОЉНИ

Вратили смо затечени дуг и уложили 500 милиона динара у развој општине

Председник општине Нови Бечеј Саша Максимовић у разговору за *Српско коло* истиче да потенцијал Новог Бечеја лежи прије свега у добрим, вриједним и предузимљивим грађанима. Од првог дана свог мандата труди се да максимално искористи сваку могућност да би живот у овом граду био бољи, али не заборавља муке које су га снашле на почетку мандата и наслијеђене огромне финансијске дугове.

– Изазови су били разни, а када сам се одлучио да се кандидујем на ову функцију, прихватио сам да се са њима борим. Прије свега то је било рјешавање великих дуговања које сам затекао, а затим успостављање финансијске дисциплине. Други циљ био је креирање добрих пројеката и њихова реализација са оскудним кадром и малим економским могућностима наше општине. Постојала је жеља да се што више постигне и оствари иако је све било запуштено, а ни у један сегмент није се улагало деценијама. Од првог дана трудим се да све расположиве ресурсе максимално искористим и да са својим тимом креирам захтјеве према Републици, Покрајини и фондовима, да уз што мања финансијска улагања општине остваримо што више добити, као и да ти пројекти заиста буду квалитетни, како би се могли реализовати. То уједно значи много труда, рада и пожртвованости, што сматрам личним доприносом развоју наше заједнице.

» Који су били Ваши први задаци?

– Као и у Републици Србији, у већини општина и институција након власти „жутог блока“ затечено је катастрофално стање, а такав случај био је и са општином Нови Бечеј. Успостављена је максимална финансијска дисциплина, враћени су дугови од око 160 милиона динара, који су затечени у буџету општине, стављени су финансијски токови у законске оквире и ушло се у инвестициони развој општине, како из буџета општине, тако и уз подршку виших нивоа власти. Такође, први пут скинут је усјев са неовлашћено обрађених површина државног пољопривредног земљишта. Услиједило је и низ других промјена у начину функционисања, од којих је значајнија та да се приоритет и фокус у развоју општине помјерио са манифестационог туризма на инвестиције и развој инфраструктуре, која је деценијама до сада била запуштена.

» Дали је већ постојала индустријска зона?

– Општина Нови Бечеј до 2016. године није имала ниједну индустријску зону тј., да будем потпуно искрен, постојала је једна до пола завршена и једна на папиру. Сада имамо двије потпуно функционалне и скоро у потпуности инфраструктурно опремљене у којој су три инвеститора до сада нашла могућност за улагање. Фабрика за прераду јестивог уља од бундевиног сјемена, прва такве врсте у Србији, почела је са радом, а два инвеститора су у фази поступка пројектовања и изградње.

• Све локалне самоуправе покушавају анимирати инвеститоре. Која је предност Новог Бечеја у односу на друге?

– У периоду до 2016. није постојала права заинтересованост, као да се чекало да инвеститор сам покуца на врата. Ова локална

самоуправа заузела је проактиван став према проналажењу инвеститора. Ми не чекамо, него активно тражимо инвеститоре и трудимо да будемо максимално ефикасни. То свједочи и недавна потреба инвеститора који се прије два мјесеца јавио локалној самоуправи као заинтересован за изградњу мале фабрике у општини Нови Бечеј. Прибављање комплетне документације за почетак изградње завршено је у року од пет радних дана.

• Нови Бечеј има богату културно-историјску баштину. Шта је највећи потенцијал овог града?

– Искрено вјерујем да се највећи потенцијал Новог Бечеја налази у добрим, вриједним и предузимљивим људима. Наше благо је земља, односно пољопривреда, која је велики потенцијал наше општине, али и богата култура, историја и традиција нашег мјеста које лежи на археолошким налазиштима старих мјеста око 7.000 година – Борђош и Матејски брод, 14 цркава, 5 двораца, остаци средњовјековне тврђаве на Тиси, манастир Арача из 13 вијека са налазиштима тадашњег насеља, 5 музејских локација, 5 паркова природе, наравно пловна ријека Тиса, Бисерно острво, развијен лов и риболов и много тога другог.

• У којој мјери су у Новом Бечеју ријешени инфраструктурни проблеми и на чему ћете највише радити у предстојећем периоду?

– Међу затеченим проблемима је и атмосферска канализациона мрежа, која није чишћена 20 година, а водовод је стар 40-50 година и генерално у лошем стању. Иако је Нови Бечеј изузетно лијеп градић, ту се углавном његово напредовање и зауставило. Уложили смо близу сто милиона динара у реконструкцију критичних дијелова водовода и у наставак изградње атмосферске и фекалне канализационе мреже.

• На које сте пројекте поноси?

– Поносим се постигнутим нивоом улагања у општину. За двије године уложено је више од 500 милиона динара. То је висина једногодишњег буџета. То смо успјели једним дијелом да издвојимо из свог буџета, а око 400 милиона динара остварили смо конкурисањем код Покрајине и Републике и код ЕУ Фондова. Улагања су извршена прије свега у инфраструктуру – уређење индустријских зона, путну, водоводну и канализациону мрежу, у културу, реконструкцију културних објеката и многе друге пројекта. Свакако се поносим и тиме што смо паралелно санирали 160 милиона затеченог дуга у општинској

каси, иако нас у наредном периоду очекује још 50 милиона наслијеђеног дуга по судским процесима и пресудама, као и 50 од 80 милиона дуга у комуналном предузећу. Ријешимо и дугове Дома здравља, који нису мали и износе преко 150 милиона динара, тако да ћемо у наредном периоду имати једну стабилну ситуацију без дугова и потпуно уређен систем функционисања свих наших органа и установа.

• Један број наших људи из бивших југословенских република, као и интерно расељених лица, пронашао је у Новом Бечеју свој нови дом. У којој мјери су они утицали на развој општине и да ли су сачували своје коријене?

– Нови Бечеј је град отвореног срца у коме су сви увијек добродошли. Након Другог свјетског рата у насељеном мјесту Бочар свој нови дом пронашло је око 200 породица из околине Босанске Крупе, а након несрећних дешавања деведесетих још један дио наших суграђана дошао је у избјегличким колонама из Хрватске и Босне. Они су се населили у сва четири насељена мјеста општине Нови Бечеј. У тој несрећи позитивно је што су прихваћени од стране домаћег становништва као суграђани, а са поносом истичем да су се и наши суграђани избјегли из ратом захваћених подручја активно укључили у све сфере живота и дали свој допринос развоју наше заједнице.

• У којој мјери је у Новом Бечеју спроведен Програм регионалног стамбеног збрињавања за избјегла лица?

– Општина Нови Бечеј је у сарадњи са Комесаријатом за избјеглице и миграције Републике Србије у 2017. години расписала конкурс за стамбено збрињавање избјеглих лица на који се јавило укупно 15 лица. У оквиру Регионалног програма стамбеног збрињавања реализована је куповина осам сеоских кућа, док је за седам корисника који су аплицирали и задовољили све критеријуме у току реализација. У склопу пројекта обезбјеђује се и грађевински материјал за адаптацију купљених објеката. Иначе, Општина Нови Бечеј посљедњих година води активну социјалну политику и бригу о интерно расељеним, избјеглим и прогнаним лицима која се налазе на територији Новог Бечеја или у једном од њених насељених мјеста: Куману, Бочару или Новом Милошеву. Здруженим средствима буџета Комесаријата за избеглице и миграције РС и ЈЛС до сада смо обезбједили двије стамбене зграде од укупно 8 станова у Новом Бечеју у Ул. Стевана Дорњског, 16

стамбених јединица у насељеном мјесту Бочар, у оквиру пилот-пројекта самоградње, 37 пакета грађевинског материјала за избјегла и прогнана лица ИРЛ, 10 пакета економског оснаживања за избјегла и прогнана лица, као и куповину двије сеоске куће за избјегла и двије за интерно расељена лица са Космета.

• Са којим сте градовима у братским односима и да ли осим културне сарадње постоји и привредна?

– Општина Нови Бечеј увијек је пријатељски настројена и све пријатеље дочекује раширених руку. Имамо чак осам братских градова и општина, Књажевац из Републике Србије, Батајск и Новочеркасск из Русије, Штурово из Словачке, Стражу из Републике Словеније, Крупну на Уни из Српске и Мезетур и Шандорфалву из Мађарске као и пријатељске односе са Љубовијом, Какучком из Мађарске и Бузетом из Хрватске. У најави је посјета још једног града из Русије, који би желио економску сарадњу са општином Нови Бечеј. Имали смо и економску корист са Шандорфалвом кроз пројекат прекограничне сарадње у износу од 230 хиљада евра на пројекту развоја туристичке инфраструктуре средствима Европске уније.

• Какви су даљи планови за развој општине?

– озбиљно смо приступили рјешавању проблема пијаће воде грађана Новог Бечеја и налазимо се у реализацији пројекта изградње постројења за пречишћавање воде у Новом Бечеју, за које смо већи дио средстава остварили код Покрајине. Приводимо крају изградњу двије индустријске зоне. Настављамо са реконструкцијом водоводне, канализационе и путне инфраструктуре. Организујемо *Рагничку сирпску олимпијаду* 2019. године, што подразумева и улагања у спортске објекте, приступамо оснивању Музеја као установе која ће покривати пет музејских објеката са идејом и пројектима даљег ширења. Реализујемо ИПА пројекте за туристичку инфраструктуру и одбрану од поплава и у поступку смо конкурисања код ЕУ фондова за азил за псе и реконструкцију спортске хале. Наставља се реконструкција дворца *Хејерленд* са пренаменом, почињемо реконструкцију зграде Дома здравља, у преговорима смо са мађарском Владом око финансирања уређења локалитета манастира Арача из 13. вијека и реализујемо још низ других пројеката. Трудимо се да побољшамо квалитет живота у општини Нови Бечеј у свим аспектима и надам се да ћемо до краја бити и успјешни.

Т. ЂОРОВИЋ

ВЕЛИКОГСПОЈИНСКИ ДАНИ

• Које бисте манифестације посебно издвојили?

– Великогспојински дани су највећа манифестација коју посјети око 150 хиљада људи. Традиционално се одржава сваке године и има одређени значај у развоју туризма. То је прилика да људи који посјете манифестацију виде и преостали дио наше туристичке понуде. Поред провода могу да посјете наше цркве, манастир, музеје и упознају се са културом и традицијом нашег мјеста, плове ријеком Тисом, пију најквалитетније вино, конзумирају наше специјалитете и упознају све љепоте нашег мјеста.

ПРЕДСЈЕДНИЦА ОПШТИНЕ ОЦАЦИ МР ЛАТИНКА ВАСИЉКОВИЋ ЗАХВАЛНА НА ПОДРШЦИ РЕПУБЛИЧКИХ И ПОКРАЈИНСКИХ ВЛАСТИ

Председница општине Оцаци мр Латинка Васиљковић каже да је у претходном периоду ова локална самоуправа уложила вишемилионска средства у изградњу и реконструкцију инфраструктурних објеката.

— Огромну и несебичну подршку имамо од виших инстанци власти, како републичких, прије свега председника Републике Србије Александра Вучића, свих министарстава у Влади Републике Србије, Канцеларије за управљање јавним улагањима, тако и покрајинских, Покрајинске владе на челу са председником Владе АПВ Игором Мировићем, свих покрајинских секретаријата и Управе за капитална улагања. Захваљујући наведеној подршци, уз одлучност и посвећеност у намјери да заједнички реализујемо пројекте од виталног значаја за грађане наше општине, настојимо да ријешимо вишегодишње горуће проблеме.

• Који су највећи проблеми грађана Оцака у овом тренутку?

— Проблем водоснабдијевања је оно што бих истакла као проблем који је приоритетан за рјешавање у наредном периоду. Проблем капацитета пијаће воде и тврдоће воде у самим Оцацима је у процесу рјешавања. Такође, ушли смо у програм финансирања Канцеларије за јавна улагања са пројектом замјене азбестно-цементних цијеви у Оцацима, чија је процијењена дужина око 28 километара. Што се тиче осталих насељених мјеста, захваљујући успешним резултатима на конкурс Покрајинског секретаријата за пољопривреду, водопривреду и шумарство и уз суфинансирање локалне самоуправе, обезбиједили смо уређаје за континуирану дезинфекцију пијаће воде за четири села: Каравуково, Дeroње, Ратково и Српски Милетић.

• Све локалне самоуправе покушавају анимирати инвеститоре да улажу у њихову средину. Која је предност Оцака у односу на друге?

— Наша општина је економски јака, стабилна и просперитетна, пружа једнаке шансе свима. Оцаци имају веома повољан географски положај и добру повезаност друмског, жељезничког и воденог саобраћаја. Гранични прелаз Богојево са Хрватском представља наша врата за Европску унију. Досадашњи инвеститори нашу општину препознали су као поднебље са великим потенцијалом за инвестирање, не само због добре сарадње са локалном самоуправом и ажурности општинских служби у добијању неопходне документације за реализацију њиховог пројекта већ и због образовног и квалитетног профила људи са територије општине Оцаци и сусједних општина. У само опремање Индустијске зоне у Оцацима у претходних неколико година уложено је више од 130 милиона динара. Ове године завршени су

ОЦАЦИ СУ СРЕДИНА КОЈА СВИМА НУДИ ЈЕДНАКУ ПРИЛИКУ

бројни радови на опремању Индустијске зоне. Изграђена је пјешачка стаза према Мајни, расвјета, фекална канализација. У току је израда пројектно-техничке документације за другу радну зону у општини Оцаци, у Каравукову. Циљ руководства општине је да и кроз сарадњу са локалним привредницима побољшамо економско привредну ситуацију и убрзамо тренд развоја привреде и запошљавања нових радника. У неколико наврата одржали смо округле столове и радне састанке са привредницима у нашој општини.

• У којој мјери су у Оцацима ријешени инфраструктурни проблеми и на чему ћете највише радити у предстојећем периоду?

— Доста смо радили на ревитализацији постојећих саобраћајница, путева и улица. Прошле године смо извршили радове на појачаном одржавању локалног пута у Катастарској општини Б. Грачац — пут Бачки Грачац—Крушчић, у дужи-

ни 3,3 километра. У 2018. години, заједно са општином Кула, ушли смо у наставак друге фазе радова до самог Крушчића. У току је израда Плана детаљне регулације и пројектне документације за изградњу пута Бачки Брестовац—Српски Милетић. Завршени су радови, први пут након 1986. године, на реконструкцији моста преко канала Дунав—Тиса—Дунав према Бачком Грачацу. Завршени су радови на првој фази појачаног одржавања Улице Иве Лоле Рибара, чиме ће се добити модерна саобраћајница. Одобрена су средства да реализујемо другу фазу овог пројекта. У току је израда пројекта изградње и реконструкције атмосферске канализације у Каравукову и Раткову. Са оваквим пројектима настојаћемо да обухватимо сва насељена мјеста наше општине.

• Које бисте пројекте издвојили?

— У насељу Черга у Дeroњама, чији су директни корисници 30 ромских породица, изградили смо асфалтни пут, водоводну мрежу, јавну расвјету. Вриједност изведених радова је 160.000 евра, а радови су дио пројекта *Да сваки Ром има дом*. Стратешки партнер је *Хаусини центар*, који је и носилац свих активности. Цио пројекат вриједан је више од милион евра и подразумева изградњу 34 стамбене јединице за 106 припадника ромске националности који ће бити расељени из подстандардног Новог Насаља у Богојеву. Предвиђена је изградња ових кућа у Бачком Грачацу (8), Бачком Брестовцу (4), Каравукову (4), Лалићу (4) и Богојеву (14). Завршетак пројекта је планиран за фебруар 2019. године. Захва-

љујући подршци Покрајинског секретаријата за пољопривреду, водопривреду и шумарство биће уложено 20,8 милиона динара за радове на уређењу каналске мреже у функцији одводњавања пољопривредног земљишта на територији општине Оцаци.

• Какви су услови за образовање?

— Финансирамо рад 10 основних и двије средње школе. Уложили смо максимум напора како би се адаптација, реконструкција и инвестиционо одржавање основних школа на територији општине реализовало у предвиђеном року.

• Каква је ситуација у вртићима?

— У централном објекту ПУ *Полетарац* у Оцацима реконструисани су санитарни чворови, који нису обнављани 40 година, заправо од самог отварања објекта. Захваљујући подршци Фондације *Новак Ђоковић* отворен је нови објекат *Чаролија* у Дeroњама, у коме програме похађа 50 малишана узраста од три до пет година.

• Које манифестације су карактеристичне у Вашој општини?

— Оцаци су мултикултурална средина са великим бројем удружења жена и културно-умјетничких друштава, која сваке године у све већем броју анимирају и свој рад укључују најмлађу популацију. Томе се радујемо и у великој мјери их подржавамо. Интензивно радимо на томе да нашу општину промовишемо у туристичком и културном смислу. Поред редовних активности од ове године новина је концерт свим дамама поводом 8. марта, као и након 14 година паузе, враћање централне манифестације *Дани Црвенокосе боћиње* од 1. до 3. јуна.

• Какви су услови за развој спорта?

— Буџетом за 2018. годину предвиђено је да се у област спорта уложи 22,67 милиона динара. Финансира се бесплатан фитнес програм за 150 жена у оцачкој општини, као и школски спорт који обухвата 837 дјеце, настављена је реализација програма бесплатне школе спорта за дјецу нижих разреда основне школе, организован је Други сајам спорта са презентацијом 15 спортова, уз учешће 24 клубова са око 400 дјеце учесника и око 1.500 посјетилаца. Такође, двије године заредом одржавају се *Радничке сјортијске игре*, а Оцаци су били домаћини утакмица Финала купа Рукометног савеза Војводине. И ове године суфинансирамо бесплатну школу пливања за дјецу из општине. Спортски савез општине Оцаци и 30 спортских организација су такмичарским спортом обухватили 11 спортова у коме се такмичи. На тај начин финансира се 88 екипа у свим категоријама екипних спортова. Већ трећу годину подржава се организационо и финансијски спорт инвалида преко два удружења.

• Један број наших људи из бивших југословенских република, као и интерно расељених лица, пронашао је у Оцацима свој нови дом. У којој мјери су они утицали на развој општине и да ли су сачували своје коријене?

— Кроз нашу општину је прошло 6.870 лица који су добили рјешење о прихватању статуса избјеглог, прогнатор и интерно расељеног лица. На територији општине Оцаци трајно се настанило око 1.570 лица. У одређеној мјери они су утицали на културни развој општине и успјели да сачувају своје коријене. Један дио њих запослио се у новоотвореним фирмама и код приватних инвеститора, а неки су покренули свој приватни бизнис.

• У којој мјери је у Оцацима спроведен Програм регионалног стамбеног збрињавања за избјегла лица?

— На територији општине Оцаци постоје четири насеља изграђена на принципу самоградње и кључ у руке. Тако је у Бачком Брестовцу изграђено 30, у Бачком Грачацу 36, у Оцацима 20 и Српском Милетићу 16 стамбених јединица. Регионалним стамбеним програмом гради се зграда у дијелу Оцака — Пејтон, а такође је откупљено и 55 стамбених јединица, кућа са окућницом, у свим насељима оцачке општине. Покрајински фонд за помоћ избјеглим лицима откупио је 27 кућа са окућницом за избјегла и прогнана лица. Општина Оцаци налази се међу пет општина на територији АП Војводине по питању спровођења Регионалног стамбеног програма.

• Са којим сте градовима у братским односима и да ли осим културне сарадње постоји и привредна?

— Такву врсту сарадње имамо са општином Бабушница и Петрово из Републике Српске. Ове године општина Оцаци одавала се отвореном позиву словеначког жупана Марјана Жмавца из општине Церквењак из Словеније да у циљу успостављања нових привредно-економских веза на свечан начин потпише Повељу о заједничкој међудржавној сарадњи. Повељу смо потписали 28. августа у Церквењаку уз присуство бројних људи из привредног и политичког живота обје општине. Тако је општина Оцаци постала 24. општина која је са једне и друге стране на овакав начин покренула нове пословно-економске и привредне иницијативе. **Т. ЂОРОВИЋ**

ДИО ПРОЈЕКТА МРЕЖА ЗДРАВИХ ГРАДОВА

• Колика је брига о најстаријим суграђанима?

— Поносни смо што је општина Оцаци међу 10 јединица локалне самоуправе на територији АПВ добила прилику да приступи пројекту *Мрежа здравих градова*. Тако смо у посљедње двије године купили савремен ултразвучни апарат, санитетско возило и комби за потребе пацијената који се возе на дијализу у Општу болницу у Сомбору. Наш Дом здравља опремљен је новим РТГ аналогним уређајем са подним носачем цијеви. Претходни апарат био је из 1986. године. Као и остале општине Западнобачког округа и Оцаци су издвојили 1,5 милион динара за опремање ангио-сале у Општој болници *Др Радивој Симоновић* у Сомбору. Такође, заједнички финансирамо и пројектну документацију за реконструкцију хируршког блока у Општој болници *Др Радивој Симоновић* у Сомбору. Издвојили смо средства и за израду пројектно-техничке документације Пројекта енергетске санације, санације и адаптације објекта дјечјег диспанзера и гинекологије у Дому здравља у Оцацима.

КОЛОНИЗАЦИЈА СЈЕВЕРНИХ КРАЈЕВА (1920–1941)

Пише: др Милан Мицић

5.

Онај пресудни моменат који је одређивао колонисте за останак у новим насељима био је чин градње куће, којим је колониста из дугог стања привремености који је одликовао живот у привременим стаништима у зградама мајуре или у кирији улазио у одређење да ваља трајно остати на новом огњишту.

Колониста је био дужан да од тренутка надеобе земљиштем у року од три године изгради кућу, тако да је било и случајева градње кућа, иако се колониста није трајно населио у мјесту колонизације.

Тако се, на примјер, Душан Милошевић, колониста из Пошрња, код Љубиња и председник Прве аграрне заједнице у Војводи Степи 24. августа 1934. године жалио Савезу аграрних заједница за Банат на чланове Друге аграрне заједнице „Мицић Јову, Шукунду Младена, Сирар Петра и Павковић Илију, који се не налазе у овој колонији, а земљу имају. Само дођу, саберу у цеп аренду са земље, а о кућама ни помена нема”.

ГРАДЊА ТРАЈАЛА ТРИ ГОДИНЕ

Истог дана када је писана тужба председника Прве аграрне заједнице, Јован Мицић, досељеник из Мајског Тртника, код Глине, на Банији, упутио је захтјев Другој аграрној заједници у којем је тражио 1.000 цигала и 700 црепова јер „намјеравам на свом грuntu подићи нешто мало кућице како би имао станишта да би могао населити фамилију. Обавезујем се да ћу подићи кућу до бербе кукуруза”.

Фебруара 1936. године међу именима 23 колониста који су добили грађу за кућу било је име Јована Мицића, што значи да је кућа у Улици Алексе Шантића у Војводи Степи у међувремену изграђена до крова, али се породица Мицић у њу уселила тек у прољеће 1937. године.

Куће у новим насељима грађене су од набијене земље, од тзв. „набоја”, а мајстори су били старосједеоци Срби или Мађари. Тако је Вељко Пешић, колониста из Фрутка, код Даниловграда, насељен у колонији Војвода Степа 1. августа 1932. године тражио од Друге аграрне заједнице 3.000 динара за градњу куће, а 2. октобра 1932. године склопио је уговор са Милоном Дациним из Српске Црње о „набијању куће земљом”. М. Дацин се обавезао овим уговором да изгради кућу висине 3,5 м, дужине – 10 м, ширине 5 м. Земљу за „набијање куће” М. Дацин се обавезао да вади на улици, а остатак у „авлији 10 метара удаљен од зидова куће”. Цијена рада М. Дацина за ову насељеничку кућу износила је 900 динара.

МАЈСТОРИ ОСИМ НОВЦА ТРАЖИЛИ И РАКИЈУ

У периоду 21–28. августа 1933. године девет насељених добровољаца у сусједној колонији Војвода Бојовић код Српске Црње склопило је уговоре о градњи кућа („набијању кућа”) са Ђоком Ранковим и Јоцом Савиним, мајсторима из села.

Тако се Ђока Ранков 28. августа 1933. године обавезао колонисти Николи Пашајлићу, из Зови Дола, код Невесиња да „набије кућу од земље, 8 метара дужине, 20 цоли ширине зида, за 400 динара и 4 литре ракије”.

Исти мајстор за градњу кућа 25. августа 1933. године склопио је уговор са Савом Папићем, из Коравнице, код Никшића, и Радославом Рођеновићем, из Бршна, код Никшића, да „кућу дужине 10 метара набије за 600 динара и 5 литара ракије”.

У уговору између Јована Ераковића, из Бањана код Никшића, и Ђоке Ранкова 21. августа 1933. године између осталог је стојало да „у случају да кућа падне, да се нова подигне”, што указује на чињеницу да су тако саграђене куће биле склонее паду нарочито код наиласка подземних вода.

– Ми смо нашу кућу зидали три пута не

Краљевина СХС настала је као последица Првог свјетског рата у којем су нестала четири традиционална царства (аустроугарско, руско, њемачко, и турско). Истовремено, по завршетку Великог рата, на Версајској мировној конференцији 1919–1920. године политички је прекомпонован простор Средње и Источне Европе, повучене су нове границе и створене су националне државе на поменутом простору.

Нова југословенска држава тако је 1918. године ушла дубоко у подручје Панонске низије добијајући Славонију, Срем и веће дијелове Баната, Бачке и Барање, што је пратио напет

процес разграничења према новим сусједима Мађарској и Румунији. Створена изненада, недовољно хармонизована, са снажним унутрашњим дестабилизујућим тензијама, са спорним границама и непријатељским окружењем, са дијеловима државе који су припадали различитим цивилизацијским круговима, са становништвом које се међусобно није познавало, Краљевина СХС била је од самог почетка свог историјског постојања оптерећена бригом за свој историјски опстанак и великим страхом од дезинтеграционих кретања који би несигурну идентитетску конструкцију довели до њеног распада.

» Изглед једне улице у формирању у колонији Банатско Карађорђево

ГРАДЊА КУЋА – ПРЕСУДАН ЧИН ОПСТАНКА ДОШЉАКА

једаред – свједочење је Параскеве Остојић, опганта из Бате, код Будимпеште, насељене у колонији Путниково код Удина у Банату.

Градња кућа трајала је као процес. Колонисти су прво требали добити плац за градњу куће, који је обично износио 800 кв. хв.

Од тренутка доласка и привременог насељавања на велепосједничке мајуре или у кирију до тренутка надељивања плацем, кућиштем, могло је да прође дуже времена јер су аграрне власти досељеницима често правиле потешкоће. Тако колонистима из Босне (Цазин, Босанска Крупа, Босански Петровац) на мајуру Бођани и колонистима из Босне и Херцеговине (Гацко, Билећа, Босанска Крупа) на мајуру Алпар Вајска у Бачкој, који су се населили 1922. године, аграрне власти нису додијелиле кућишта до 1926. године када се на њихово земљиште излио Дунав и када су колонисти били приморани на сеобу на пустару Сириг код Темерина, где им је Обласни Црвени крст градио куће 1928. године.

Градња куће од „набоја”, чији су само темељи били од цигле, није се завршавала са земљаним радовима. Усљед недостатка финансијских средстава поједине куће остајале су дуже непокривене или без уграђене столарије тако да су кишне угрожавале „набој”.

Српски оптанти из Мађарске који су 1923–1926 године били насељени у колонији Нова Батања у Овче пољу у Македонији и усљед лоших услова живота вратили се у Бачку и Банат, а дио њих дошао у колонију Александров Гај код Пландишта (Мариолане) 1929. године тражили су грађу за куће наводећи:

– Нашим људима је потребна грађа јер су почели зидати куће, а непогоде и кише њих могу уништити јер су од блата и черпића.

У лето 1933. године пет оптантских породица није још изградило куће, а у посебно тешком положају била је удовица Софија Панћин. („Именована је само зидине изградила. Молимо да се овој сиротој удовици изађе у сусрет”). Оптант Јоца Кинћин, из Батање, 22. фебруара 1935. године имао је саграђену кућу, „али је она била прекривена кукурузовином која трули”.

Крсто Чолић, из Влаховића код Љубиња, насељен у колонији Војвода Степа, иначе у вријеме Великог рата четник у елитној јединици српске војске – Добровољачком

одреду Војводе Вука, 17. јуна 1934. године „кућу је подигао, али на њој нема ни врата, ни прозора, а нема ни сјемена да посије мало жита”.

Раде Бјелица, колониста, из Блага, код Стоца, насељен у колонији Руско Село, код Велике Кикинде, 16. маја 1935. године тражио је од аграрне заједнице зајам од 1.000 динара у којем је описао услове становања своје породице:

– Кућу сам подигао са двије собе, кухињом и шталом, те у једну собу станујемо 12 чланова кућне фамилије у великој тјескоби. Прије два мјесеца наручио сам, овђе, у Руском Селу, код једног столара, Ивана Калалића, двоје врата и два прозора за 1.500 динара. Капару сам дао 500 динара, а још морам 1. 000. Мраз ми је сво жито убио, а сад ће ми пропасти и ових 500 динара.

ШТАЛЕ СЛУЖИЛЕ ЗА ДОГРАДЊУ?

Градња куће није значила формирање једног сеоског домаћинства. Куће су биле тјескобне; једна од просторија куће претварана је у шталу. Како се колонистичка породица повећавала, кућа се морала дограђивати. Обично би тада штала постајала једна соба, а нова штала градила би се у дну дворишта. У дворишту куће морале су се градити помоћне зграде неопходне за функционисање једног сеоског домаћинства (штала, плевара свињац, кокошињац, котарка или чардак), а колониста до 1941. године тек би изградио понеку економску зграду. Тако је, на примјер, 1938. године у колонији Ковин било изграђено 119 кућа и 70 економских зграда, у колонији Банатски Соколац 158 кућа и 140 економских зграда, у колонији Милетићево 370 кућа и 390 економских зграда.

Колонистичке куће биле су ниске и тјескобне, проточе су били мали па у кући није било довољно свјетлости. Под у кућама је био од земље и обично је недељом „поливан” водом, а од друге половине тридесетих година 20. вијека у нешто имућнијим колонистичким кућама под је патосан. У кухињи куће налазио се зидани шпорет на којем се кувала храна. Велика „паорска пећ” служила је за гријање куће. Ложиште пећи налазило се споља најчешће у „гонку” куће („гањак” како су колонисти звали). У пећ се ложила кукурузовина, слама и чапурје, а у њој

се суботом пекао хљеб за цијелу недељу. Око пећи, нарочито зими, окуљала се породица, комшије, рођаци и пријатељи. Број употребних предмета у кући био је ограничен због сиромаштва. Више дјецe спавало је у једном кревету на „сламарицама” – душцима напуњеним кукурузном љуштником покривени поњавама, а у богаћим кућама „дуњама” – прекривачима од гушчијег перја.

КУЋЕ БЕЗ ОГРАДА

Ван собе и кухиње, као међупростор између куће и дворишта, налазио се „гонк”. На њему је обично била клупица. У њему је породица љети обједовала, а домаћин куће пушио. Из „гонка” врата су водила у малу просторију која је обично била „шпајз” и улаз на таван. У шпајзу зими се налазила каца са купусом, а до тавана водиле су дрвене мердевине. Између тавана и шпајза налазио се дрвени капак. На тавану се чувала пшеница, црни лук, пасуљ и предмети који су коришћени сезонски. На тавану су се налазили мали отвори кроз које су улазили голубови.

У дворишту досељеника налазила се стаја, свињци са котарком, кокошињац, шупа, (све мање-више грађено у периоду после 1945. године) пољски клозет, ђубриште, комаре сламе које су служиле као простирка стоци и гориво за пећ, пас, кокошке. Двориште није било одвојено од баште оградом. Башта у првим годинама по досељавању није била обрађивана, а касније је прекопавана ашовом. У башти је био посијан црни и бијели лук, кромпир, пасуљ, а од почетка четврте деценије 20. вијека формиран су засади вишања и шљива.

Преко баште постојали су путићи којима су посјетиоци долазили у колонистичку кућу која ни према улици није била оградена. Општина Темерин 17. марта 1933. године добила је молбу из Сирига да се око новоподигнуте школе подигне ограда јер „колонисти неће да се ограђују, држећи да кад школа може бити без ограда можемо и ми”.

Простор колонистичке куће тако је био отворен и јаван јер су у њега посјетиоци, комшије, рођаци и пријатељи куће улазили слободно у свако доба дана. У колонијама живјело се колективно и солидарно и простор колонистичке куће и дворишта био је простор и приватног и јавног.

НАСТАВИТЕ СЕ...

СПЛУЖЕН ПАРАСТОС СТОЈАНУ ЈАНКОВИЋУ И ЊЕГОВИМ ПРЕЦИМА И ПОТОМЦИМА

Помен за савног српског ускока

Неколико десетина чувара успомена на Стојана Јанковића, углавном са простора Буковице и Равних Котара, окупиле се на помену овом најславнијем српском ускоку. Парастос Стојану Јанковићу, његовим прецима и потомцима служен је 25. августа у Храму Светог Ђорђа, који се налази на Бановом Брду.

Окупљенима се обратио протојереј Витомир Костић, рекавши да је ово десето окупљање поводом парастоса српском јунаку Стојану Јанковићу, његовим прецима и потомцима, који су се борили и положили своје животе за свој народ и за своју отаџбину.

ПОМЕН ДАЛЕКО ОД ЗАВИЧАЈА

– Стојан је био сердар, војвода, ускок, а прије њега за слободу српског народа у тим крајевима борио се и његов отац Митар Јанковић. Послије сеоце Срба, према неким изворима, сам патријарх српски Арсеније трећи Чарнојевић стидљиво је послао једну поруку да би Стојан требало да буде вођа свих Срба, који су се налазили и у Млетачкој републици и у Угарској – рекао је протојереј Костић, додајући да вјероватно већина присутних није ни сањала да ће доћи вријеме да се парастоси српским јунацима, и не само њима, одржавају далеко од родне груде.

– Разлог томе јесте Божја воља, али и воља свјетских моћника јер се на овоме простору сукобљавају интереси Истока и Запада. Не треба се никада предавати, наш је задатак да чувамо вјеру. Морамо мислити и на свој родни крај и надати се да ће наши потомци на исти начин размишљати о томе – закључио је протојереј Витомир Костић, додајући да очекује да ће око свог имена и дјела Стојан Јанковић своје земљаке још дуго окупљати.

Присутнима се обратио и домаћин окупљања Марко Дукић, опширно говорећи о породици Митровић-Јанковић, нагласивши да је Стојан Митровић-Јанковић у срп-

» Домаћин окупљања Марко Дукић

ској народној пјесми чешће спомињан као Јанковић Стојан.

– Стојан је био један од вођа устанка коларских ускока у 17. вијеку, поглавар и управник Морлака, сердар Котара, кавалер Светог Марка, коњички капетан и заповједник тврђаве Остовице. Био је син Јанка Митровића (1613–1659), главног поглавара морлачке народне војске у Кандијском рату, а његов отац Митар рођен је у Жегару. Митровићи су се 1647. године, заједно са другим Жегаранима доселили у Будим, код Поседарја, који се налазио на млетачкој територији. Због својих заслуга у одбрани Шибеника од Турака 1647. године, учешћа у Канијском рату, ратовања против Турака и у Лици и Крбави, затим код Дувна и Грахова, млетачки провидур Ђироламо Фоскарини га назива поглавицом Морлака и за то му даје одређену мјесечну надокнаду – упознао је Марко Дукић присутне о Стојановом оцу, додајући да је умро од задобијених рана у бици на Цетини 1659. године и сахрањен у Цркви Светог Илије у Задру, а да су иза њега осим Стојана остала још двојица синова – Илија и Завиша.

СТОЈАНОВ ПОТОМАК ЈЕ И ПИСАЦ ВЛАДАН ДЕСНИЦА

Двојица браће Илија и Завиша ратовали су такође против Турака. Илија је умро 1693. године, а и Завиша је постао кавалер Светог Марка, посебно се истичући у биткама приликом освајања Книна и Сиња. Његова кћерка Јелена удала се за грчког потпуковника Теодорина Деде, који је понио име Митровића и њихове титуле, пошто више није остало мушког потомства од браће Митровић-Јанковић. Посљедњи издашак породице Јанковић био је Илија Деде Јанковић (1818–1874) писац, публициста и политичар. Умро је у Трсту, а сахрањен у Цркви Светог Ђорђа у Исламу Грчком. Иза себе је оставио двије кћери, од којих се Олга удала за Владимира Десницу, а њихов син Урош, један од најугледнијих Срба у Далмацији, отац је познатог српског књижевника Владана Деснице. Деснице су наслиједиле имовину породице Деде-Јанковић.

Овом скупу присуствовали су, између осталих, и председник Одбора за дијаспору и Србе у региону Скупштине Србије Миодраг Линга и председник Документационо-информационог центра Веритас Саво Штрбац.

ЖЕЉКО ЂЕКИЋ

УДРУЖЕЊЕ ГРАХОВЉАНА СПРОВЕЛО НИЗ АКТИВНОСТИ ТОКОМ ЛЈЕТА У РОДНОМ КРАЈУ

Школа српског језика у Грахову

Удружење Граховљана и пријатеља Босанског Грахова уз подршку Министарства спољних послова Републике Србије и Управе за сарадњу са дијаспором и Србима у региону почетком августа организовало је Школу српског језика у Босанском Грахову за дјецу из овог краја.

Школа је трајала од 30. јула до 4. августа, а дјеца су имала прилику да похађају часове српског језика и уз ћирилицу уче о историји и култури свога града и његових познатих становника.

Часове о развоју српског језика и реформи ћириличног писма на интересантан и пријемчив начин дјеца је предавала професорка руског језика Драгана Триван, која је и истакнути члан Удружења Граховљана.

– Потрудила сам се да дјеци пренесем љубав према језику и ћириличном писму. Уз љубав према језику дјеца су показала и своју креативност пишући и цртајући ћирилична слова како би оставили

умјетнички печат на себи својствен начин – рекла је Драгана, причајући за *Српско коло* и о остатку „школских“ дана проведених у родном крају.

– О историји Грахова и његовим културним споменицима дјеца је говорио професор историје Душан Гашић, који је час историје посветио најпознатијем Граховљаку Гаврилу Принципу, о коме су дјеца са великом пажњом слушала и уживала. На часу књижевности, говорећи о дјелу омиљеног српског дјечијег писца Бранка Ђопића *Поход на мјесеци*, професорка српског језика Милка Радловић Рисовић такође је показала професионалан однос према дјечи као и велико интересовање да помогне – навела је Триван, додајући да су дјеца била одушевљена и предавањем у СД *Гаврило Принцип* о дјелу *Јазавца* пред судом нашег Петра Кочића и активно учествовала у разговору на свим часовима.

Посљедњег дана *Школе српског језика* у име Удруже-

ња Граховљана и пријатеља Босанског Грахова председник Бранко Триван уручио је дјеци осим мајица, школског прибора и других ситница и донацију у виду пројектора који им је, како је објаснио Триван, био потребан у образовне сврхе. Поред пројектора Удружење је донијело члановима КУД-а *Гаврило Принцип* тапан, врсту бубња који ће им користити поред већ дониране хармонике за културно-умјетнички програм.

Удружење Граховљана је, захваљујући Бранку Тривану, који је обезбједио средства за куповину тригонометра, 5. августа означило је врх планине Шатор, која са језером представља једно од најљепших и најпосијешенијих дестинација општине Босанско Грахово.

– Пењати се уз стрме падине под теретом није био ни мало лак задатак, али захваљујући снажним људима и њиховој доброј вољи врх Шатора је означен. Захвалност на позитивној енергији, пожртвованости дугујемо и Вуку и Мили Принципу, Илији Радуну, Славену и Милану Триван, Влади Вишекруни, Бранимиру Лукићу, Николи Врањковићу, Огњену Каурину, Брани Балаћу – подвукао је Триван, изразивши захвалност и пријатељима Жељи и Сузи, Наташи, Нени и Ацану, Пери и Јели, кореографу Младену Зељковићу из КУД-а *Гаврило Принцип*, сликару Пери Ивановићу, који се са задовољством одазвао на позив да уступи своје слике за изложбу слика као дио пројекта *Школа српског језика*, а свакако и начелнику општине Душку Радуну. **БЕСНА ВУКОВИЋ**

КОРИСНО И ЗА ДЈЕЦУ ИЗ ДИЈАСПОРЕ

– На часовима дјецу нисмо оцјењивали, проверавали смо њихово знање кроз игру и дружење и подстицали љубав према српском језику и књижевности као и историји. Дјеца су осјетили позитивну енергију и са радошћу долазила у школу, неки да допуне своје знање из језика, а неки који живе у дијаспори да науче више из историје и ћириличног писма. Имали смо примјер двију дјевојчица које живе у Француској и говоре српски језик, али им ћирилично писмо иде теже, и на нашим часовима успјеле су да поправе своје писање ћирилицом, на шта смо поносни – истакла је Триван, поручивши да ће се овакве активности са дјецом највјероватније наставити у будућности, јер су њиховом радозналешћу и интересовањем још једном пробудили наду, вратили осмијех на лице и доказали Удружењу Граховљана у Београду да су вриједни сваког њиховог труда.

У ВРГИНОСТУ ОДРЖАНА ПРОМОЦИЈА РОМАНА СПАС ОД ЛУДИЛА

Дух Кордуна пером Милке Кајганић

Милка Кајганић, рођена Мраовић, 1951. године у Козарцу на Кордуњу, представила је 15. августа 2018. године у Библиотеци *Симо Мраовић Гвозд* у Вргинмосту своје ново прозно дјело – роман *Спас од лудила*. Организатор промоције било је СКД *Просвјешта* – пододбор Вргинмост. У новом роману *Спас од лудила* представља животни пут жене и њену готово надљудску истрајност да у животу, који је наизглед лишен скоро свих могућности, нешто учини и промијени.

Милка је својим вјерним читаоцима укратко изнијела тематику романа, таман довољно да нас све заинтригира, а потом испричала зани-

мљиве интерсате са својих гостовања на књижевним трибинама у иностранству. Уистину, дух Кордуна живи и опстаје. Иако већи дио године живи и ствара у Цириху, Милка је и даље неуморни

сакупљач народног блага и предања народа Кордуна, те његовим анегдотама засмијава радозналу публику широм Европе и тако часно проноси свога рода глас.

СЕНКА ЦРЕВАР

ВИТЕЗ И РАТНИК

– Стојан Митровић-Јанковић (1635–1687), народни јунак, харамбаша и сердар, прославио се као вођа далматинских Срба против Отоманског царства. Борио се у Кандијском рату (1645–1669) вођеном између Млетачке републике и Турске за оток Кандију (Крит), као и у Морејском рату (1683–1669) вођеном за Мореју (полуострво Пелопонез у Грчкој). У фебруару 1666. заробљен је на ријеци Зрмањи у борби против Турака, након чега је одведен у Цариград, одакле је успио да се ослободи након 14 мјесеци ропства.

За војне заслуге и показану храброст у овим ратовима и каснијим биткама, Млетачка република је Стојана Јанковића 1670. године одликовала *Орденом витеза Светог Марка* и именovala за кавалера (витеза) Светог Марка додјеливши му посједе од преко 100 хектара винограда и ливада и дворца Јусуф-аге Тунића, касније у народу познатији као *Кула Јанковића*. Стојан Јанковић је опјеван у народним епским пјесмама, а пјесма *Женидба Стојана Јанковића* надахнула је француског пјесника Ламартина да напише пјесму *Пад анђела*. Погинуо је 23. августа 1687. године током напада на Дувно – рекао је Марко Дукић о животу Стојана Јанковића.

ОЈ ВРЛИКО, ПОНОСУ И ДИКО! РЕПОРТЕР СРПСКОГ КОЛА НА ПРОСЛАВИ ВЕЛИКОГ ЈУБИЛЕЈА ДАЛМАТИНСКИХ СРБА

НА ИЗВОРУ РИЈЕКЕ ЦЕТИНЕ: 400 година православне цркве Светог Николаја

ПИШЕ: ГОРАН ЛУЧИЋ

Први пут се срећем са лицем Далматинске Загоре, а одавно га тумачим и волим. Ништа ми тако слатко није заплитало дјетињу машту као описи живота и нарави у дјелима Симона Матавуља. Ево, пред очима ми промиче Пилипенда, повијен граби друмом од Дрњиша ка Кричкама, а његов послушни Куријел клима у стопу за њим. Још се одупиру лукавој „унији“, муче се како већ знају, но, не одричу се „свога православног 'Риста'“. Овдје никада није било лако постојати, боље рећи издржавати на вјечној стражи и диоби цивилизација.

ЦРКВА СВЕТОГ НИКОЛАЈА

Гледајући из Врличког поља на град, а посебно улазећи у варош из смјера Книна, очи не могу заобићи позлаћени крст на звонику Цркве Светог Николе. Ово је најстарија богомоља у Врлици. Саграђена је 1618, баш три године након установљења Српске православне богословије у манастиру Крки, прве српске школе уопште. Крка ка богословија је 2015. године славила својих 400 година од установљења. Манастир Крупа прошле године својих седам вијекова крских и васкрских. Манастир Драговић својих шест вијекова навршавао је у најтежој години за Србе у Далмацији, у љето њиховог библијског егзодуса, 1995. Утемељен 1395, шест година после ју Косовског боја, судбински је понио страдалнички бол срп-

ског народа који од тада не налази мира. Ни манастир Драговић нема мира, а свети су му прорекли тежак и дуготрајан крст.

ДАН ЗА ИСТОРИЈУ

Освануо је лијеп 12. август 2018. године, пун чистога сјаја. Са свих страна сабрали се Врличани. Стигли су из Италије, Њемачке, скандинавских земља, највише их је из Србије. Црква умивена као невјеста под бијелом везеном марамом какву носе жене у Цетинској крајини. Испред улаза почасни шпалир чувара Христовог гроба. Очекује се долазак далматинског владике Никодима.

Одједном грунуше звона и запјеваше да поздраве архијереја свете православне Далмације, наследника на трону великих далматинских

епископа Симеона Кончаревића, Стефана Кнежевића и Никодима Милаша. Пуна народа црква и порта, лепоте и снаге, рода и порода.

ЗА ОБНОВУ ХРАМА ПРИЛОЖЕНО 100.000 ЕВРА

На поносни јубилеј, четири вијека постојања на страшном мјесту, Црква Светог Николе у Врлици окупиле је свој разасути народ. До августа 1995. године Врлика је била у саставу Републике Српске Крајине, а на њеној територији налазила се и чувена граница Српске Крајине са рампом према „латинску“. После изгона врлички Срби су расијани свијетом као јањци у планини. Врличина је данас свуда по свијету, развијани су као жито на вјетру са Динаре. Но, звона Светог Нике су их сабрала у жељи да олтар отаца умију и започну његову обнову. И сачували су свој скуп образ. У овом времену издајства свега светог, врлички Срби су приложили више од 100 хиљада евра за обнову Цркве Св. Николаја у Врлици. За велики јубилеј обновљена је у цјелини вањска фасада храма, звоник је добио нову круну и позлаћени крст, извршена је изолација влаге која је угрожавала цркву, обновљено је степениште у звонику, храм је покривен цријепом, обновљена је храмовна ограда, капија на порти. Претходних година обновљени су Парохијски дом, његову оgradu и капију. А од Господа су добили младог и доброг свештеника. Имоћанин Милан Кадијевић данас је парох врлички и са попадијом живи уз Цркву Светог Николе.

Послије литургије окупљени народ и госте поздрављени су владика далматински, чули смо и обраћање представника *Чувара Христовог гроба*, уручене су почасне грамаге ктиторима и повеље заслужним Врличанима. Културно-умјетничко друштво из Равних Котара направило је занимљив приказ далматинске свадбе. Потом је припремљена трпеза љубави и славски ручак за све госте и званице.

ЗАЈЕДНИЧКИ СМБОЛ ПРЕДАКА И ПОТОМАКА

Испред цркве срећем високог монаха. То је отац Серафим Ковачевић, игуман Манастира Светог Спаса у Србији. Млад манастир на старом олтару у близини Уба. Игуман Серафим поријеклом је из Цетинске крајине. Отац му је рођен 1945. године у Уништу, селу на Динари. После Другог свјетског

рата породица се иселила у Кикинду. Одрастао је Банату, а гени му горштачки. Данас је игуман Манастира Светог Спаса у Шумадији, а његови праоци су се молили у Светом Спасу на Цетини. Ето, и кад руши, Господ гради!

Требало увијек памтити оно што је записао велики владика Никодим Милаш:

– Православној цркви далматинској треба да се цијело православље покљони и да јој даде мјесто међу својим најпрвијем црквама.

Толика је мука њеног распећа, толика је љепота њеног васкрсења!

Ој Врлико, поносу и дико, у теби сам на љепоте свико, нек те права вјера чува, крстом крсти Свети Нико!

Док вјетрови Буковицом хуче, памтимо те Мандушићу Вуче, твоја сабља опет ће да сија, васкрснуће наша Далмација!

ИМЕ ЈОВАН КАО МЕЂА ИЗНАМЕН

Љубазно и братски сам понуђен од Јована Маринка да будем његов гост у породичној кући у Кољанима. Допутовали смо заједно из Београда. Прича ми о одрастању у поратним годинама. Други свјетски рат дочекао је као дјечак са четири жене. Сви мушкарци су погинули или поубијани од усташа, остала бака, мајка, двије сестре и он дјечак. Много се радило да би се опстало. Но, никоме није дозволио да понизи његово српско име. И други су то знали цијенити. У српским селима Херцеговине и Далмације знало се састати и по десет Јована. Ово име је у динарским крајевима било међа и знамен. А било је тешко носити га у непријатељском окружењу. Његово село Кољани под Динаром било је познато и као „мала Шумадија“, а околи њих хрватска села листом вољна за усташки домострој. Успио је завршити школу и запослити се. Оженио се, дочекао дјецу и унучад. Данас ипак задовољно живи у Батајници, али га срце вуче под звона Светог Нике. И дошао им је.

ПЈЕШАЧИО 15 ДАНА ДО РОДНЕ ГРУДЕ

У Кољанима данас је стално настањен само Владо Маринко. Живео је у Београду, а онда је једног дана преломио. Из Београда је кренуо пјешке за Врлику. И стигао је за 15 дана! Каже ми да је то био крик за животом, али и поруке да се све може кад је јака воља. Обновно је кућу и окупницу, живи од пензије. У дворишту пијевац и јато кокошака, три пса и двоје магараци. Желио је да село добије дах старог живота. Ренесансни дух Влада Маринка неће оставити Цетину, он јој пише поезију (издао је и збирку пјесама), успио се изборити да општина Врлика асфалтира пут кроз село и постави освјетљење. Нада се да ће његов магарећи пар ускоро добити младе.

ГЛУМАЦ ПРЕЖИВИО КАО АУТОМЕХАНИЧАР

За славском трпезом је и глумац Милан Брадаш. Дипломирао је глуму на академији у Београду, играо у бројним југословенским филмовима, снимао са великим редитељима; још снима, ради, бесједи. Остао је у Книну и после Олује. Прича ми како је било смрти гледати у очи и пред њом не клонити. После је требало преживљавати. Каже, био сам добар механичар, па сам поправљао ауто, а људима, били они Срби или Хрвати, вазда треба неко ко отклања квар. Имао је више тешких момената, чак је скоро одлучио да напусти Книн. Задржао га је дугогодишњи пријатељ Хрват. Име му је Никола. Ето, каже, и зато је Свети Никола велики, он заступа добро изненада и кроз разне људе.

ВЕЛИКО ВРЕЛО - ЧЕТНИКОВА ЗАДУЖБИНА

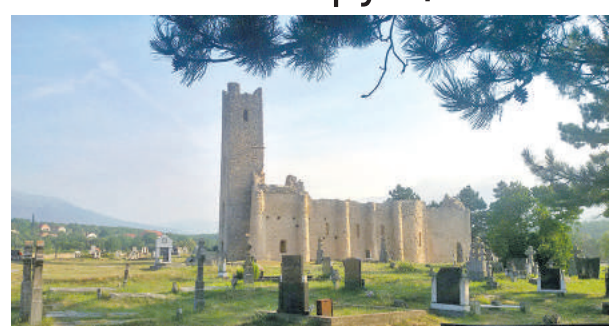
Цетина је најдужа далматинска ријека са својих 105 км тока од Динаре до ушћа код Омиша. Има више извора, али је највеће Велико врело или како се тачније зове Четничко врело. Добило је име по српској породици која је насељена око њега. Четници су огранак старе српске породице Милаш, а која је за турског времена досељена у Цетину из Херцеговине. Управо од ових Милаша потиче и чувени писац *Православне Далмације*, далматински владика, Никодим Милаш. Изнад Четничког врела је задужбина српског трговца Марка Четника из Цетине и његове супруге Јелене. Спаљена је и похарана 1995. године. Њено велико звоно је скинуто и однесено. Камен темељац за овај лијепо и складни православни храм положен је 11. јула 1937. године, а пројекат је урадио архитекта Валерије Стошевски из Петровграда (Зрењанина). Остало је упамћено да је Марко Четник када је градио задужбину у Цетини дао прилог и за римокатоличку Цркву Светог Спаса у хрватском селу Жежевићу. Прилогом Марка Четника Срби су још једном обновили задужбину Светог Спаса, а коју је као прву приложио „краљ Србљем“ Твртко Први Котроманић. По предању, Господ ће међу Србима и по трећи пут родити задужбина Светог Спаса у Цетини.

Црква Светог Спаса на извору Цетине

Послије Косовског боја, 1391. године, „краљ Србљем“ Твртко Први Котроманић саградиће велику православну Цркву Светог Спаса на извору ријеке Цетине. Била је то прва значајна парохијска црква у Цетини. Преко Динаре 1512. године стиже турска војска, три пута јача од српских бранилаца и спаљују Цркву Светог Спаса. Околу ње је српско православно гробље. Стари камени крстови, на њима урезана ћирилична слова.

Ту су и стећци (мрамори), камене плоче клесане из једног комада. Не знам да ли је ико од српских историчара стигао до Врлике да истражи и попише њене стећке и средњовјековне мраморе, који су расијани у цијелом простору око ријеке Цетине. Чак је од стећака подигнут и мост на једној од притока Цетине. Народ га зове „плочасти мост“.

Улазим у древну Тврткову задужбину, а снопи јутарњег сунца заре ми лице. Из олтара се расипа златни огањ живота и свједочи да је ово православни храм који се клања истоку Господњих дарова. А

» ОЛТАР НА ИСТОКУ: Храм саграђен двије године након Косовског боја

то је јако важно јер од октобра 1699. године покатоличени Срби Цетинске крајине, уз помоћ тадашње млетачке власти, почињу присвајати ову древну српску цркву.

Од тада римокатолици насилино и упорно долазе Светом Спасу и приређују молитвене обреде, а са циљем присвајања српског историјског и духовног наслеђа. Један Врличанин оставио је запис да се знало десети да истог дана стигну српска и хрватска литија пред Цркву Светог Спаса у Цетини. Обично би тада долазило до нереди и туче, али је млетачка и аустриска власт то осигурала обезбјеђујући римокатолицима да обаве моли-

твени обред. Фратар би стао са јужне стране храма, а око њега римокатолички вјерници, те би читали своје молитве. Православни свештеник би увијек стајао пред улазом у храм, српски народ испред њега, те би сви заједно запјевали тропар Христовом Вазнесењу.

Хрвати су релативно скоро, противзаконито скрнављећи овај споменик, уградиле у зид храма лажни артефакт, а као наводни доказ хрватског поријекла овог храма. На туристичким таблама у Врлици савремена хрватска повијест „доказује“ да је Цркву Светог Спаса у Цетини саградио „хрватско-босански краљ Твртко“.

Владика Никодим: Божји промисао послао Србе да вјеру сачувају

Прво српско насеље на вrelu ријеке Цетине помиње се 1210. године. Овај податак убиљежио је признати историчар Данило Фарлети у своме дјелу *Силишска надбискупџија*, које је штампано 1765. године. Ту прву српску „градину“ на Цетини разориће Турци, а њен народ и браниоци заштиту налазе у тврђави Прозор, која се данас уздиже на гребену изнад Врлике. Послије ће и она попустити пред османским фалангама.

„Само првих девет вијекова православна је вјера била слободна у Далмацији. Послије тога почињу гонити ту вјеру, и до краја XIII вијека успјели су били у томе толико да су православну вјеру исповиједале у Далмацији тек неколике грчке колоније, које су мало хиљада душа бројале. И ваљда би силници успјели истријебити из Далмације и те грчке колоније, те искоријенити са свијем из ове земље православље, да није Божји промисао послао у Далмацију Србе да га сачувају.

Доласком Срба у Далмацију православна се вјера већ у XIV вијеку ту бујно развија, и изгледу су сви били да ће она завладати у свој овој земљи као што је то било до пошљедње четврти IX вијека. Али српски цар Душан није хтио онолико бриге водити о Далмацији, колико су га на то саме прилике времена нукале, те се и православна црква није ту могла оснажити онако како би то било да се Душанова власт учврстила на Јадранском мору.

Догодила се послуже тога косовска катастрофа, која је узроком била културном напору свега Балканског полуострва.”

**(ИЗ КЊИГЕ ПРАВОСЛАВНА ДАЛМАЦИЈА
ВЛАДИКЕ НИКОДИМА МИЛАША, 1901. ГОДИНЕ)**

Хрвати добро запамтили гњев Светог Николе из времена Маспока

Храм Светог Николаја у Врлици сазидан је од тесаног камена као једнобродна грађевина. Звоник је дозидан 1808. године и заснован је у четврт, на три нивоа; украшен је розетом, прозорском бифором и лунарнијем отвором. Црква је покривена цријепојем, а звоник је засвођен православном митром од бачра која носи позлаћени крст. У звонику су два звона са мањим оштећењима.

На великом звону је уписано: ЗА СЛАВНОГ ВЛАДАЊА СРПСКОГ КРАЉА АЛЕКСАНДРА КАРАЂОРЂЕВИЋА ТРУДОМ ПРАВОСЛАВНИМ ПОБОЖНИХ ПАРОХИЈАНА... (даље нечитко услед корозије) САЛИВЕНО 1924. Г. ЗАВЈЕШТАОЦИМА БОГ БИО НА ПОМОЋИ! ПРЕЛИО А. БЛАЗИНА ЗАГРЕБ 1930. Г.

На малом звону, које је окрњено, пише: САЛИВЕНО Г. 1854. ПРЕЛИО А. БЛАЗИНА ЗАГРЕБ Г. 1930.

На источним облинама оба звона изливен је рељеф Светог Николаја у стојећем ставу, са владичанским жезлом у лијевој руци и десницом која благосиља Врличко поље.

Храмовна порта ограђена је каменим ѕидом са малом капијом од кованог гвозђа. Преко пута цркве налази се складан Парохијски дом са свештеничком станом. Ис-

ЗАПИСИ ЦАРА ФРАЊА ЈОСИФА

Цар Фрањо Јосиф је 1875. године посетио Врлику, Сињ, Дрниш и Книна.

У свом дневнику оставио је путописне записе. Током боравка у Врлици посетио је и православну Цркву Светог Николе (у дневнику се она наводи као „грчка несједињена црква“).

„Скоро горе на врху је рушевина градине Врлика, а на подножју је мјесто Врлика. На једној падини стоји четверокутна тврђава с четверокутним урешеним торњем у њој. Мјесто има мало добрих кућа. Становника је око 500, пола католика, пола несједињених Грка. Између ових су трговци. Католичка црква није велика, али уредна, с једним олтаром и лијепој сликом Мајке Божје те неколико постраничних олтара.

Грчка несједињена је на другом крају села према Книну, недалеко од брда, окружена ѕидом с вратима, стоји слободно, са звоником изнад pročелја; изнутра је јадна, али има једну zgodну икону.”

Аустроугарски цар је тада преноћио у врличком селу Подосоју, у кућама Вуковића. Много му је пријао горшатачки угођај мјеста, камено двориште и лијепа хладовина коју је правио један граб, па кућу Вуковића назва малим Шенбруном. Тада су Врличани усвојили ову цареву почит своје крају, па је Врлика остала упамћена до данас као једини град који је уз Беч имао и свој мали Шенбрун.

пред свештеничке куће је угодна подзидана тераса са које се Врличко поље простира као на длану. Свако ту осјети ширину погледа и лакоћу душе.

Ова црква је више пута страдала кроз историјске мијене. Но, памти се да је у Другом свјетском рату усташе нису палиле и рушиле, и то захваљујући италијанској реокупацији и устанку Динарске дивизије, која је овај простор сачувала од потпуног истријебења.

Црква је најтеже пострадала у миру за вријеме комунистичке Југославије. Почетком тзв. „Хрватског прољећа“ 1971. године указало се потиснуто зло. На Духове 28. маја 1972. године, у поноћ, Храм Светог Николе спаљен је подметнутим пожаром. То су учинила тројица припадника усташке емиграције из Врлике. Црква је обновљена за двије године и осветљена 26. маја 1974. године.

Али, застанимо на час... Сјећате ли се по чему је Свети Никола остао највише упамћен? Било је то по оном шамару којим је подучио јеретичког владика Арија. Ни овај пут светац није остао дужан усташком злоумљу.

Срби Врличани свједоче да су сва тројица усташких палитеља тешко пострадали. Један је неизлечиво оболио, другоме је у саобраћајној несрећи одсјечена глава као на пању, а трећем је син погинуо у саобраћајној несрећи управо испод српске цркве у Врлици. Остало је запамћено да је усташа закукао над мртвим сином: „Свети Нико, ја запалих тебе, ти сажеже мене!”

Међу првим кадровима хрватске телевизије која је у пратњи хрватске војске ушла у Врлику у августу 1995. године била је и Црква Светог Николе. Није послје тога паљена нити рушена. Имала је мања унутрашња оштећења. Парохијски дом је потпуно опљачкан и демолиран. Врличани веле да су Хрвати запамтили гњев Светог Николе из времена „Маспока“ и да се овај пут нико није усудио да принесе пламен српској цркви.

ЧУВАРИ ХРИСТОВОГ ГРОБА

Врличани са поносом и трудом чувају своје ускочко поријекло, његују славне ратничке традиције праотаца. У спомен тога 2007. године су обновили најљепши знамен Цетинске крајине, почасну васкршњу стражу, *Чуваре Христовој гроба*. Ова јединствена традиција у православљу настаје у временима када су српски манастири чувани од турског харања и латинског варања.

Лијепо је и оку и срцу гле-

дати раскош и лепоту ових момака, али је требало много снаге и новца да се обнови почасна Христова гарда из Врлике. Само један комплет њихове свечане војничке ношње кошта око 1.500 евра. Ту ношњу знају израдити само Срби из Врлике, као изворни носници ускочког духа Цетинске крајине.

Данас су *Чувари Христовој гроба* бисер нематеријалног културног наслеђа Србије, понос васцијелог српског

народа, украс славе и храма гдје год их угосте. Свети српски манастир Хиландар, у спомен на заветну косовску војску, чији су насљедници били и далматински ускоци, удостојио је *Чуваре Христовој гроба* да сваког Видовдана стражаре уз икону Богородице Тројеручице у Хиландару. А сваког Великог петка они бдију уз плаштаницу у Крајшкој цркви у Батајници. Од скоро су се вратили и Светом Нику у Врлику.

НЕИЗБРОЈЕНИ ВРЛИЧКИ МУЧЕНИЦИ

Православни храм у Врлици одавно носи мученички вијенац светости. А његов српски народ иде укорак, с муком је свико из страдања нико. Посебно поглавље врличког мартирејама заузима период успостављања усташке парадржаве.

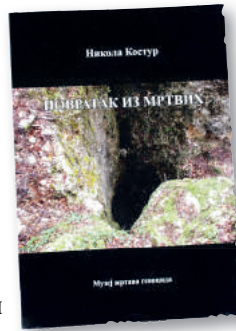
Априлски рат и успостављање усташке страховладе затекли су Милана Тришића као пароха врличког. Становао је са женом и кћерком у свештеничкој кући покрај Цркве Светог Николе.

Остало је запамћено међу врличким Србима да је 10. априла 1941. године, док су Хрвати у Врлици славили проглашење Независне Државе Хрватске, парох Милан Тришић испред храма довикнуо славленицима: „Живјеће вам та Хрватска колико и једна мршава крава у злој зими!”

Средином јуна 1941. године из Книна је у Врлику стигао аутобус пун усташа. Ухапсили су групу угледних Србе, а међу њима је био и парох Милан Тришић. Одвезли су их у кнински затвор гдје су данима мучени.

Очевидац тог мучења испрчао је касније четницима и народу у Кистањама да се свештеник врлички Милан Тришић сам преклао стаклом из својих наочара не могавши трпљети паклене муке (ову исповјест је забиљежио Врличанин Никола Костур у књизи *Повратак из мртвих*, објављеној 1965. у Чикагу).

Жена и кћерка пароха врличког Милана Тришића исто су мученички пострада-

ле. Кћерка је бјежећи скочила са прозора свештеничке куће, али је била ухваћена од усташа. Пароха врличког Милана Тришића Српска православна црква уврстила је у ред Светих српских свештеномученика.

Из српског села Цивљане, које припада Врлици, потиче Никола Костур кога су као младића 1941. године усташе бациле у јаму Тучића код Грачаца.

Успио се рањен извући из јаме. Уз помоћ попа Ђујића спасао се из болнице у Шибенику, гдје су га покушали убити хрватски проуштакши лекари и часне сестре. Преживио је захваљујући четничкој Динарској дивизији са којом се извукао на савезничке територије у Италији. Одлази у Велику Британију и потом живи у Лондону. Упокојио се 1993. године у Лондону. Исповијест о свом страдању записао је у књизи *Повратак из мртвих*.

Из српског села Отишић, које такође припада општини Врлика, потиче Раде Станојевић, један од ријетких Срба који је прошао мучеништво сва три главна усташка логора смрти: Госпић, Јасеновац и Стару Градишку. Успио је преживјети и као 29-годишњи момак избјећи у Србију. Свој исказ о мучеништву дао је у Комесаријату за избјеглице и пресељенике у Београду, 22. маја 1943. године.

Ово су три примјера мучеништва врличких Срба. Њихов број и страдања су неописани и неизбројени.

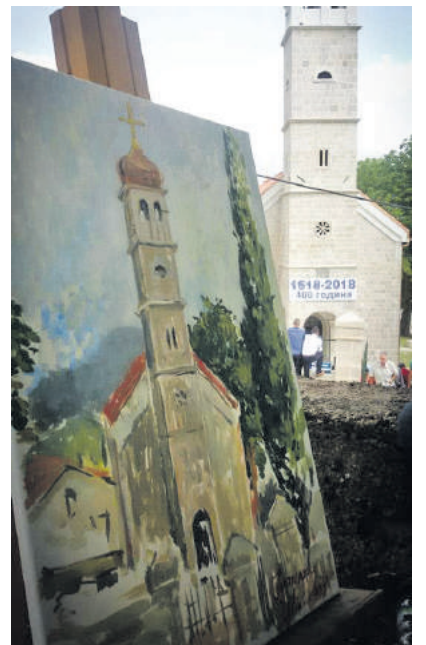
Слика за вјечност

Упорти храма млади човјек слика Цркву Светог Николе док околу народ слави 400 година храма пред његовим очима.

Чудесно и лијепо, помислих. Па он велику годишњицу биљежи за вјечност са живих лица. Зове се Југослав Цвитковац. И његово име ми се учини чудесно и лијепо. Идеја коју су сви понизили и прогнали скрила се у имену овог лијепог и високог Далматинца. Ту оживи сваки пут када га изговорем.

Поред штафелаја сједи његова мајка. Поријеклом је Херцеговка, рођена у Стоцу од рода Шешлија, а удата за Србина Цвитковца из Маовица код Врлике. Иако је одавно отишла из Стоца, ова жена и даље у очима носи питомину Хума.

А овдје у Врлици икавски изговор има свој доминантан положај. Заправо, ту се мијешају два наша главна горшатачка изговора, ијекавски и икавски. Исти народ своје село зове двоструко, једни веле да су из Цивљана, а други из Цијевљана. Но, свима је једнако мило ово прелијепо српско село на улазу у Врлику из смјера Книна.

МИЛОШ УШЉЕБРКА, БРАНКО КОМАЗЕЦ, ДРАЖЕН ЈАКОВЉЕВИЋ И НЕНАД БУНДАЛО ОСНОВАЛИ УДРУЖЕЊЕ КОЈЕ ВРАЋА НАДУ ЗАВИЧАЈУ

ЖЕГАР ЖИВИ МА ГДЈЕ КУЋА БИЛА

Група момака рођених у селу Жегар код Обровца, са жељом да помогну родном крају, основала је хуманитарно удружење и назвала га симболично *Жегар у срцу*.

Оно што су тадашњи дјечаци Милош Ушљебрка, Бранко Комазец, Дражен Јаковљевић и Ненад Бундало чували као успомену на родно село и претке двије деценије касније изродило је идеју како да му се поново враћају. И не само то већ и потребу да пронађу начин како да Жегар опет оживи.

Све је кренуло спонтано, кроз приче и успомене на родни крај, доласке лети током школских распуста и дружења на, сада већ традиционалним, *Сусрећима у Жегару*, да би, корак по корак, сада већ имали чиме да се похвале.

Од Дјечије играонице *Свети Сава* уређене захваљујући организацији *Срби за Србе*, опремања школске Библиотеке *Стојан Јанковић*, низа хуманитарних акција намијењених социјално угроженим повратницима, до етно-изложбе на тргу Герасим Зелић и сређивања терена за балоте, и све то у само двије године и без помоћи државних институција.

У ЖЕЉИ ДА ПОМОГНУ КРАЈУ ОСНОВАЛИ УДРУЖЕЊЕ

Када је као деветогодишњи дјечак у Олуји Бранко свој родни Жегар замијенио Београдом, у срцу и мислима понио га је са собом. О Жегару се никада није престајало говорити, ни у породици, ни међу пријатељима и рођацима, нити на било ком другом мјесту гдје би се његови некадашњи мјештани успјели окупити.

– Девет година након рата први пут сам дошао у Жегар, и све то вријеме за мене је било као вјечност. Тих првих година, на моје велико изненађење, овдје је долазио велики број младих људи, деце, и тада су се створила нека нова познанства. Од првог доласка Жегар је постао незамјенив, и незамисливо је било про-

вести школски распуст било гдје друго и тако је било код већине. Из тог дружења, нас четворица који смо били добри и у Србији, дошли смо на идеју да обогатимо и уљепшамо вријеме које смо овдје проводили, да промијенимо нешто колико је у нашој моћи. Тако је основано удружење *Жегар у срцу*, како би што више људи могли да укључимо у целу причу. Урадили смо неколико добрих ствари, до сада, од преуређења парохиског доба за потребе дечије играонице, па до ове изложбе о историји Жегара и људима који су овдје живјели. Уз то, оно што је нама увијек било најбитније, ту су повремене акције у којима смо прикупљали помоћ за социјално најугроженије житеље села, али и новогодишње акције за дјецу која овдје живе – прича Бранко Комазец, један од четворице оснивача удружења.

ПЛАНИРАЈУ ДА НАПРАВЕ МУЗЕЈ И КУЛТУРНИ ДОМ

Људи су, каже, препознали њихов труд и добре намјере, тако да су се временом и сами јављали они који су их финансијски помагали у реализацији поменутих акција. Помоћ најстаријим мјештанима Жегара на њих је, додаје, оставила посебан утисак.

– Није то било ради помоћи коју смо им доносили, већ осјећај који су изазвале њихове реакције због тога што смо их обилазили, посјећивали у њиховим домовима у вријеме највећих празника. За нас је то била највећа сатисфакција, додатни мотив да тако наставимо и у будуће – истиче Бранко.

О привржености млађих генерација Жегарчана свом крају најбоље свједоче и *Сусрећии*, које сваке године, последње суботе у седмом мјесецу, организују у селу. Један од значајнијих сегмената овогодишњих свакако је и изложба о историји живота овог села и његових некадашњих мјештана.

» ЧЛАНОВИ УДРУЖЕЊА: Ненад Бундало и Бранко Комазец

– Захваљујући доброј сарадњи са нашим Жегаранином Вељком Кубатом, који већ годинама уназад прикупља податке о историји Жегара, народу, родословима, жељели смо да, на неки начин, дио тога приближимо људима који ово лето дођу или бар прођу кроз Жегар. Наш колега Милош Ушљебрка, који се бави архитектуром, дошао је на идеју да дјелић Вељкових података и фотографија ставимо на паное. Одштампали смо све то у Србији, а потом довели овде у Жегар – објашњава Бранко.

Но, сама поставка изложбе на старим зидовима трошне куће ни мало није случајна. План је, како каже Бранко, да се у неком наредном периоду отвори културни дом у Жегару, етнолошки музеј са сталном поставком што би помогло јачање и очување традиције, језика, вјере и културе али би и употпунило туристичку понуду Жегара.

Од града Обровца добили су дозволу да са објектом старе амбуланте конкуришу за ЕУ пројекте кроз које би осигурали средства за културни дом, у оквиру којег би отворили и малу трговину сувенира.

Рафтинг на ријеци Зрмањи, природа и ријека, које сваке године привлаче све више туриста, идеална су прилика да се у селу отвори бар једно радно мјесто, а гостима пружи могућност да успомену на овај крај понесу у виду аутентичног производа. Од досадашњих прихода од туризма мјесна заједница не узима ни једну куну, а то би, сматрају момци из удружења, била прилика да се још нешто корисно уради за село.

Иако сви живе на релацији Жегар–Србија, Италија, Америка, Ненад Бундало је можда за нијансу чешће у Жегару од других. Када је 2006. године први пут поново дошао, имао је осјећај да никада није ни одлазио. Осјећај припадности овом крају није замијенило ни готово десет година проведених у Кладову, па чак ни промијенило аутентични говор по којем се Жегарчани препознају.

ЉУБАВ ПРЕМА КРАЈУ НАДИЛАЗИ СВАКУ ПРЕПРЕКУ

Због велике удаљености на којој живе, није лако функционисати, али јака воља, љубав према свом крају, и истинске вриједности које су им у аманет оставили преци, надилазе, каже, сваку препреку. Могло би се, и може, у Жегару још штошта направити, али само да је људи више, да се враћају и они који још имају дилеме о повратку.

– Фале људи, и то је највећи проблем. Ако не да дођу овдје да живе, макар да се константно враћају да оживе село. Треба нам млађих људи на терену. Овдје је, данас, само пар млађих породица са дјецом, док већину чини старије становништво. Због близине Зрмање, која је сама по себи бисер, највећи потенцијал видим у туризму. Жегар обилује богатим и плодним пољем, али за улагање у пољопривреду опет су потребна извјесна средства. Старије становништво живи од бављења сточарством, пензија или социјалне помоћи, а то опет није сигурност за повратак младих. Почевши од себе, могу рећи да би се више људи вратило само да им је помоћи да себи обезбиједје посао, нешто што би им

осигурало егзистенцију – сигуран је Ненад.

МЛАДОСТ БИ ОЖИВЈЕЛА СЕЛО

Од 2005. године у Жегар се из Ријеке вратио и Драган Вукчевић. Он потврђује да се у Жегару живи доста тешко, највише због недостатка посла и мања становништва.

– Овај дио залеђа има проблем као и остатак Хрватске, а то су радна мјеста. Стари умиру, младих је мало и већином одлазе вани. Живи се од сточарства и грађевинских послова, а то све је слабо. Да би се живјело од пољопривреде, потребна је механизација, а и за то су потребна средства. Некада су људи имали и посао и обрађивали земљу, а у односу на то вријеме ово је данас права утопија. Ипак, наду дају ови млади људи који долазе, који на све начине покушавају да оживе село. Морално нас покрећу, враћају оптимизам макар лети, и зато је тешко што се, на неки начин, не могу задржати јер немају посао – каже Драган, који љетње дане, чак и на највишим температурама, користи за грађевинске радове на кућама оних који одмор проводе у Жегару.

ДЕСЕТ ГОДИНА У СРБИЈИ ЗА ЈЕДАН ДАН У ЖЕГАРУ

Ипак, прије или касније, са поспом или без њега, Жегарчани попут Војина Бундала увијек би дан у Жегару мијењали за године далеко од њега. Воћко, како га ондашњи мјештани сви знају, истиче како су га дуг према старим родитељима и љубав према крају без иједне дилеме вратили из Србије.

– Био сам у Ужичкој Пожеги десет пуних година и радио у Јавном комуналном предузећу. Тамо ми је остала кћерка и унучад, син ми је у Америци, али су ми се родитељи рано вратили и нисам желио да их оставим саме, болесне и немоћне. Иако сам тамо добио и стан, ништа ме није вукло да останем. И док сам боравио тијелом тамо, срцем и душом сам увијек био овдје. Радије бих дан живио у Жегару него десет година тамо. Волим овај крај, ове људе, све оно што одавде потиче – закључује Војин.

Село, које је прије последњег рата имало око 2.000 становника, сада броји тек нешто више од њих двјестотинак. Но, и поред тога, све док је младих ентузијаста који воле свој завичај, баш попут Бранка, Ненада, Дражена и Милоша, остаје нада у нека боља, оптимистичнија и плодноснија времена за Жегар и живот у њему.

ИЗВОР: СРБИЈА

» Изложба на девастираној згради у Жегару

Крагујевчани гости на манифестацији Дани српске културе у Сплиту

Милан Љубовић, предсједник Удружења Срба из Хрватске Никола Тесла из Крагујевца, вратио се задовољан из Хрватске пошто су чланови овог удружења заједно са члановима КУД-а *Шумадија* из Горњег Милановца учествовали на манифестацији *Дани српске културе* у Сплиту.

Ријеч је о манифестацији коју организује Вијеће српске националне мањине у граду Сплиту у сарадњи са СКД *Просвјета* – пододбор Сплит.

Према ријечима Љубовића, ова манифестација првобитно је требала да се одржи у сали, али то није наишло на одобравање шире јавности. Пресудила јака жеља да се манифестација одржи у Цркви Св. Саве у Сплиту, која већ 79 година стоји недоручена.

Осим поменутих друштава из Србије, публици су се кроз пјесму и фолклор представили чланови женске пјевачке групе СКД-а *Просвјета*

– пододбор Сплит, као и глумац *Књажевској-српској шашира* из Крагујевца Саша Пилиповић са братом Слободаном. Присутне је по-

здравила Ана Лунић, предсједница Вијећа Српске националне мањине у граду Сплиту, Момчило Рузић предсједник СКД *Просвјета* –

пододбор Сплит, Милан Љубовић, предсједник Удружења Срба из Хрватске *Никола Тесла* Крагујевац, те у име града Сплита Тонћи Блажевић.

Пјевачка група *Никола Тесла* из Крагујевца и КУД *Шумадија* из Горњег Милановца наредног дана, на Преображење, учествовали су на великом народном Сабору испред Цркве Светог Кирила и Методија, која ове године слави 130 година. Пред више од хиљаду мјештана и њихових гостију одржали су концерт, а у програму су још учествовали КУД *Буковица* из Кистања, дјеца Косовске долине и учесници радионице *Дуја* изнад Крке.

Прије централне свечаности Крагујевчани су имали и мањи концерт у порти древног манастира Крка.

АГ - РС

ЗАВИЧАЈНО
УДРУЖЕЊЕ
САВА МРКАЉ
ПОВОДОМ
235 ГОДИНА
ОД РОЂЕЊА
И 185 ГОДИНА
ОД СМРТИ
ВЕЛИКАНА

Sava Mrkalj

„ПРЕЉУТА ЖЕЉЕЗНА СУДБИНА И СИЛНО ГОНЕНИЈЕ“

САВА МРКАЉ - СИМБОЛ КУЛТУРЕ СРБА У ХРВАТСКОЈ

» ПИШЕ: ПРОФ. ДР ДУШАН ИВАНИЋ

2.

Пешта - средиште српске културе

Почетком 1807. године Сава одлази у Пешту, на студиј филозофије и математике. (Ранг загребачке Архигимназије је, без обзира на висок квалитет школе, ипак био гимназијски.)

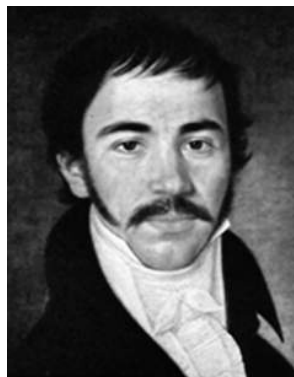
Пешта је у то доба постала једно од средишта српске културе: у њој се окупљају млади људи ради студија (медицина, филозофија, право) или ради других циљева. Овдје ће доћи и други Крајишници, Јован Дошенић, гдје ће објавити прву српску пјесничку збирку у 19. вијеку (*Лирическа ђенија*, 1809) и *Численицу* (1809), приручник из аритметике и банкарског пословања.

У Пешти се настанио и Милован Видаковић, чији ће романи постати најчитаније српско штиво до појаве Вукових збирки народне поезије и *Српској рјечника*.

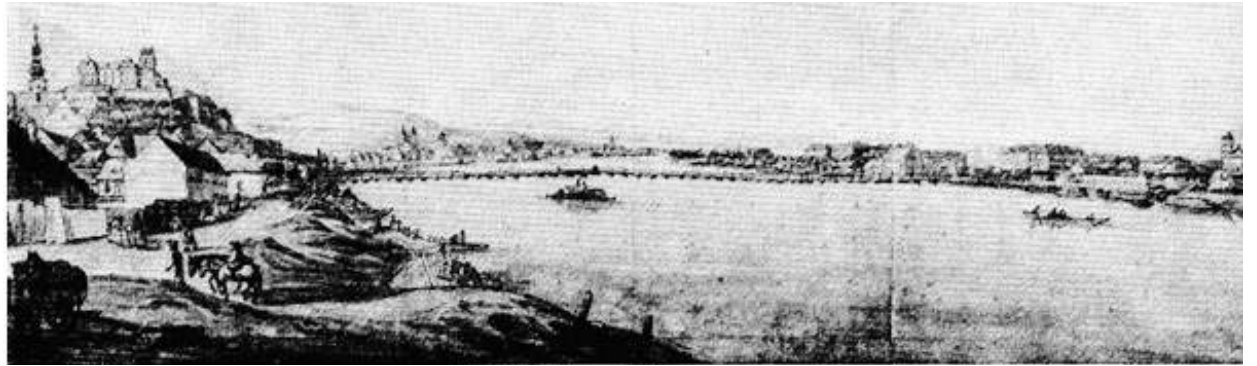
У Пешти је такође Лука Милованов, аутор јединствене књиге о српској прозодији (*Општи настављена к српској сличноречности и слоомјерју или просодији*), написане 1810, а објављене тек послједице ауторове смрти у издању Вука Караџића. У Пешти су и млади Димитрије Давидовић и Димитрије Фрушић, студенти

медицине, који ће у Бечу покренути *Новине сербске* (1813 – 1822). У том ће се кругу Мркаља једног дана (1810) срести с Вуком Караџићем, учеником Лукијана Мушицког, писаром Совјета у устаничкој Србији, који у пештанским бањама узалуд тражи лијека тешком обољењу кољена.

Гојко Николић претпоставља какво је узбуђење могао изазвати сусрет ученог Саве Мркаља и устаничког писара из Тршића, по прецима испод Дурмитора. Њих двојица, с два краја српског народа (Кордун, Тршић, Дурмитор), говоре ијекавски, а повезују се с младим људима, студентима из Јужне Угарске (будуће

» Млади Вук Стефановић Караџић

» Пешта око 1810.

Војводине); сви су опсједнути питањима српског правописа, језика, стиха, а сви запитани над судбином српског народа и његовог ослобођења (као и Павле Соларић у Венецији, а Лукијан Мушички у Сремским Карловцима и фрушкогорским манастирима), занесени побједама Карађорђе-

» Димитрије Давидовић

вих устаника у Србији, које ће, коју годину касније, завршити катастрофалним поразом и новим великим расијањем Срба по свој Европи, до Трста, Беча, Пеште, Бесарабије и Одесе.

Касније, пишући Вуку, Мркаљ се сјећа њиховог сусрета код неког посластичара у Пешти, гдје су „проучавали *Улој* великог нашег Соларића“. Ради се о Соларићевом преводу огледа њемачког филозофа Карла фон Екарстхаузена, *Улој ума чловјечекоја* (објављено у Венецији, 1808). У предговору Соларић разјашњава суштину просвјетитељства, а у поговору позива на састављање *йисменице* (граматике) и *словара* (рјечника) српског језика, а истиче начело „Пиши као што говориш“ (иако га се сам не држи). По тим ставовима може

се сматрати идејним творцем реформе српског језика (и писма), инспиратором дјела Саве Мркаља и Вука Караџића. У Пешти се у кругу младих људи при сваком сусрету разговарало о српском језику, писму и о српској књижевности. Национални полет и повјерење у будућност народа изазвани су побједама Карађорђевић устаника, којим се одазвао већ прве године, из Трста, Доситеј Обрадовић пјесмом „На инсулукцију (тј. побуну) Серијанов“ (1804), а потом и одласком у Србију (1807), гдје ће имати велику улогу у утемељењу школа (Велика школа) и у дипломатским пословицама. Посљедње године живота постављен је за министра просвјете („попечитеља просвештенија“).

У вријеме кад се слава устаничких побједа над

Османлијама ширила Европом, у умовима српских интелектуалаца морала је тињати нада у ослобођење и уједињење свега српског народа упркос подаништву османском и Хабзбуршком царству.

Утолико је природније што су млади саговорници мислили о изградњи јединствене националне културе, без обзира на државне границе, угледајући се на веће европске народе (Нијемце, Италијане), који такође нису живјели у једној држави, а стварали су јединствену националну културу. (Није случајно што први српски лист у 19. вијеку, покренут у Бечу 1813. године, носи општенационални наслов, *Новине сербске*. Глас Срба у Хабзбуршкој монархији, доносио је и вијести из Србије, колико је то дозвољавала аустријска цензура).

Сало дебелог јера либо Азбукопротрес

Утаквој средини Мркаља 1810. године објављује *Сало дебелог јера либо Азбукопротрес*, „у Будиму Граду, писменама краљевскога свеучил(ишта) венгерскога“. На 18 страница, то дјелце, по ријечима Јернеја Копитара, тада једног од најученијих слависта у Хабзбуршкој монархији и у Европи, „има више филозофије језика него у понекој дебелој граматизи“.

Копитар ће и касније, пишући о проблемима српског језика и писма у *Новинама сербским*, упућивати на Мркаља, који је овом књижицом пресекао Гордијев чвор тадањег српског писма, а посредно и српског језика. Иако је своје *Сало* писао славеносрпским (мјешавином рускословенског и српског народног), предлогом реформе ћирилице, да се глас српског (говорног, народног) језика пише одговарајућим (једним) знаком, отворио је пут идеји да се српски језик нормира на својој фонетској, лексичкој, морфолошкој и синтаксичкој природи.

АЗБУЧНА РЕВОЛУЦИЈА

Била је то права азбучна револуција, слажу се сви изучаваоци историје српског писма. Њоме је рјешена дуготрајна невоља српске књи-

ге, односно њеног писма. Наиме, већ је Захарија Орфелин (Вуковар, 1726 - ? 1785) настојао да се ослободи сувишних елемената традиционалног писма, гдје није било словне разлике између гласова *ћ* и *џ*, па предлаже да се та разлика уведе, *ћ* за *ћ* а *ђ* за *ђ*.

Доситеј Обрадовић није уопште писао тзв. дебело јер (џ), а Атанасије Стојковић, први српски романсијер, преводилац *Новој завјешта* на славеносрпски и угледни професор универзитета у Харкову, написао је за слово јери (џ) да је у српском писму као пети точак у колима. Мркаљу је пут био назначен. Он с пијететом помиње своје претходнике (Доситеј, Атанасије Стојковић, Сава Тецелија, Павле Соларић, Јован Дошенић), а за свога „пријатеља и друга“, Луку Милованова Георгијевића, написао је да „особити спомен овде заслужује“. Само што нико није тако радикално одбацио сва слова сувишна српском језику и његовом изговору. Донста, писмо српске књиге је у то доба било изразит примјер правописне патологије, поремећаја великих размјера: у њему су остала слова из старословенског, односно српкословен-

ског доба (од Светог Саве до 18. вијека), а преузимањем руске грађанске ћирилице (у 18. вијеку) унесена су слова којих дотле није било у српској ћирици (ј, э, щ, ѳ, ю). Тако је употребљавано више слова за исти звук/глас (и: і, ѳ, и), па једно слово за више гласова (*ћ/џ*; е, э – тзв. е обрнуто; посебно слово јат – *ѣ* – за е, је, ије, па у споју са л и н: *ље, ње*), те тзв. посредна слова за означавање дужине слога (иј за „и дуго“), уз различита колебања око одговарајућег знака за један глас (*ѣ < љ, џ; љ < чж, ж, дж*). Тако је почело насиље писма не само над изговором, већ над језиком, јер је све теже било знати како се та слова изговарају и све чешће је било „словно“ читање.

19 СУВИШНИХ СЛОВА

Мркаљ је прецизно класификовао положај и улогу слова у српском писму тога доба, како је то описао професор Милош Окука, један од најупорнијих и најпродуктивнијих изучавалаца Мркаље реформе. Сувишних ћириличких слова је било равно 19 (деветнаест), а за српски језик је потребно 25 знакова, док је за гласове *ћ*, *љ*, *њ* и *ђ* Мркаљ предложио да се обилеже спајањем тзв. меког

јер (џ) и слова *г, л, н* и *иј* (дљ, лњ, њг), али само док се у штампарији не изрежу одговарајући знаци, па ће се тада моћи и танко јер „послати за дебелом јер“. Такође је предложио да се и замијени њемачким ј. Том реформом азбуке Мркаљ је покрио готово сав говорни потенцијал српског језика. Вук Караџић је Мркаљеви азбуку примијенио одмах, у *Писменици српскога језика* (1814), стапајући танко јер са словима *л, н* и *иј* (љ, њ, џ).

У *Српском рјечнику* (1818) дао је коначан облик српском писму којим се и данас служимо: у сарадњи са пјесником и архимандритом манастира Шишатаоца, Лукијаном Мушицким, дао је новлик слову *дѣ (>ђ/џ)*, увео латиничко ј умјесто *і*, а знак *џ* за глас који Мркаљ није унио у свој систем слова, иако га је могао чути у српском говору свих крајева (буцак, цац, цигерица, оцак).

Можда и под утицајем традиције: тај глас је обиљежаван словом *ж* (понекад и словом *џ*) у дјелима Доситеја Обрадовића, и двоструким знаком, као у руској књизи, *дж*. Ћирилица којом се служимо, што незванично (од 1818), што званично (у школама Кнежевине Србије од

1868. године) заправо је Мркаљ-Вукова ћирилица.

Иако је *Сало* писао мјешавином народног и књишког језика, Мркаљ је азбуку састављао за народни, говорни језик.

Вук ће у предговору своје *Писменице* (1814) писати да је Мркаљево рјешење „тако истинито и тако јасно да га сваки Сербљин који здрав разум има, и непристрасно судити оће, мора одобрити“ и да друге азбуке не може употребити него Мркаљеви, „јербо за српски језик лакша и чистија не може бити од ове“, напомињући да се ипак нашло „људи којима се не допада“, уз коментар – питање: „Но шта се досад, и шта ли ће се икад свим људима допасти?“ Давно је речено да „решења која је дао Мркаљ за српску азбуку као да пре говоре о томе да је Вук настављач Мркаљев, него да је Мркаљ Вуков претходник“ (Берислав Николић, 1968).

ПРВИ СРПСКИ ФОНОЛОГ И ФОНЕТИЧАР

Аутор *Сала дебелог јера* међутим, није само реформатор писма, односа гласа (изговора) и знака. Своје идеје је утемељио на рационалистичком начелу „Пиши као што говориш“ њемачког

филолога Јохана Христофа Аделунга (1732 – 1806), али и на филозофским концепцијама емпиријске теорије сазнања енглеског филозофа Џона Лока (како је утврдио професор Јован Деретић), с којом се упознао као одличан ученик загребачке гимназије и пештанског универзитета.

Мркаљ је такође, по закључку Милоша Окуке, „први српски фонолог и фонетичар“, односно први југословенски физиолог српског језика, како је то констатовао велики хрватски слависта Ватрослав Јагић у *Енциклопедији словенске филологије* (на руском, 1910). То значи да је описивао физиолошко-звучну компоненту гласова и положај органа за њихов изговор (језик, уста, зуби, непце).

НАСТАВИТЕ СЕ...

У БЕОГРАДУ ОТВОРЕНА ИЗЛОЖБА ПОВОДОМ 235 ГОДИНА ОД РОЂЕЊА И 185 ГОДИНА ОД СМРТИ ВЕЛИКОГ РЕФОРМАТОРА СРПСКОГ ЈЕЗИКА

Представљена спомен-плоча Саве Мркаља

У Београду је 5. августа у Клубу Тесла одржана промоција спомен-плоче Саве Мркаља и изложба посвећена његовом животу и раду.

Водитељ ове промоције Сениша Рудан на отварању скупа нагласио је да је Сава Мркаљ био први српски филолог, реформатор српске ћирилице и српског језика, полиглот, учитељ, филозоф и монах.

— Ове године, када обиљежавамо 235 година од његовог рођења, коначно ће у његовом родном мјесту, Сјеничаку на Кордуну, бити постављена спомен-плоча, коју вам, уз његово дјело, данас представљамо. Спомен-плоча у част овог јубилеја израђена је у ујетничкој ливници Кузма у Смедереву и на јесен ће бити постављена у његовом родном мјесту Сјеничаку на тамошњој недавно обновљеној српској цркви — рекао је Рудан.

ИНСПИРАЦИЈА УМЈЕТНИЦИМА

Др Момчило Суботић, научни савјетник Института за политичке студије у Београду, говорио је о значају лингвистичке реформе Саве Мркаља и њеном утицају на каснији развој српског језика.

Душан Вукојевић Марс рекао је да се и након 200 година дјела Саве Мркаља потврђују и данас у пракси.
— Да је било по Савином, ми не бисмо имали никаквих проблема са било каквим хрватским језиком, не бисмо имали са бошњачким, једноставно бисмо мали чист српски језик — рекао је у свом говору Марс. Сава Мркаљ био је ин-

» МРКАЉ КАО ИНСПИРАЦИЈА: Говорници Др Момчило Суботић, Душан Вукојевић Марс, протојереј-ставрофор Чедо Савичић и Љубиша Манчић (слика горе), аутор спомен-плоче

спирација академском вајару Љубиши Манчићу из Београда. Он је аутор спомен-плоче која је прије двије године постављена у Бечу, мјесту где је 1833. године умро. Мркаљ је био инспирација и сликарки Љубици Мркаљ, на чију је идеју ово обиљежје постављено у главном граду Аустрије.

Присутнима је представ-

љена и спомен-плоча која ће бити постављена у Мркаљевом родном мјесту, Сјеничаку на Кордуну, у данашњој Хрватској, поводом 235 годишњице од његовог рођења. Ово обиљежје настало је захваљујући иницијативама породица из Сјеничака: Влајнић, Мркаљ и Данчуо, које данас живе у Чикагу и које су финансирале њену изра-

ду и постављање. Светозар Данчуо се посебно истакао у промовисању лика и дјела Саве Мркаља, а иницирао је идеју да школа у Бусијама понесе име овог великана.

— Имао сам ту привилегију да прво поставим спомен-плочу на мјесту гдје се Сава упокојио, што можда и није лоше јер је већ након двије године прорадио српски инат па је дошло до тога да се и у његовом родном мјесту постави обиљежје — био је кратак Љубиша Манчић, наглашавајући да је почастиован што је присутан на овом скупу и да се још увијек сјећа војничких дана који га вежу за Карловац, односно Кордун.

Предсједник Крајишког привредника из Београда Мирко Радаковић упознао је присутне са иницијативом да новосаграђена основна школа у

СПОМЕН-КУЋА У СЈЕНИЧАКУ КАО ОБАВЕЗА

Сениша Рудан, у име организатора овог скупа, представио је и идеју да се у његовом родном селу Сјеничаку на Кордуну подигне спомен-кућа. Да то буде аутентична кућа брвнара, а на тај начин, поред успомена на Саву Мркаља, био би сачуван и дио архитектуре из његовог доба.

— У ту сврху смо формирали Српски културни центар *Сава Мркаљ*, са сједиштем у Бусијама са једним јединим циљем, а то је реализација идеје о спомен-кући. Надам се да ће нам се у реализацији прикључити и државне институције у Србији и Републици Српској, српске институције у Хрватској, као и бројна избјегличка удружења у Србији. Нажалост, до сада, барем када је Мркаљ у питању, све је остало на напорима неколико појединаца — закључио је ову промоцију Сениша Рудан, додајући да је Мркаљево дјело коначно потребно „извући из нафталина“ и адекватно афирмисати у српској науци, у српским школама и српској јавности, како у Матици, тако и широм свијета.

МРКАЉ СЕ ОСТВАРИО И КАО ПЈЕСНИК

У културно-умјетничком дијелу програма глумица Дијана Влајнић-Драгин говорила је стихове двије Савине пјесме *Јао, јао, јао тристо пута и Земунцима од Мркаља*. Сава Мркаљ је према доступним подацима написао 13 пјесама. Писао је како се наводи на „сремци“, односно екавици. Програм је савијерска интерпретација отворила женска пјевачка група АКУД-а Нови Београд, а мушком пјевачком групи КУД-а Петрова гора — Кордун припала је част да затвори ову манифестацију. КУД Петрова гора — Кордун његаје кордунашку Ојачу, која је у процесу регистрације као нематеријално културно наслеђе Срба Крајишника, а једна од изведених пјесама била је инспирисана и животом Саве Мркаља.

земунском насељу Бусије понесе име по Сави Мркаљу. Била би то прва школска установа у Србији са његовим именом. Посљедња школа која се звала по Сави Мркаљу била је у Сјеничаку, али је последице прогона српског становништва са Кордуна она угашена.

ДИЈАЛОГ СА ВЛАДИКОМ

Скоро три деценије у Сјеничаку службовао је свештеник протојереј-ставрофор Чедо Савичић, дијелећи са Кордунашима добро и зло, а веће зло од Олује ни њега ни његове земљаке није могло да задеси.

— У потпуности подржан да школа у Бусијама носи име Саве Мркаља и мени ће бити част да одем са одабраном делегацијом до владике Василија и да објасним зашто би тако требало да се зове. А што се тиче оних који претен-

дују да се школа зове другачије, има тамо и вртић и других установа или улица, којима се може дати њихово име — истакао је отац Чедо и подсјетио да је 25 година службовао у том крају, али да ни прошле власти, а поготово садашње, ништа нису урадиле да се кућа и околина у којој је рођен Сава Мркаљ обнови и уреди.

Сви присутни су потом погледали спомен-плочу, изложбу, организовању у сарадњи са Удружењем Крајишника из Панчева и већина потписала иницијативу да се основна школа у Бусијама назове именом Саве Мркаља. Наредни научни скуп о Сави Мркаљу одржаће се 4. октобра у Београду, у организацији Удружења *Ћирилица*, о чему је између осталог говорио Милоград Ђошић, предсједник овог удружења. **ЖЕЉКО ЂЕКИЋ**

У БЕОГРАДУ ОТВОРЕНА ИЗЛОЖБА ФОТОГРАФИЈА ЖЕЉКА СИНОБАДА

СВЈЕДОЧАНСТВО О ВАТРИ И ТАМИ

Изложба фотографија Жељка Синобада под називом *Свједочанство о ватри и тами*, у организацији Српског културног друштва *Зора* Книн — Београд и Удружења Срба из Хрватске, одржана је 7. августа, у Кући Буре Јакшића, у Скадарлији у Београду.

— Својим потресним фотографијама Синобад је обиљежио једно вријеме, углавном базирано на деведесетим годинама, у коме је сазрео не само као фотограф већ и као стваралац — рекла је историчарка умјетности Тамара Огњевић, отварајући изложбу, која је окупила велики број поштовалаца његовог умјетничког дјела.

Радови Жељка Синобада доносе потресну фотографску причу о распаду Југославије (1991—2001), која је нестала у жестоком етничком сукобима између народа бивше државе. Кућа Буре Јакшића готово да није могла примити све оне који су хтели да присуствују отварању изложбе, а њен главни организатор, предсједник удружења *Зора* Никола Церовац, први се обратио скупу.

Умјетници братства манастира Крка дан раније отишли су на још једну ликовну колонију да сликају и да вајају, рекао је у уводу Никола Церовац, наглашавајући да је *Зора* носиоца ове манифестације.

— Жељко Синобад исто је дио те умјетничке колоније. Он својим фотографијама повезује Крајину са њеним раселимим народом, коме ни овдје није лако. Његове фотографије, осим те повезаности, потврђују, прије свега, његово умјетничко стваралаштво и умјешће да буде трајно свједочење онога што нам се дешавало доље и онога шта нам се дешава овдје. Желим му још много успјешних, добрих фотографија, још много изложби, а свима нама желим да дођу неки бољи дани и нека лепша времена — рекао је Никола Церовац.

Присутнима се обратила Тамара Огњевић, која, како је рекла, деценијама познаје Жељка Синобада, који је у новинске воде, а прије свега у документарне, репортерске фотографије, ушао крајем осамдесетих и почетком деведесетих, када је дошло до суноврата социјалистичке бајке и када је разорена на око срећна заједница народа и народности Југославије у крвавом обрачуну чије ћемо последице још дуго осјећати.

» Тамара Огњевић, Никола Церовац и Жељко Синобад

— Синобад у свом фокусу има обичне људе. Њега не интересују портрети вођа, носиоца високе политике, већ они којима добре или лоше политике одлуке мијењају а често и угрожавају живот. Отуда лепе трагикомичних контроверзи у избору фотографија једног времена којег се нерадо сјећамо, јер је у пламену одијело систем врједности који је дјеловао неупитно. Од старице која зачућено посматра новопеченог словеначког територијалца 1991. до српског добровољца који гусли на вуковарском ратишту у

зиму 1992. иронично је сажето историјско поглавље ватре и таме, времена које ће узети наду генерацијама у доласку — рекла је о Синобадовим фотографијама историчарка умјетности и књижевница Тамара Огњевић, додајући да је он као ученик Томислава Петернека стасао на идеју да новинска фотографија, поред документарних, мора имати одређене умјетничке и естетске квалитете.

— Синобад је бескомпромисан у биљежењу стварности у којој није само случајни намјерник, већ свједок и тихи саучесник, заглаван прије свега

у стања и расположења малог човјека, као највећег губитника у процесима великих криза. Ако томе додамо чињеницу да је фотограф увијек морао бити близу ономе што је привукло његову пажњу у годинама опасног живљења — закључила је Огњевић, на крају додајући да, као што би рекао творац школе модерне фотографије Анри Бресон, а Синобад искусно спознао, онај ко жели добре фотографије мора живјети без задршке — закључила је своје излагање Тамара Огњевић, а затим је изложбу прогласила отвореном. **ЖЕЉКО ЂЕКИЋ**

БЕОГРАЂАНИН ИЗ КНИНА

Жељко Синобад рођен је 1962. године у Београду, а поријеклом је из Книна. Као тинејџер узео је у руке фотографски апарат. Од 1980. године ради као професионални новински фотограф. Радио је за многе домаће и свјетске илустроване часописе, а његова дјела појављивала су се и у разним каталозима, монографијама, па чак и као илустрације за поједина књижевна издања. Живи и ради углавном у Београду, а пропутовао је пола свијета и овјековјечено догађаје који су мијењали или стварали историју. Члан је УЛУПУДС-а и до сада је имао низ групних и неколико самосталних изложби.

77 ГОДИНА ПОСЛИЈЕ УСТАШКОГ ЗЛОЧИНА ОБИЛЈЕЖЕНО МЈЕСТО СТРАДАЊА

Постављен спомен-крст на Пагу

Прије 77 година, у ноћи између 14. и 15. августа, уочи католичког празника Велике Госпе, усташе су у логорима Слана на острву Пагу и на Јадовну на Велебиту извршиле масовну ликвидацију преосталих логораша. На мјесту масовне гробнице на Пагу, у предјелу Фурнажа, поново је постављен спомен-крст, који би требало да свједочи о страшном злочину почињеном прије 77 година.

Предсједник Удружења *Јадовно 1941.* Душан Бастишић рекао је да је крст превезен из Карлобага преко Подвелебитског канала, те мученичком Пашком стазом, дугом око четири километра донесен до мјеста освештања.

Спомен-крст освештао је парох смиљански Драган Михајловић, који је служио и парастос. На Пагу је побијена најмање 791 жртва, а на Велебиту око 1.500.

– Згрожене монструозношћу злочина и бројем побијених заточеника, италијанске окупационе снаге преузеле су од НДХ цивилну и војну власт на том подручју и наредиле затварање логора смрти – рекао је Бастишић.

Додатни разлог за забринутост Италијана био је масовни устанак Срба у Лици против усташке тираније.

Италијански војни санитарци су на мјесту злочина на Пагу, у септембру 1941. године, ексхумирали и спалили 791, како су забиљежили, „свјеже закопани леш”. Евидентирали су да је међу овим жртвама било 407 мушкараца, 293 жене и 91 дијете. Њихов пепео затрпан је у пашком камењару. Ово мјесто у октобра мјесеца 2017. године пронашла је експедиција Удружења *Јадовно 1941.*

АГ-РСК

НД ПРЕБИЛОВЦИ ПОСТАВИЛИ КРСТ НА КРАВАРИЦИ И ПОЛОЖИЛИ ЦВИЈЕТЕ У НЕРЕТВУ

НИ У СВЕТОМ ПИСМУ НЕМА СЛОВА КОЈЕ БИ ОПРАВДАЛО ОВОЛИКЕ ЖРТВЕ

СНД Пребировци неуморно настављају своју мисионарску службу, па су упркос проблемима који су настали око финансирања путовања смогли снаге да организују аутобус са 73 ходочасника. Они су дошли из Србије да на достојанствен начин дају свој допринос у обиљежавању славе Светих пребировачких новомученика.

Са собом су донијели крст који је освештан у Цркви Светог Николаја у Земуну, а који су, по благослову чапљинског пароха Марка Гојачића, поставили на Краварици, уочи славске литургије. Ријеч је о једном од 47 локација на којој су од стране усташких кољача страдали Пребировчани.

– На овом мјесту усташе су 1941. заклале 27 Срба. Међу њима је било 19 дјеце. Ту је убијена бака Мара Медан са 4 сина, 4 снахе и 17 унука. Убијено је и двоје дјеце из породица Булут и Шариф – рекао је Јахура и упозорио да власт општине Ча-

пљина намјерава да околину Меданових кућа раскопа и оскрнави и тиме додатно осакати Пребировце.

– Ако заборавимо на злочине који су нам се догодили, или их опростимо злочинитељи бивају увјерени у оправданост злочина, док жртва скрушено са опростом стоји и чека да га стигне зла судбина предака. Не постоји ни на једном једином мјесту у Светом Писму ни једно слово које би тражило или оправдало оволике жртве – рекао је Јахура.

Ходочасници и чланови СНД Пребировца ове године су прошетали Чапљином. На старом гвозденим мосту у Чапљини, мјесту страшних покоља Срба, спустили су цвијеће у Неретву уз читање васкршњег тропара за хиљаде српских мученика који су пострадали и бачени у Неретву.

И друга страна памти ове догађаје. Усташке злочине у Чапљини опјевао је и популарни хрватски пјевач Марко Перковић Томпсон стиховима:

*У Чапљини, клоаница била,
пуно Срба Неретва носила...
Ој Неретво, теци низа страну,
носи Србе плавоме Јадрану...*

ПРОСЛАВА БЛАГЕ МАРИЈЕ У ВРБИЦИ

“Учините ви што је до вас, а ја ћу се за остало иобринути – иоручио је Господ окуљеном народу, и васкрсао Лазара”

**ТУМАЧЕЊЕ ЈЕВАНЂЕЉА,
БЕСЕДА О ЛАЗАРЕВОЈ СУБОТИ**

Сваке године се сетим ових сречи кад се спремам на пут за родни крај. Има још народа Ливанског краја који није заборавио, па неки дођу на парастос у Ливно, неки у Губин, Чапразлије и Челебић, а највише их је на слави у Црном Лугу за Илиндан.

Сабрасмо се и ове године, али чини ми се најтеже је у Врбичкој парохији. Да ли зато што св. Марија Магдалина – у народу позната као мирносна Марија – пада 4. августа, па већина људи дан раније одлази из села ове парохије? Да ли зато што је овај празник установљен после овог задњег рата па нема традицију? Да ли зато што су већ и сити и напијени?

Било како било, они који су ове године дошли у Врби-

цу, храму Силаска Светог Духа на Апостоле, напојише своју душу тамо где им највише прија. Потрудили су се парохијани да свој храм уреде како ваља, јер се врата ове светиње отварају тек неколико пута годишње.

Лазар Катић је и ове као и претходних година покосио порту цркве, Ацо Иветић замени свог ујака па ове године покупи покошено сено, Бранко Вујчић покоси пут од Селина, а Сава Јовић, Милка Кисић, Мара Јовић Столина, Сава Шуњка, Миладин Коњи-

кушић, Светлана, Урош и Никола Петровић улепшаше цркву, порту и парохијски дом, као у најсрећнија времена ове парохије.

У сутон, окупани августовским сунцем, задовољни, са вилама и грабљама на раменима, ко у стара добра времена кренусмо кући, са зебњом хоће ли сутра ико доћи на богослужење. Можда ће неко замјерити што помињемо имена оних који дадоше допринос и издвојише време за овај посао, али они који бораве “доле” у вре-

ме Илинданских дана знају колико је тешко издвојити време и сакупити људе да ураде нешто заједничко.

Покретано ланцем који Сава Јовић дрива и постави, зазвони звона на Благу Марију са Врбичке цркве, сакупи се народ и помоли за себе и све српско у овом крају. Ми учинисмо шта је до нас, и верујемо да ће нам и Господ помоћи.

Дођи народе мој поново, дуго је одјекивало Ливанским пољем. Благо оном ко може да чује! **НИКОЛА ПЕТРОВИЋ**

НАКОН ОСАМ ДЕЦЕНИЈА ОДРЖАНА ПРВА ЛИТУРГИЈА У ГОЛИЊЕВУ КОД ЛИВНА

После 77 година поново је служена Света Литургија у православној цркви у селу Голињево код Ливна. Уз пароха лијевањског, оца Предрага Црепуље, Свету Литургију су служили и протојереј-ставрофор Жељко Ђурица, некадашњи парох лијевањски, као и игуман Серафим, старшина манастира Кацапун код Владичиног Хана. Удахнувши живот живе цркве у овај страдални храм, на Литургији се окупило и десетак верника од којих су неки прешли дугачак пут да би присуствовали овом историјском богослужењу. По први пут у овом храму и након толико година један број верника је приступио и Светој тајни причешћа.

Православна црква у овом селу спаљена је током Другог светског рата, а прва фаза њене обнове која је започета током 2018. године. Дуго заборављена, сада ниче из пепела. **АГ-РСК**

ПАРАСТОС ПОБИЈЕНИМ ЦАПРАШКИМ СРБИМА

У београдском насељу Кабуџерица 19. августа служен је парастос поводом 27 година од страдања 20 српских цивила из цапрашких села на Банији, код Сиска, које су мучки и на превару на кућним праговима у августу 1991. године убили припадници хрватске војне формације *Зенге*, преобучени у униформе ЈНА.

Парастос је служен у Цркви Светог Јоакима и Ане, а потом су у спомен-парку положени вијенци на спомен-плочу, коју је прије двије године подигло Удружење *Завичај* са Координацијом удружења избеглих и расељених у Србији и Удружење бораца Крајине у Србији.

Вијенце су положили представници општине Гроцка, Удружења *Завичај*, Координација удружења избеглих и расељених у Србији, Удружење бораца Крајине у Србији, удружења *Мој Болеч* и представници СУБНОР-а Гроцка.

Страдање цапрашких Срба је можда највећи злочин над Србима са подручја Сиска, и то прије почетка ратних дешавања, за који нико није одговарао.

Злочин над цапрашким српским цивилима извршен је 22. августа 1991. године и један је од највећих злочина на подручју Сиска, а представљен је као злочин над хрватским живљем.

Тога дана су хрватски војници пролазећи кроз села Чакале, Брђани, Трњани, Старо Село, Блинска Грета, Бестрава, Блински Кут, Кињачка и Брђанска Коса убијали насумице кога год су видјели или им је изашао у сусрет, мислећи да су припадници ЈНА.

Послије овог догађаја Срби из цапрашких српских села више нису одлазили на посао у Сисак, већ су организовали одбрану својих села и кућа. Убрзо су формирали и општину коју су назвали Цапраг, која је била у саставу Републике Српске Крајине. **АГ-РСК**

СЛАВСКА МОЛИТВА ИСПОД НЕБЕСКОГ СВОДА

Прослављена Велика Госпојина и освештан крст у Перни на Кордуну

Неколико дана уочи Успења пресвете Богородице у селу Перна (некадашња општина Вргинмошт, а сада општина Тоспуско) на Кордуну на мјесту на којем је до Другог свјетског рата стајао православни храм подигнут је бетонски крст. Нови крст, освештан на сам дан Велике Госпојине, замијенио је стари дотрајали дрвени крст, који је на црквеном „цинтору“ постављен прије десетак година. Вечерњу службу пред стотињак Перјана и њихових пријатеља водио је парох из

Топуског Миле Ристић. Поводом Госпојине традиционалне сеоске Славe положен је вијенац на споменик у центру села који свједочи о страдању преко 500 перјанске дјече, младости и старчади у Другом свјетском рату од усташа. Од свих засигурно је најсвирепији злочин почињен над тада 1941. једногодишњим дјететом Миланом Бакићем, којег су усташе спалиле односно испекли испод пек(в)е, а потом је његовим пепелом усташки официр намазао чизме.

У културном дијелу, први пут по повратку сељана из избјеглиштва, организован је и културно-умјетнички програм у којем су се народним пјесмама и играма представили чланице и чланови поодбора СКД-а *Просвјета* из Војнића.

Први храм посвећен Успењу пресвете Богородице у Перни подигнут је 1789. Стотињак година касније је обновљен. Запалиле су га усташе 1941, а његове остатке порушили локални комунисти послије 1945. Посљедњи остаци некадашњег храма попут бетонских стубова оградe порушени су и уништени након Олује 1995.

У Перни данас живи педесетак становника, од предратних 700-иња. Својевремено је у Перни као свештеник и учитељ службовао један од највећих просвјетитеља на Кордуну и Банији прота Никола Беговић.

Осим Перне традиционални зборови на Кордуну и Банији одржани су у Драготињи поред Глине, Доњим Кукурузарима близу Костајнице и Утињи у општини Војнић.

Б. РКМАН

ВЛАДИКА ХЕРУВИМ СЛУЖИО МАЛОБРОЈНИМ СРБИМА У ЧЕПИНУ КОД ОСИЈЕКА

Обнавља се Храм Светог Михаила

Епископ осјечко-пољски и барањски Херувим служио је у 11. августа 2018. године литургију у парохијском дому у Чепину поред Осиека. Света литургија се још не може одржавати у Храму Светог архангела Михаила, који је подигнут 1981. године па миниран и порушен 29. 4. 1992. године током ратних збиња на овим просторима. Стога се малобројно преостало српско становништво на челу са парохом Зораном Гојићем прихватило великог посла и иницирало поновну изградњу истог храма на истом мјесту. Нажалост, православни храм је рушен два пута у XX том вијеку. Рушењу овог храма је претходило још једно — Стари храм Светог архангела Михаила био је порушен почетком 1942. године.

Владика Херувим обишао је остатке порушеног храма и упознао се са тренутним стањем и започетим активностима. Парох и парохијани изнијели су чињенице, њихове жеље и настојања и затражили помоћ. Присутан на светој литургији и обиласку руше-

вине био је и државни секретар у Министарству заштите околиша РХ Миле Хорват, који је изнио досадашња искуства и предложио даље кораке и помоћ при комуникацији са државним институцијама како би се сазидао нови храм. Такође је предложена и поправка парохијског дома као једне од лепших и старијих грађевина на којој су двије плоче са натписом: „Плодна поља родне винограде, здрава стада даруј нам, Господе — ово свето знамење подиже српска ратарска омладина у Чепину год. 1918.“ Простор око порушеног храма величине око 2 хектара краси старо дрвеће — липа, платан и храст стар преко 200 година, што је свакако ријеткост коју треба заштитити.

У Чепину данас живи једва двадесетак српских породица. До рата 1991. године у овом осјечком приградском насељу и околним мјестима попут Допсина, Чепинских Мартинаца и других било је више хиљада православних Срба.

Б. РКМАН

Прослављена слава у Мутилићу код Удбине

Свечано обиљежавање славе започело је вечерњим служењем испред порушеног храма чија је реконструкција почела прошле године. Вечерње служење и освештање славског колача и кољива (жити) извршили су парох коренички, јереј Никола Малооба-

бић, уз саслужење свештеника Предрага Сушића и Милана Узелаца из сусједне парохије Доњи Лапац. Домаћин славе био је Милан Узелац, замијеник начелника општине Удбина. Након тога у организацији Вијећа српске националне мањине општине Удбина и СКД-а

Просвјета — подбор Удбина организован је богат културно-умјетнички програм и турнир у малом фудбалу. У програму су учествовале мушка и женска пјевачка група СКД-а *Просвјета* — подбор Удбина и КУД *Мира Лукач* из Дрваре. Касније су публику заба-

вљали група *Мерак* из Београда, *Звучи Клековаче* из Дрваре, као и вокални солисти Влашка Карановић из Дрваре, Тамара Пауновић из Неготина и Рајко Вејиновић из Београда. На турниру у малом фудбалу учествовало је осам екипа, а побједнички пехар припао је домаћинима ФК *Крбава* Удбина. На овај свети празник окупио се велики број Мутилићана расијаних широм свијета, а на збору је било присутно и доста људи из Удбине, околних села и граничних општина Плитвичких Језера, Грачаца, Ловинца, Доњег Лапца, као и гостију из Дрваре, тако да је њихов број скоро премашио укупан број становника Општине Удбине која тренутно броји око 1.800 становника.

Ж. ЂЕКИЋ

Велика Госпојина — слава храма у Ливну

Ливно је град са малим бројем српског становништва, али ипак сваке недеље и празника чују се звона са наше православне цркве. Позивају људе да дођу и помолу се Богу у Храму Успења пресвете Богородице.

У уторак 28. 8. 2018. посебно су били свечани звонички звона, обиљавали су славу цркве и дан посвећен Успењу пресвете Богородице — Великој Госпојини. Када сам видио да у цркву долазе и мени непознати људи да увеличају овај наш празник, био сам пресретан. Данас сам црквени кум и домаћин.

Мој посебан дан уз оца Предрага Црепуљу, нашег ливањског пароха, увеличали су својим присуством игуман Серафим из манастира Капапун у Епархији врањској, протојереј-ставрофор Жељко Ђурица, бивши парох ливањски, и јереј Немања Бошковић, парох Бечменски и наше горе лист.

А шта да вам кажем, која радост кад сам видио мог вјероучитеља Жељка Ђурицу,

који је дошао чак из Брчког да буде уз мене и наше парохијане. Служећи у ливањској парохији 15 година, он ме је крстио, научио да будем човек који ће да воли Бога и поштује све људе добре воље. Показао ми је вриједност вјере, цркве и живота у вјери. На том сам му бескрајно захваљан.

Служба је прошла свечано и лијепо. Након освештања колача и кољива, сви присутни кренули су из цркве на уобичајено дружење и ручак, како се одувјек приређује на нашим просторима. Неки од присутних људи свратили су у Костурницу да се помолу и поклоне нашим жртвама страдалим у Другом свјетском рату.

Тако је прошао дан који ћу заувјек памтити, за мене посебан, за друге, надам се лијепо и угодан. Боже, дај нам да се увијек овако састајемо и дружимо, и ако је икако могуће — још у већем броју.

ДАВИД КОВАЧИЋ,

ЦРКВЕНИ КУМ И ДОМАЋИН,

ВЕЛИКОЈ ГОСПОЈИНИ

2018. ГОДИНЕ

Слава у Кистањама

Као и ранијих година, Преображење Господње обиљено је и у Кистањама, испред Цркве Св. Ђирила и Методија.

Више од 1.000 присутних вјерника било је 19. августа на преображенском културно-умјетничком програму у Кистањама, на тргу испред цркве, који су организовали

Подбор СКД-а *Просвјета* из Кистања, општина Кистање и ВСНМ.

Наступили су КУД *Шумадија* из Горњег Милановца, КУД *Буковица* из Кистања, Удружење Срба из Хрватске *Никола Тесла* из Крагујевца, дјеча Косовске долине и учесници радионице Дуга изнад Крке.

Б. Р.

Сабор у Рујевцу на Банији

Засигурно највећи преображенски збор на Банији је у Рујевцу (општина Двор). И ове године присуствовало му је око 1.500 православних Срба и њихових пријатеља. Највећи дио међу њима су они који су 1995. године присилно напустили Банију и расасути су широм свијета. Долазак у завичај и посјету родбини го-

динама планирају у вријеме одржавања збора. На попису становништва 1991. године, мјесто Рујевац имало је 586 становника, следећег националног састава: Срби — 541 (92%), Југословени — 30 (5%), Хрвати — 7 (1%) и остали. На попису становништва 2011. године, Рујевац је имао 254 становника.

АГ - РСК

КОЊИЧАНИ РАСУТИ ШИРОМ СВИЈЕТА ОБНОВИЛИ СВОЈУ САБОРНУ ЦРКВУ

Освештан Храм Светог Василија Великог у Коњицу

Владика захумско-херцеговачки и приморски Григорије освештао је 11. августа 2018. године обновљени Саборни храм Светог Василија Великог у Коњицу, који је био потпуно devastиран у протеклом рату. На светој архијерејској литургији саслуживао је новоизабрани епископ захумско-херцеговачки Димитрије и бројно свештенство.

Владика Григорије нагласио је да је ово велики дан за све Коњичане расуте широм свијета.

– Ми смо као православни хришћани овдје доживјели један од највећих прогона и злочина у БиХ. Зато је важно да узмемо на себе не само печат жртве, што несумњиво јесмо, него и печат живота и васкрсења. Тај печат побјеђује смрт. Зато је важно да вјерујемо у живот. Доказ вјере у живот је овај храм који сте обновили сви заједно ма где живите, од Аустралије, Америке, Републике Српске – рекао је владика Григорије.

Коњички парох Милан Бужанин рекао је да се нада да ће обновом Саборне цркве бити обновљен и живот у Коњицу, јер су се људи уви-

јек окупљали око цркве. Он је додао да у Коњицу људи живе заједно, али да, нажалост, у коњичкој парохији има око 300 православних вјерника.

– Надам се да ће обновом наше цркве и јачањем економије бити и више интереса за повратак у Коњиц – рекао је Бужанин.

Он је нагласио да су Коњичани који су расути по цијелом свијету учествовали у обнови цркве, а да је помогла и Влада Републике Српске, те Влада ФБиХ и министарства на нивоу БиХ.

Предсједник Удружења Коњичана Републике Срп-

ске и народни посланик Зоран Пологош нагласио је да политичари морају имати одговорност да помогну мањинама.

Коњичанка Јелена Куљанин истакла је да је ово велики дан за све православце Коњица, али и цијели Коњиц.

– Поносна сам данас на моје Коњичане. Расути смо по цијелом свијету, али се увјек окупљамо – навела је Зора Арнаутовић, која живи у Канади.

Након освештања приређен је културно-умјетнички програм у коме је учествовало Културно-умјетничко дру-

штво из Љубиња, те ручак за све званице.

Храм Светог Василија Великог у Коњицу саграђен је 1886. године, а у посљедњем рату црква је била потпуно devastирана.

У новембру 2007. године Комисија за очување националних споменика БиХ прогласила је Цркву Светог Василија Великог, са покретним добрима – иконама, националним спомеником БиХ. Обнова цркве почела је 2012. године. Иконостас овог храма је под заштитом Унеска као и дио коњичког дрворезбарства.

СЛАВА ХРАМА У ЗАГРЕБУ

Славска свечаност отпочела је празничним бденијем, а крунисана је литургијом на сам празник Преображења Господњег, коју је предводио митрополит загребачко-љубљански Порфирије. Саслуживали су протопрезвитер Спиридон Цимурис из Грчке православне цркве, протонамесник Никола Почуча из Епархије будимске, као и те свештеници и ђакони загребачког Саборног храма. Литургији је присуствовала и амбасадор Републике Србије у Републици Хрватској Мира Николић.

МИТРОПОЛИЈА ЗАГРЕБАЧКО-ЉУБЉАНСКА

ПРЕОБРАЖЕЊЕ У САРАЈЕВУ

Митрополит дабробосански Хризостом служио је свету архијерејску литургију у Храму Преображења Господњег у општини Ново Сарајево, поводом крсне славе ове цркве. Храм Преображења Господњег у Новом Сарајеву, који је пројектовао професор Александар Дероко, завршен је 1940. године, а освештан је 8. септембра исте године у присуству више од 50.000 вјерника.

Храм је тада освештао патријарх српски Гаврило, уз саслужење митрополита дабробосанског Петра Зимоњића, епископа жичког Николаја, епископа зворничко-тузланског Нектарија, епископа захумско-херцеговачког Николаја, те више свештеника и ђакона оба реда.

При овом храму служили су свештеници Замфир Миличић, Јован Марјановић, Јован Шкаљак, Вељко Шкаљак, Војислав Чаркић, Лазар Васиљевић, протосинђел Авакум Росић и Јадран Даниловић.

Госпојина у селима Мацуте и Ћералије

Велика Госпојина свечано је обиљежена и у селу Мацуте у Вировитицко-подравској жупанији. Вечерње богослужење служио је парох Драган Гаћеша, пред стотињак вјерника који су се окупили у најстаријој цркви на овом подручју, коју су у Другом свјетском рату спалиле усташе. Након богослужења приређена је трпеза љубави, коју су финансијски помогли изабјегли мјештани, који данас живе у београдском насељу Борча и околини. Прошле године поклонили су крст за звоник, као и икону у дуборезу. На тај начин људи желе показати да не заборављају родни крај у који се радо враћају, нажалост, само у посјету.

Велика Госпојина прослављена је и у Ћералијама код Звоника, који је остао читав свих ових година. Његово звоно су користили Јањевци, који су 1991. године досељени с Косова на својој цркви. На крају су га вратили и предали Миленку Вучковићу, који је звоно вратио у руке надлежног слатинског пароха. Црква је и даље без крова, али то ни пароха, нити вјерни народ не спречава

да се окупљају и моле у својој Богомољи.

Мацуте су насељено мјесто у саставу општине Воћин у западној Славонији. До територијалне реорганизације у Хрватској насеље се налазило у саставу бивше општине Подравска Слатина. На попису становништва 1991. године, насељено мјесто Мацуте је имало 286 становника, следећег националног састава: Срби – 278 Хрвати – 6 и остали – 2. Мацуте су према попису из 2011. године имале свега 33 становника.

Ћералије су, такође, насељено мјесто у саставу општине Воћин у западној Славонији. До територијалне реорганизације у Хрватској насеље се налазило у саставу бивше општине Подравска Слатина. На попису становништва 1991. године, насељено мјесто Ћералије је имало 284 становника, следећег националног састава: Срби – 260, Хрвати – 14 и остали – 10. Ћералије су према попису из 2011. године имале 623 становника. Ради се о Хрватима са Косова и Метохије, које је доселила хрватска држава.

Б.РКМАН

СЛАВА МАНАСТИРА КОМОГОВИНА

На празник Преображења владика Герасим служио је свету архијерејску литургију у древном манастиру Комоговина на Банији, уз саслужење архимандрита мр Наума, протопрезвитера-ставрофора Радослава Анђелића, протопрезвитера Милидрага Стокановића, протопрезвитера-ставрофора Славише Симаковића и ђакона Будимира Кокотовића.

Пре литургије владика Герасим рукопродукао је у чин чтеца Небојшу Анђића, ученика Српске православне богословије Света Три Јерарха у манастиру Крка.

У СЕЛУ ПЈЕШЧАНИЦА НА КОРДУНУ ПРОСЛАВЉЕН ПРАЗНИК СВЕТИ ИЛИЈА

Још једну годину заредом житељи Пјешчанице, њихова родбина и пријатељи пристигли из иностранства, и остали гости, обиљежили су велики православни празник Светог Илију у Пјешчаници код Вргинмоста. Након литургије у истоименом храму, чија изградња је започела осамдесетих година прошлог вијека, али до данас није, нажалост, довршена, одржан је традиционално народно весеље. Ни киша није спрјечила близу хиљаду учесника да се испјевају, исплешу, попричају, евоцирају успомене. Битно је да је и на овом као и на осталим овдашњим народним окупљањима присутно доста дјеце јер на такав начин их се од малих ногу учи гдје им је завичај и гдје су им породични коријени.

У Пјешчаници је по попису становништва 1991. године тј. прије рата живјело 661 становника од чега 651 Срба (98,5 %). На попису становништва 2011. године, Пјешчаница је имала 161 становника.

Б.РКМАН

ПРЕОБРАЖЕЊЕ КОД КНЕЖЕВИХ ВИНОГРАДА У БАРАЊИ

И ове године уочи Преображења у Барањској планини код крста изнад Кнежевих Винограда одржано је вечерње богослужење уочи великог празника Преображења Господњег. Свету литургију предводио је протојереј-ставрофор Михајло Маријанац, парох у пензији уз саслужење барањског свештенства: беломанастирског протојереја Драгана Вукадиновића, поповачког протојереја Александра Вукадиновића, болманског јереја Срђана Трајковића, пензионисаног протојереј-ставрофора Владе Кљајића, и домаћина протојереј-ставрофора Стевана Кувезданина. Крст, посвећен Усјековању главе Св. Јована Претече и Крститеља, подигнут је у другој половини прошлог вијека на пропланку који су црквеној општини даровали Милан и Кристина Мецанов. На литургији је присуствовала њихова кћи Радмила Мецанов-Пофук. Крст је обновљен и простор око њега уређен заједничким радом црквеног одбора, Вијећа српске националне мањине и СДСС-а.

Б.Р.

У ИЗБЈЕГЛИЧКОМ НАСЕЉУ У ОПШТИНИ ЗЕМУН ОДРЖАНЕ 2. ИЛИНДАНСКЕ СВЕЧАНОСТИ

Владика Василије освештао гостопримницу у порти Храма Светог Илије у Грмовцу

Удружење грађана *Грмовац* и црквена општина овог насеља 1. и 2. августа, поводом обиљежавања 21 године постојања и 23 године од прогона српског живља из Крајине, организовали су, други пут заредом, црквено-народни сабор. Вечерње богослужење 1. августа служио је владика сремски Василије, уз са службу свештенства. Исте вечери одржан је пригодан културно-умјетнички програм и освештана нова гостопримница у порти Храма Светог Илије. На сам дан Светог Илије пророка, 2. августа, одржана је свечана литургија, а у поподневним часовима народно весеље.

САЧУВАТИ ДУХ И ВЈЕРУ

Владика Василије мјештанима Грмовца честитао је крсну славу – Светог Пророка Илију.

– Ово је једна од најмлађих парохија која се формирала у несретно вријеме када нам је једини циљ био да се сачува прогнани народ

из српске Далмације, Лике, Кордуна, Баније, Западне Славоније и Босне и Херцеговине. Није им било лако да оставе своја огњишта стварана вијековима, своје гробове и упуте се на пут неизвјесности. Хвала Богу, Србија нас је све примила, а многи од вас су баш овдје пронашли уточиште и подигли своје нове домове упркос тешким искушењима, оскудици и свему ономе чиме је наша земља тада била притиснута – рекао је владика Василије, наглашавајући да се морамо искрено молити Богу и надали се да ће он услишити наше молитве, а ми сами дубоко у то морамо вјеровати.

Владика Василије захвалио се и црквеној општини овог насеља, мјештанима Грмовца на њиховом труду у изградњи, како је навео, прекрасног Храма Светог Илије пророка али и изградњи гостопримнице.

По завршетку бесједе владике Василија, водитељка програма Јована Радић подсјетила је на страдања

» Владика Василије освештао гостопримницу, а међу гостима су били Миодраг Линта и министар Ненад Поповић

српског народа. Позвала је присутне да минутом ћутања одају почаст свим пострадалим жртвама у ратовима и погромима 1991–2004. године.

СРБИЈА ЋЕ ИЗГРАДИТИ МЕМОРИЈАЛНИ ЦЕНТАР

Скупу се у име Владе Србије обратио министар Ненад Поповић, задужен за иновације и технолошки развој. Он је истакао да је прошло много година, али да ће Србија на достојанствен начин обиљежити страдање свих српских мученика страдалих у злочинској акцији Олуја.

– Наш задатак је да тај мученички дан стално обиљежавамо и не смијемо га никад заборавити, као што су неки то радили. Обиљежаваћемо га како бисмо стално имали на уму начин на који су нацисти протјерали српски народ са својих етничких

НАСЕЉЕ ЈОШ У ФАЗИ ИЗГРАДЊЕ

Насеље Грмовац налази се непосредно поред ауто-пута Београд–Загреб, а прве куће почеле су да се граде још 1997. године. Нижа цијена плацева привукла је велики број прогнаних Срба да овдје почну стварати нове домове. Готово десет година тадашња градска власт није довела прикључак за електричну енергију, а није било ни воде, тако да су мјештани били принуђени да копају бунаре. Тренутно је у изградњи 7,2 километра секундарне водоводне мреже, а поред четврте (главне) улице ускоро би требало да буде асфалтирано и око 3 километра пете улице. Грмовац тренутно има око хиљаду становника, нема вртић, школу, пошту и здравствену станицу. Прије десетак година уведена је линија градског превоза, чиме је олакшана комуникација мјештана са првом урбаном средином, неколико километара удаљеним Добановцима.

простора. То је био геноцид, то је био погром. Убијали су жене, дјецу и старце, а ми морамо да напишемо свако то страдално име, да обиљежимо и не заборавимо. Зато ће Србија, у наредним годинама, изградити велики меморијални центар, гдје ће бити пописана свака жртва – и-

тако је, на почетку свог говора, министар Ненад Поповић, додајући да су Јевреји последије Другог свјетског рата успјели да напишу сваку јеврејску жртву.

ЛИНТА: ИСТРАЈАТИ У СВОЈИМ ПРАВИМА

Народни посланик и председник Одбора за дијаспору и Србе у региону Миодраг Линта пожелио је Грмовчанима, прије свега, што више разумјевања и слоге.

– Насеље Грмовац једно је од многобројних насеља у Србији која су настала као посљедица катастрофе коју је српски народ доживио деведесетих година прошлог вијека. Држава је помагала и помаже, али, мислим, недовољно. Све институције је треба још више и снажније да помажу. Да је прогнанима

држава '95, '96, 2001. године не поклонила 20–30 хиљада марака, него им дала наведених новац у облику бескаматног кредита, људи би ријешили горући проблем – становање. Након толико година многи би већ вратили кредите, а не би бацали те паре у бунар, плаћајући власницима кирију више од двије деценије. Грмовац је једно од таквих примјера – рекао је Миодраг Линта, нагласивши да то не смијемо никад заборавити, а да се морамо активније и снажније борити и у Хрватској, и у ФБИХ, и на Косову и Метохији за имовинска и сва друга права прогнаних земљака.

БОГАТ ПРОГРАМ

Као и прошле, и ове године мјештани Грмовца могли су живјати у рецитацијама, игри, пјесми...

Апсолвент српског језика и књижевности Миљивој Ђук, рођен за вријеме ратних деведесетих у Книну, говорио је стихове из збирке пјесама која би ускоро требало да угледа свјетлост дана. Представио се пјесмом *Васкрснуће*, можда баш надахнутом насељем Грмовац. Дјевојчице Невена Радоњић и Анастасија Плавшић из КУД-а *Будућности* 1984. из Добановца представиле су се композицијом *Дуни, лане* и поздравиле су великим аплаузом.

Пјевачка група *Везак* постоји од 2015. године, а дјелује као огранак *Хора Покрова Пресвете Богородице ир-свитје* *Бојородице* при Храму Преподобне мати Параскеве у Сурчину. Пет младих чланица предвођених Мајом Алексић, оснивачицом и умјетничком руководиоцем, отпјевало је предивну пјесму *Ми смо дјеца неба*. Први дио програма закључио је појаз Љуба Манасијевић, пјесмама посвећеним Косову и Метохији.

По завршетку програма, гости су се упутили у новоизграђену гостопримницу. Овај објект освештао је владика Василије, непосредно прије трпезе љубави, захваливши се још једном свима онима који су помогли да се она изгради и уреди.

ЖЕЉКО БЕКИЋ

ЗАХВАЛНОСТ ДОМАЋИНА ПОПОВИЋА

У име мјештана Грмовца, гостима је захвалио Валентино Поповић, председник Удружења грађана *Грмовац*.

– Захваљујем се у име црквене општине

Грмовац и у име Удружења грађана свим људима који су омогућили да се ова манифестација одржи у овако дивној атмосфери. Прије свих, желим да се захвалим парохи Владимиру Милановићу на огромној подршци коју нам је пружио сада, као и на огромној подршци на коју увијек могу да рачунају сви грађани Грмовца – рекао је Валентино Поповић, захваљујући се и општинским властима у Земуну, као и свима онима који су својим присуством увеличали ову свечаност.

» Невена Радоњић и Анастасија Плавшић

» Пјевачка група „Везак“, огранак хора Покрова Пресвете Богородице из Сурчина

Завичајни клуб Кордунаша обиљежио славу – Светог Илију

Завичајни клуб Кордунаша установио је прије десетак година славу – Светог пророка Илију, водећи се чињеницом да су многи српски домаћини на Кордуну у највећој мјери прослављали управо овог свеца. Ове године окупили су се у Храму Светог пророка Илије у Грмовцу.

– Опредијелили смо се за Грмовац јер у њему живи доста људи поријеклом са Кордуна, а и због тога што је храмовна и слава овог насеља Свети Илија. У договору са мјесним парохом Владимиром Милановићем донијели смо заједничку одлуку да убудуће овај велики празник прослављамо заједнички – рекао је председник Завичајног клуба Кордуна-

ша Петар Шаула. Он је истакао да је ово био више симболичан начин обиљежавања славе, а да је циљ да се већ идуће године окупи већи број Кордунаша и да се, како то и доликује, слави у духу обичаја и традиције православља.

– То би био наш допринос очувању обичаја, традиције и културе нас Кордунаша, тренутно настањених на овим просторима – закључио је Шаула.

Слави је присуствовао и председник Коалиције избјеглица Миле Шапић, председник удружења *Славонија у срцу* Миодраг Жарковић и више истакнутих чланова Завичајног клуба Кордунаша.

ЖЕЉКО БЕКИЋ

У СТРИЧИЋИМА КОД БАЊАЛУКЕ УПРКОС ЛОШЕМ ВРЕМЕНУ И ХЛАДНОЋИ ОКУПИО СЕ ВЕЛИКИ БРОЈ ЛЈУДИ

» Бик Жујица освојио награду "Јаблан"

» Изложба "Стриповијетке" у бањалучком парку

» Музејска поставка "Кочићев огњиште"

Завршен традиционални 53. Кочићев збор

Традиционалном борбом бикова за Награду Јаблан у Стричићима код Бањалуке завршен је 53. Кочићев збор, којем је, упркос киши и хладноћи, присуствовало више хиљада посјетилаца који су дошли да одају почаст великом српском писцу.

У родно село Петра Кочића сјатили су се гости из Српске и земаља региона, а главне звијезде на Мањачи, као и претходних година, били су бикови и њихови власници, који су плијенили највише пажње.

Прије самог окршаја у кориди поносни власници спретно су тимарили своје бикове не би ли извојевали побједу, а киша је пријетила да помрси рачуне и Едину Тахалићу, који је из околине Мркоњић Града довео горостаца Бијелог, тешког 850 килограма, да подигне побједнички пехар.

На великој зборовској пољани под кишобранима се окупило знатно мање посјетилаца него претходних година, али лоше вријеме није омело публику да гласно навија за своје фаворите.

Организатор *Кориде* Ду-

шан Савановић истакао је да је за борбу бикова ове године владала велика заинтересованост, те да је рогове украсило 30 љутих мегданџија.

– Током два дана зборовања имали смо 28 борби. Главна награда у тешкој ка-

тегорији износи 3.000 КМ, док побједнику лаке категорије слиједи 2.000 марака – рекао је Савановић.

У Кочићеву част, осим *Кориде* и зборовања, у Стричићима је одржан низ културно-забавних манифеста-

РАЈКО НОГО ДОБИТНИК КОЧИЋЕВЕ НАГРАДЕ

На свечаној академији која је одржана у Бањалуци председник Народне скупштине Републике Српске Недељко Чубриловић изразио је жал што манифестација није државног карактера јер то Кочић заслужује.

– Његове идеје актуелне су и данас када се наш народ бори за своје право, традицију и историју – рекао је Чубриловић. Градоначелник Бањалуке Игор Радојичић рекао је да је свечана академија у знаку 150 година од оснивања Прве српске читаонице. Он је уручио *Кочићеву награду овогодишњем* добитнику Рајку Петрову Ного.

Ного је оцијенио да је Кочић, уз Његоша, најактуелнији класични писац.

– Петар Кочић је био претеча Гаврилу Принципу. Он га је припремио, као и његове ријечи и ангажман – рекао је Ного. Свечаној академији присуствовали су министри у Влади Српске, званице из јавног, друштвеног и академског живота Републике Српске

ција. Служен је парастос Петру Кочићу у Цркви Успенија пресвете Богородице на Клисини, а положени су и вијенци на споменик за 44 погинула борца Војске РС у протеклом рату.

Зборовање на Мањачи трајало је до касних ноћних часова, а од кише и планинске хладноће највећи број посјетилаца заклон је потражио у многобројним шаторима, из којих су се мијешали звукови крајишке пјесме и мириса печења. Манифестација *Кочићев збор* почела је 20. августа у Бањалуци. У оквиру 53. *Кочићевог збора*

у Стричићима је отворена музејска поставка *Кочићевог огњиште*, која би требало да постане стална.

– Приказане су двије тематске цјелине, од којих се прва односи на начин становања крајем 19. и почетком 20. вијека, док је у другој представљено 11 фотографија из збирке Музеја РС о људима, обичајима, народним ношњама и традиционалној архитектури Змијања – рекао је председник Извршног одбора Завичајног друштва *Змијање* Владимир Ђукановић.

А. Г. / ГЛАС СРПСКЕ

ДОДИК: ПРИСУТАН ЖАЛ ЗА СЛОБОДОМ

Централној манифестацији 53. *Кочићевог збора* присуствовао је и председник РС Милорад Додик, који је рекао да су живот, дјело и ријеч књижевног великана Петра Кочића остали трајно уписани у колективно сјећање српског народа, те да је жал за слободом у Кочићево доба и данас присутан, али на другачији начин.

– Зато људи то памте и радо долазе на *Кочићев збор* – рекао је Додик, које је и ове године запјевао под шатором.

МАЛШЕВИЋ: БОРБА ЗА ЋИРИЛИЦУ

Министар просвјете и културе РС Дане Малешевић истакао је да се народ овог краја зборовањем одужује Кочићу за сва дјела која је створио.

– Преносимо с генерације на генерацију важност Кочићеве борбе за слободу и правду српског народа. Он је рођен под једним окупатором, а живоно кратко под другим и све то је оставило трага у његовој књижевности, из које се види његова борба за српски народ, језик, ћирилицу – рекао је Малешевић.

ПРЕДСТАВНИШТВО РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ И ОВЕ ГОДИНЕ НА ДОСТОЈАНСТВЕН НАЧИН ОБИЉЕЖИЛО СЈЕЋАЊЕ НА ВЕЛИКОГ ПИСЦА И РОДОЉУБА

ПОЛОЖЕНИ ВИЈЕНЦИ И ЦВИЈЕЋЕ НА ГРОБ ПЕТРА КОЧИЋА У БЕОГРАДУ

Као дио традиционалне манифестације *Кочићев збор*, и ове године је *Кочићев дан* у Београду, у организацији Представништва Републике Српске у Србији и два удружења књижевника, Српске и Србије, окупио књижевнике с обје стране Дрине, а драги гост им је био писац из Македоније Христо Петрески. Из Републике Српске били су Слободан Јовић из Лопара и Ранко Павловић из Бањалуке; из Србије Душка Врховац и Драган Колунџија из Београда, Дејан Алексић из Краљева и Жарко Миленковић из Грачанице.

Послије полагања цвијећа и вијенца на Кочићев гроб у Алеји великана на Новом гробљу, у име Удружења књижевника Србије говорио је Јанко Вујиновић, а Ранко Павловић у име Удружења књижевника Републике Српске.

НИЈЕ ДОЖИВИО СЛОБОДУ О КОЈОЈ ЈЕ ПИСАО

Вујиновић је подсетио да је Кочић увијек писао великим почетним словом ријечи: Отаџбина и Слобода и да, нажалост, није успио да доживи и види слободу српског народа, слободу за коју се борио на Босанском сабору, у Крајини и у казаматима Аустроугарске, али и у својим причама.

Ранко Павловић је казао да ако су руски писци могли са поносом говорити да су иза-

шли из Гогољевог *Шинела*, онда и српски писци, нарочито у Крајини, са поносом могу да кажу како су „изишли испод Кочићевог кожуха, оног змијањског кожуха, који зими загрјава, а лети хлади“, те додао да је Кочић, као и његов сљедбеник Бранко Ђопић, показао да локалне теме, дјела о завичају, могу врло лако добити универзална значења и то „ми, писци, баштинимо од Кочића и на томе треба да учимо, да га слиједимо и врло смо поносни што имамо такав узор“.

Уз вијенце свјежег цвијећа на Кочићевом гробу и пред споменик Кочићу у Чубурском

парку, које већ скоро петнаест година полагају Представништво Републике Српске у Србији и два књижевна удружења, ове године је било и цвијеће које је у име Просвјетно-културног друштва *Просвјешта* у Београду положио Дејан Мاستиловић, секретар друштва.

ЗМИЈАЊЕ У БЕОГРАДУ, СРПСКА У СРБИЈИ

Кочићев дан у Београду се сваке године завршавао књижевним програмом у свечаној сали Удружења књижевника Србије (Француска 7), па је тако било и ове године: под традиционалним насловом *Змијање у Београду*,

ЦИЦОВИЋ: ИСТИ СМО НАРОД

Директор Представништва Републике Српске у Србији Млађен Цицковић рекао је да је Кочић прави примјер Србима колико је значајно за српски народ да сачува вриједности које бране његов национални идентитет: српски језик и писмо, културу, традицију и обичаје.

– Кочић је свој живот почео на Змијању, а завршио овдје у Београду. И то је још један показатељ да смо ми један народ, један језички простор, једна култура и традиција – истакао је Цицковић.

Српска у Србији своје стихове и прозу говорили су: Драган Колунџија и Душка Врховац из Београда, Дејан Алексић из Краљева, Жарко Миленковић из Грачанице, Ранко Павловић и Слободан Јовић из Републике Српске и драги гост из Македоније Христо Петрески. Бесједу о Кочићу казивао је Видак Маслова-рић, а у име Удружења књижевника Србије, са којим Представништво Републике Српске у Србији има традиционално добру сарадњу, колеге из Републике Српске и њихове госте поздравио је Радомир Андрић, председник Удружења. WWW.PREDSTAVNISTVORSBG.RS

СРАМНА ОДЛУКА СУДА У КОТОРУ ДА БЕОГРАЂАНКИ САРИ ВИДАК (20) ОДРЕДИ ПРИТВОР ОД 30 ДАНА

– Најоштрије осуђујем срамну одлуку Су-да за прекршаје у Котору да Београђанки Сари Видак (20) одреди притвор чак до 30 дана, који служи у затвору у Спужу због наводног напада на судију наведеног суда Јелену Станишић. Истина је да је судија за прекршаје у Котору Јелена Станишић лажно оптужила двадесетогодишњу студенткињу Сару Видак за напад да би прикрила вербално и физичко насиље према невиној дјевојци када је сазнала да је српска држављанка.

Линта осуђује и хајку дијела црногорских медија која се води против Саре Видак, која је са својом породицом дошла из Београда на одмор у Црну Гору. – Тужилаштво у Котору Сари Видак ставља на терет кривично дјело напад на службено лице, за шта је запријеђена казна од шест мјесеци до пет година затвора – рекао је председник *Савеза Срба из региона* Миодраг Линта. Он сматра да је ријеч о монтираном процесу јер су се полиције хапшења и одређивања притвора Сари Видак одмах огласили заједничким председника Прекршајног суда у Будви Марко Ђукановић и Удружење судија Црне Горе, које је у свом тенденциозном саопштењу навело да је у питању пријетња целокупном судском систему. Он посебно осуђује скандалозну изјаву министра правде Црне Горе Зорана Пажина, који је одмах поздравио хапшење Саре Видак и апеловао на надлежне тужилачке и правосудне органе да овом случају приступе веома озбиљно као да се о ради о криминалцу највишег ранга. Случај Саре Видак још је једна потврда да институције Црне Горе нису независне и професионалне, већ етнички мотивисане. Линта тражи од Министарства спољних послова и амбасаде Србије у Црној Гори да пружи сву потребну помоћ Сари Видак и њеној породици и предузму све неопходне мјере да буде што прије пуштена из затвора у Спужу и да се слободно и безбједно врати својој кући у Србију.

ЗАСТРАШУЈУЋА ПОРУКА ДА ВЕЋИНА ХРВАТА ОПРАВДАВА ГЕНОЦИД КОЈИ ЈЕ НДХ ИЗВРШИЛА НАД СРБИМА

– Анкета хрватске телевизије РТЛ само је потврдила оно што је добро познато: да већина Хрвата подржава главног промотера злочиначке усташке идеологије Марка Перковића Томпсона. Јасно је да већина Хрвата сматра да је НДХ била заиста држава хрватског народа а усташе борци за хрватску слободу и истински хероји и мученици. Овим је послата застрашујућа порука да већина Хрвата оправдава геноцид који је злогласна НДХ извршила над Србима, Ромима и Јеврејима у Другом свјетском рату – оцијенио је председник *Савеза Срба из региона* Миодраг Линта.

Линта истиче да је наведена анкета потврдила да је темељ данашње Хрватске геноцидна НДХ и да се не треба чудити што све значајне друштвене снаге настоје да рехабилитују усташки поздрав „за дом спремни“ и саму НДХ, која је за покојног Туђмана и ХДЗ била израз историјских тежњи хрватског народа за својом државом. Узори ратних злочинаца Анте Готовине, Младена Маркача и већине хрватских генерала су команданти чувене по злу Црне легије из времена НДХ Јуре Францетић и Рафаел Бобан. Због свега наведеног ниједан чистан и моралан Србин не би смио да се дружи са Хрватима који Томпсона сматрају својим идолом, краљем и тзв. домољубом. Нажалост, велика мањина Хрвата сматра да је Томпсон фашистичко смеће, НДХ злочиначка творевина а усташе исконско зло и највећи олош у историји хрватског народа.

МИОДРАГ ЛИНТА ТРАЖИ ОД РЕПУБЛИЧКОГ ФОНДА ЗА ЗДРАВСТВЕНО ОСИГУРАЊЕ (РФЗО)

ПЕНЗИОНЕРИ ИЗ БИХ И ХРВАТСКЕ ДА НЕ ПЛАЋАЈУ ПАРТИЦИПАЦИЈУ НА ЗДРАВСТВЕНЕ УСЛУГЕ

Председник *Савеза Срба из региона* Миодраг Линта тражи од Републичког фонда за здравствено осигурање (РФЗО) да велики број пензионера који прима пензије из Хрватске, Босне и Херцеговине и других држава буде ослобођен плаћања партиципације на здравствене услуге ако им је пензија мања од минималне зараде у Србији. Плаћања партиципације на здравствене услуге ослобођене су социјално угрожене категорије, као и сви грађани и чланови њихових породица чији мјесечни приходи не прелазе минималну мјесечну зараду. Нажалост, плаћања партиципације нису ослобођени инострани пензионери, иако значајан дио њих има

пензију мању од минималне пензије у Србији.

Линта истиче да, према РФЗО, здравствене услуге за које је предвиђено плаћање партиципације су нпр. прегледи код изабраног љекара, љекови за које се плаћа фик-

сна партиципација од 50 динара, лабораторијске анализе, рехабилитација, процентуално учешће у цијени имплантата, медицинско-техничких помагала и др. Минимална мјесечна зарада прошле године била је 22.600 ди-

нара а од почетка ове године износи 24.800 динара

Линта наводи примјер жене Зоре Катић, која прима пензију из Хрватске у висини од свега 4.500 динара. Зори Катић је у филијали РФЗО у Сремској Митровици, гдје живи, речено да нема право да буде ослобођена партиципације и поред изузетно мале мјесечне пензије јер је она инострани пензионер. Ради се о жени која је тежак болесник и која мјесечно пије седам-осам љекова, иде на више прегледа, и код изабраног љекара, и код специјалиста, и често ради лабораторијске анализе. Трошкови плаћања партиципације здравствених услуга за Зору Катић изnose више од 1.000 динара мјесечно што је око ¼ њене пензије.

ПРЕДСЈЕДНИК САВЕЗА СРБА ИЗ РЕГИОНА ПОЗДРАВИО ЗАКЉУЧАК НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Одбачен извјештај Комисије за Сребреницу из 2004. године који је наметнуо Педи Ешдаун

– Поздрављам закључак Народне скупштине Републике Српске којим је одбачен извјештај Комисије Владе Републике Српске за Сребреницу из 2004. године. Наведени извјештај настао је под великим притиском западних центара моћи и тадашњег високог представника Педија Ешдауна. Због тога се у извјештају, између осталог, наводе нетачни подаци о броју страдалих Бошњака у Сребреници, а истовремено ништа се не говори о страдању српског народа у Сребреници и средњем Подрињу. Западни центри моћи и бошњачки политичари наведени извјештај користили су као средство да Србију и српски народ оптуже, без икаквих доказа, да су извршили агресију на Босну и Херцеговину и да је Република Српска настала на геноциду – рекао је председник *Савеза Срба из региона* Миодраг Линта.

Такође, он је поздравио закључке НСРС да Влада Републике Српске треба да формира независне међународне комисије, које би на објективан и не-

пристрасан начин утврдиле страдања свих народа на подручју Сребренице и средњег Подриња од 1992. до 1995. године, као и страдање Срба у Сарајеву

од 1991. до 1995. године. Поред тога, требало би формирати комисију која би утврдила страдања Срба на нивоу читаве Босне и Херцеговине.

Лаж о геноциду у Сребреници израз непријатељства бошњачких политичара према српском народу

Председник *Савеза Срба из региона* Миодраг Линта поздравља одлуку Владе Републике Српске да се формира међународна независна комисија за утврђивање истине о догађајима у и око Сребренице током грађанског рата у БиХ.

Од суштинске је важности да се коначно утврди шта се тачно десило у и око Сребренице током последњег рата како би овај догађај коначно престао да се политизује и злоупотребљава као средство притиска на Ре-

публику Српску, Републику Србију и српски народ у цјелини.

Линта сматра да један од

кључних предуслова помирења двају народа јесте да Бошњаци коначно одустану од велике лажи да се у Сре-

бреници десио геноцид. У Сребреници се 1995. године десио ратни злочин над Бошњацима који је почињен од стране појединаца и ту истину не могу да промијене никакве политичке одлуке међународних судова.

Јасно је да лажи о геноциду у Сребреници и агресији Србије и српског народа на БиХ представљају израз непријатељства бошњачких политичара према српском народу и доказ да нису спремни да одустану од ратне и запаљиве реторике.

МИОДРАГ ЛИНТА ПОДСЈЕЋА НА ПЕТИЦИЈУ НЕКАДАШЊИХ ЖИТЕЉА ГОСПИЋА

Апел министру Дачићу да тражи од Хрватске обуставу уклањања рушевина српских кућа у Госпићу

Председник *Савеза Срба из региона* Миодраг Линта апелује још једном на министра спољних послова Ивицу Дачића да тражи од Хрватске да власти Града Госпића обуставе уклањање рушевина опљачканих, запалених и минираних српских кућа током и након 1991. године о трошку њихових власника који сада живе у Србији или у трећим државама.

Некадашњи становници Госпића сматрају да је прије уклањања рушевина потребно наћи рјешење у виду обнове или правичне новчане накнаде.

Он напомиње да је преко 150 некадашњих становника Госпића потписало Петицију којом се од министра Дачића тражи да њихов проблем по-

куша ријешити у дијалогу са хрватским властима. Петиција са потписима предата је за министра Дачића у писарници Министарства спољних послова прије скоро мјесец дана, тачније 27. јула ове године.

Линта истиче да је у претходном периоду велики број прогнаних Срба из Госпића и других хрватских општина и градова примио рјешења у којима се од њих тражи да уклоне рушевине о соп-

ственом трошку. У рјешењима даље стоји јасна пријетња да ако то сами не учине, Град Госпић ће ангажовати треће лице да уклони рушевине о трошку власника.

Линта посебно наглашава да прогнани Срби, који су под бруталним притисцима и пријетњама напустили своје куће, веома тешко доживљавају наведени дискриминаторски поступак власти Града Госпића.

Уклањање рушевина хоће да наплате оне снаге које су у суштини опљачкале, запалиле и минирале њихове куће током 1991. године и касније.

Овај неправедни и неморални поступак власти Града Госпића за прогнане Србе је понижавајући.

ХРВАТСКА ВИКЕПЕДИЈА ФАБРИКУ СМРТИ ЈАСЕНОВАЦ ПРЕДСТАВИЛА КАО САБИРНИ И РАДНИ ЦЕНТАР

– Срамна је одлука хрватске *Википедије* да највећу фабрику смрти на Балкану у Другом свјетском рату Јасеновац представи као сабирни и радни центар, што је само један у низу доказа рехабилитације НДХ и усташког покрета у Хрватској. Већина Хрвата и многе хрватске институције сматрају да је нацифашистичка НДХ била права хрватска држава, која се борила против српског хегемонизма и великосрпске идеологије а да су усташе хрватски хероји, мученици и шехиди, а не фашистичко смеће и звијери у људском облику – оцијенио је председник *Савеза Срба из региона* Миодраг Линта.

Он сматра да је постало нормално да режисер Јаков Седлар, који је 2016. године урадио профашистички филм о Јасеновцу као радном логору, добије прошле године награду града Загреб за позориште и филм. Тог истог фашисту Седлара ректор загребачког универзитета Дамир Борас именован је за свог специјалног савјетника за културу. Линта сматра да Србија треба да изгради Меморијални центар жртава геноцида с циљем да шири истину да су усташе у НДХ починили злочин геноцида, да је злочин геноцида почињен над Србима, Јеврејима и Ромима и да је почињен бестијалним и окрутним масовним убијањем.

СКАНДАЛОЗНА ИЗЈАВА БАЈАГЕ ДА РАЗУМИЈЕ НЕЗАДОВОЉСТВО ХРВАТСКИХ БРАНИТЕЉА КОЈИ СУ БИЛИ ПРОТИВ ЊЕГОВОГ НАСТУПА У КАРЛОВЦУ

Председник *Савеза Срба из региона* Миодраг Линта изражава дубоко жаљење због скандалозне изјаве пјевача Мимчила Бајагића Бајаге, коју је дао телевизији *H1*, да разумије незадовољство хрватских бранитеља, који су били против његовог наступа у Карловцу, али да он за то није крив.

На тај начин испада да се Бајага слаже да лажном и бесмисленом тезом хрватских бранитеља и хрватске државе да су Србија и крајишки Срби извршили агресију на Хрватску. Поред тога, Бајага се у разговору са новинарком ТВ *H1*, уочи концерта у Вараждину, свим силама трудио оправдати да у Книну 1993. године није пјевао четничке пјесме, односно да није пјевао пјесму *Армија српска*. Бајага треба да буде поносан што је 1993. године пјевао у Книну за свој народ, а не да све то сада негира да би се додворио хрватској јавности и да би могао наступати у данашњој Хрватској, гдје се отворено рехабилитује зликовачка усташка идеологија и усташки поздрав „за дом спремни“ – рекао је Линта, који је посебно изражава жаљење што је Бајага прећутао на провокативну тврдњу новинарке *H1* да је 1993. године у Книну наступао на окупираном подручју. Бајага треба добро да зна да српски народ није 1991. године окупирао подручје сјеверне Далмације, Лике, Корудна, Баније, западне Славоније и источне Славоније, Барање и западног Сријема, већ је ту живио вијековима као свој на свој. Српски народ је на свом подручју створио Републику Српску Крајину с циљем да остане у Југославији и да се одбрани од агресије проушашког и сепаратистичког режима Фране Туђмана. Нажалост, у томе није успио из више разлога.

Одлагање Трећег фестивала *Ојкача* у Петрињи још један доказ фашизације Хрватске

– Одлагање одржавања Трећег фестивала *Ојкача* у Петрињи представља још један у низу доказа фашизације Хрватске – оцјењује председник *Савеза Срба из региона* Миодраг Линта.

Пола милиона хрватских ветерана, уз Католичку цркву и политичке странке десне оријентације, главни су носиоци јавног ширења усташлука и мржње према свему што је српско. Хрватски ветерани су и у случају Петриње показали да су стварна власт у Хрватској јер су пријетњама и протестима створили атмосферу страха и несигурности код по-

тенцијалних учесника фестивала. Један од разлога захтјева хрватских ветерана за забраном одржавања фестивала јесте чињеница да је организатор фестивала Српско културно друштво *Просвјешта*. Надлежне институције у Хрватској ни овај пут нису реаговале, што је још једна потврда да су само обичан сервис ветеранске популације и да због тога отворено крше сопствени Устав, закон и међународне стандарде.

Линта подсјећа да је Хрватска још 2010. године успјела да ојкање стави на Унескову листу угрожене немате-

ријалне културне баштине јер је тобоже њихова, што је очигледна неистина. Све релевантне чињенице показују да је *Ојкача*, чији су творци крајишки Срби, саставни дио српске културне баштине, коју хрватска држава настоји да отме и украде. Линта истиче да је позитивно што је *Ојкача* званично уписана у први Национални регистар за нематеријално културно наслеђе Србије. Он апелује на наше Министарство културе и информисања да *Ојкачу*, као један од приоритета, предложи на Унескову листу као српску културну баштину.

Неправедне и несхватљиве одлуке српских судова да признају хрватске пресуде

– Дубоко је неправедно и несхватљиво рјешење Вишег суда у Београду којим се признаје хрватска пресуда и налаже избјеглици Марији К. из Задра да плати трошкове судског поступка од 2.500 евра, који је изгубила у Хрватској. Поред тога, Марија К. мора да плати ангажовање адвоката и извршитеља. Марија К. изгубила је два судска поступка у Задру. Први, када је не легалном станару хрватске националности морала исплатити више од 10.000 евра колико је он тобоже уложио у њену кућу за вријеме док је у њој живио више од 10 година на незаконит начин. Други, када је тужила не легалног станара, који је систематски опљачкао њену кућу прије исељења – оцјењује председник *Савеза Срба из региона* Миодраг Линта.

Он оцјењује дубоко неправедном и несхватљивом одлуку Привредног суда у Београду да призна хрватску пресуду и наложи принудну наплату судских трошкова од 150.000 евра срп-

ском предузећу *Млагосић штуристи*. Ово предузеће мора да плати наведени износ за поступак који је изгубио у Хрватској тражећи натраг свој хотел у Башкој води.

Линта истиче да пријети велика опасност да ће протјерани Срби и друга српска предузећа која су имала имовину у Хрватској, а воде поступке пред хрватским правосуђем, морати исто да плате велике износе за судске трошкове ако српски судови буду наставили да доносе овако неправедне и несхватљиве пресуде. Јасно је као дан да је хрватско правосуђе етнички мотивисано и у функцији цементирања етничког чишћења Срба и легализације отимања имовине протјераних Срба и других оштећених грађана из Србије и српских предузећа.

ВЕЛИКА ГОСПОЈИНА У КЉАЈИЋЕВУ ФУДБАЛСКА РЕВИЈА КОРДУНАША У ЗНАКУ СЈЕЋАЊА НА НАЈБОЉЕГ ИГРАЧА СА ТОГ ПРОСТОРА

Минут ћутања за Горана Буњевчевића

На хришћански празник Велике Госпојине, у склопу славске свечаности Кљајићева, одиграна је ревијална утакмица ветерана мјесног ФК Кордун и репрезентације Кордуна коју су чинили некадашњи играчи и спортски радници, који данас дјелују под окриљем Завичајног клуба Кордунаша. Највеће село општине Сомбор постало је својеврсна престоница Срба Кордунаша у Србији, јер су се управо највише са тих простора стицајем историјских догађаја населили у Кљајићево.

Меч је започео минутом ћутања у знак сјећања на рано преминулог Горана Буњевчевића, поријеклом из Војнића, иначе спортског директора ФСС и некадашњег играча Црвене звезде и Тошњехме.

ГОЛМАН ЗАКАСНИО И ПОБЈЕДИК РИЈЕШЕН

Репрезентација Кордуна, предвођена Горановим млађим братом Мирком Буњевчевићем и капитеном Карталијом, имала је пех да им на вријеме није стигао први голман Трбојевић, па су већ након уводних пет минута домаћини из двије полушансе повели 2:0. Брзо су се „гости“ вратили у игру и успјели да голманима Мирка Буњевчевића смање резултат, али до краја утакмице домаћини су преко Војислава Чешновара (52), једног од најстаријих у својој екипи, и Павловића дошли до коначног резултата 3:2.

Млада судијска тројка одољивала је притисцима, па је домаћинима у првом полувремену, чини се оправдано, поништен гол из офсајда, док су се гости жалили на недосуђен једанаестерац у другом дијелу утакмице.

Мада је утакмица била ревијалног карактера, обје екипе жељеле су побједу.

» Војислав Чешновар

– Кренули смо без првог голмана и примили за два минута исто толико голова, што је било пресудно за исход – рекао је непосредно по завршетку утакмице Милорад Јовић, тренер репрезентације Кордуна, спортски честитајући домаћинима побједу.

ЧЕШНОВАР ПРЕЛОМИО

Стријелац пресудног трећег гола за домаћине Војислав Чешновар, упркос годинама, можда један од најагилнијих фудбалера домаћина, жали за поништеним голом из офсајда, али признаје да у сваку утакмицу улази са жељом да побједи.

– Увијек имам жељу за побједом. Имам сна, овдје у фудбалском клубу, и стално му говорим да не иде на тренинг

» Милорад Чекелиш
предсједник клуба

» Дарко Карас

и утакмицу ради других, него ради себе, ради спорта, Кљајићева и Кордуна и ако изгарах на терену, то ће се свима вратити, и клубу, и навијачима, али највише теби – прича Чешновар, којем на манекенској фигури много млађи играчи могу позавидјети.

Дарко Карас (45), један од ветерана Кљајићева, доста је показао на овој утакмици. Касније из приче са њим сазнајемо да је био изузетно талентован, играо добро фудбал, а данас своје знање и искуство преноси на млађе. Тренер је првог тима ФК Кордун, чији се играчи тренутно такмиче у петом рангу, али ове године, како каже Карас, циљ им је прво мјесто.

– Ми смо, прије свега, хтјели да створимо своју базу одакле ћемо регрутовати првотимце. У томе

САСТАВИ ЕКИПА

Стријелци Чуљак, Ђорђевић, Чешновар и Ђорђевић, за Кордун и Буњевчевић 2 за репрезентацију Кордуна ФК КОРДУН: Кориолија, Павловић, Ребић, Мутић, Кршић, Карталија, Карас, Ђорђевић, Чуљак, Станојевић и Чешновар (још су играли Мишчевић, Миливојевић, Вујчић, Каран, Живковић, Нинковић и Косановић) РЕПРЕЗЕНТАЦИЈА КОРДУНА: Живковић, Мартиновић, Пругинић, Радовић, Буњевчевић, Макарун, Дракулић, Маџешић, Каран, Карталија и Мркић (још су играли Трбојевић, Полојац, Бјелић, Н. Дракулић, С. Дракулић, Михајловић, Харамбашић, Дејановић, Вучинић и Кљуковница)

имамо доста успјеха, тако да у данашњем тиму Кордуна само један играч није из нашег села. Зато у ову сезону улазимо са жељом да већ у наредној будемо у вишем рангу такмичења. Кљајићево је увијек имало талената, али, нажалост, многи из разних разлога нису досегли до граница својих могућности – рекао нам је Карас и пожурео на треће полувријеме, како би био прави домаћин играчима репрезентације Кордуна.

У ФК КОРДУНУ ИГРАЈУ ДЈЕЦА ИЗ КЉАЈИЋЕВА

Констатацију да се овдје вриједно ради са дјецом потврдио нам је и Милорад Чекелиш, предсједник клуба, рјечима да је управо прије ове утакмице, на овом истом терену, завршен традиционални Великоосвојински турнир. На њему је учествовало десет екипа из општине Сомбор (око 150 дјечака 2007. и 2009. годиште), а најбољим појединцима и екипама додијелене су медаље и пехари.

– ФК Кордун Кљајићево има око 80 фудбалера, у млађим категоријама, кадетима и првом тиму. Настављамо добру фудбалску традицију од формирања клуба давне 1947. године тако што у његов рад укључујемо сваког добронамјерног волонтера, пријатеља клуба и наравно спонзора, без кога бисмо тешко могли све то финансијски поднијети. Наш највећи успјех су управо та дјеца из млађих категорија, а данас сам изузетно задовољан што са секретаром Јанчићем и свим љубитељима и играчима клуба, можемо угостити наше спортске пријатеље Кордунаше разасуте широм Војводине и Србије – закључује наш разговор љубазни домаћин. **ЖЕЉКО ЂЕКИЋ**

МИРКО БУЊЕВЧЕВИЋ: ОРГАНИЗОВАЋЕМО ЈАК ТУРНИР У ГОРАНОВУ ЧАСТ

– Драго ми је и због тога што је прије утакмице минутом ћутања одата почаст Горану. Ово је лијеп гест, а вјерујем да ћемо у скорој вријеме организовати јак турнир у Горанову част, јер је он својим играма, а касније и као спортски радник, то сигурно заслужио – рекао је за Српско коло, непосредно послје утакмице, Мирко Буњевчевић, Горанов рођени брат, који није крио задовољство што се нашао међу својим земљацима са Кордуна. – Први пут сам овдје и јако ми је драго што су ме позвали земљаци са Кордуна, пошто сам родом из Војнића. Мада је ово ревијална утакмица, нико не воли да губи. Домаћини су били бољи, имали су доста млађих играча, али ни ми се нисмо обрुकали – рекао је Мирко Буњевчевић, творац сјајне генерације данашњих кадета Црвене звезде, генерација 2001. године. – Освојили смо два пута шампионску титулу, међутим одлучио сам да напустим Звезду и да се докажем у сениорском фудбалу. Сада радим у младој репрезентацији са Ђоровићем, а помоћник сам Дарку Ковачевићу, спортском директору Фудбалског савеза Србије – рекао је Мирко Буњевчевић.

» Мирко Буњевчевић у разговору са новинаром Жељком Ђекићем

ШАУЛА: СА БАНИЈЦИМА НА ОБИЉЕЖАВАЊУ 105 ГОДИНА ПОСТОЈАЊА НК БАНИЈА

– Драго ми је што смо као Завичајни клуб подржали ову активност, учествовали у прослави Велике Госпојине и на тај начин наставили сарадњу са Кордуном у малом, што Кљајићево, свакако јесте. Село чини 95% људи поријеклом са Кордуна и на овој утакмици нико није ни могао да изгуби – рекао је Петар Шаула, предсједник Завичајног клуба Кордунаша, захваљујући се свима онима који помажу рад овог удружења. – Настојали смо да опремимо и ову нашу репрезентацију Кордуна у ветеранској секцији новим дресовима и у томе смо успјели. Сви они који се баве спортом су здрави људи који желе да се друже и желе да остварују сваки облик сарадње. Увијек смо спремни за овакве манифестације и сарадњу са осталим људима са подручја бивше РСК, а наредна акција је већ у септембру када ћемо са нашим комшијама са Баније имати сусрет поводом обиљежавања 105 година постојања НК Банија из Глине – истакао је Петар Шаула.

ДВОДНЕВНА МАНИФЕСТАЦИЈА ПОВОДОМ СЛАВЕ КЉАЈИЋЕВА

Поводом Велике Госпојине, сеоске славе, Мјесна заједница Кљајићево организовала је дводневну манифестацију у којој је фудбалска утакмица била само један од сегмената програма.

Први дан 27. август, био је посвећен дјецу. На централној бини смјењивали су се од 17,00 до 22,30 часова аниматори у програму под називом Жељко Веселко. Удружење жена Рубац, правило је и дијелило уштипке учесницима програма, док су се ученици ОШ Никола Тесла представили ритмичком игром. Позоришна представа Еколошка прича подучила је најмлађе како да поштују природу, а част да заврше овај

дан имали су чланови Градског народног оркестра Сјоменар.

Други дан почео је светом архијерејском литургијом служеној у мјесном храму и турниром најмлађих екипа општине Сомбор у малом фудбалу. Један од интересантнијих догађаја био је дефиле коњских запрега кроз село, док се истовремено одржавало такмичење у прављењу најбољег риљег паприкаша и припремања паленте. Након вечерњег служења пресјечен је славски колач, а затим су се на бини смјењивала културно-умјетничка друштва. На крају вечери све присутне пјесмама из обимног крајишког репертоара забављали су Гоци и Лазо.

ВETERАНИ ФК КРАЈИШНИК ИЗ БЕОГРАДА ОДРЖАЛИ РЕДОВНУ ГОДИШЊУ СКУПШТИНУ

Крајишник слави 25 година и јури титулу

Ветерани ФК Крајишник из Београда одржали су редовну годишњу скупштину 21. августа у ресторану *Велебихи* у Земуну. Они очекују да ће у наредној години, када обиљежавају и 25 година постојања, заиграти у вишем рангу. То је једногласни закључак Скупштине клуба, одржане у ресторану *Велебихи* у Земуну, којој су, уз фудбалере и руководство, присуствовали и спонзори и пријатељи клуба без чије финансијске помоћи тешко да би могли наставити рад.

Извјештај о протеклој сезони поднио је председник клуба Драган Остојић наглашавајући да је превасходни циљ Крајишника наставак даљег рада, али са тимом који посједују планирају да нападну сам врх табеле и пласирају се у виши ранг.

ВЕЛИКИ ПЛАНОВИ ЗА ЈУБИЛАРНУ СЕЗОНУ

Остојић је истакао да би тиме на најљепши могући начин обиљежили 25 година постојања клуба основаног у једном тешком времену, мада клуб дјелује на ивици егзистенције. Анализирајући протеклу сезону, Остојић је навео да се она може подијелити на два дијела. Сјајну јесен и неочекивани пад у пролећном дијелу првенства. Најбитније је сада, пред сам почетак новог шампионата заказаног за 27. август, да клуб располаже са добрим играчким фондом и да је срећена администрација, навео је Остојић, наглашавајући да се о Крајишнику и његовом постојању чује свуда од Новог Зеланда, Канаде до држава у региону. На крају, Остојић је рекао да је планирано ова два клуба била већа и помоћ крајишких привредника, а и Крајишник не би требало да стрепи за будућност, сматра Шарих.

Овај приједлог остаје у игри и треба се размислити о њему, мада је председник Остојић рекао да је о томе било говора, али да до сада није било конкретних потеза.

Говорећи о раду клуба Далибор Шарих изнио је занимљиву идеју да се покуша успоставити сарадња са ФК Бусије.

Предложио је да дође до фузије ова два клуба, јер су Бусије највеће крајишко насеље и сигурно би уједињењем ова два клуба била већа и помоћ крајишких привредника, а и Крајишник не би требало да стрепи за будућност, сматра Шарих.

Овај приједлог остаје у игри и треба се размислити о њему, мада је председник Остојић рекао да је о томе било говора, али да до сада није било конкретних потеза.

ВРАЊКОВИЋ: НИЈЕ ЛАКО СА ФИНАНСИЈАМА

Милош Врањковић, секретар клуба, нагласио је да је сада ипак највећи проблем финансирање клубу.

Навео је да се многи клубови са дужом традицијом на подручју Београда гасе због огромних средстава које изискује организација само једне утакмице, а да се не говори о опреми и свему другом што иде уз свакодневни живот једног фудбалског клуба.

Врањковић је рекао да ће и ову годину Крајишник као „домаћин” играти на вјештачкој трави Локомотивиној игралишта у Макишу, мада је практично на сваком терену од свог постојања гост.

Највеће заслуге за најам терена припадају Предрагу Дмитровићу, директору фирме *НАИИ*, реномираном произвођачу спортске опреме – истакао је Врањковић, уједно се захваливши и другима који су помогли рад клуба.

То се, прије свега, односи на

Агенцију за регистрацију возила Кум 2, на чијем се челу налази Петрица Момић, ресторан *Велебихи*, чијем власнику Петру Драгичевићу је председник Драган Остојић предао заставицу и шал клуба, као и *Савез Срба из региона* на чијем се челу налази Миодраг Линта, народни посланик и председник Одбора за дијаспору и Србе у региону у Скупштини Србије.

Управо Линта се у име свих пријатеља клуба захвалио на позиву да присуствује овом скупу, додајући да ће *Савез Срба из региона*, у оквиру својих скромних могућности, и даље помагати Крајишник.

ЛИНТА: ДОБРА ИДЕЈА ФУЗИЈЕ СА БУСИЈАМА

Линта се захвалио и свим људима добре воље који су помогли да у Србији скоро већ пуних 25 година дјелује један фудбалски клуб који носи име Крајишник.

– Прије неки дан један познати историчар је рекао да док је српски народ био у ропству под турском, аустројском и млетачком влашћу, очувале су га само двије институције. Прва је СПЦ, а други је Крајина, земља непокорених ратника. Није добро да Србија не схвата у довољној мјери значај очувања традиције идентитета Срба са подручја Крајине. Није добро да се не улажу значајнија средства да овакав клуб и други клубови које оснивају наши земљаци, опстану, да могу да функционишу и раде несметано – истакао је Линта, додавши да је приоритетни циљ да Крајишник постоји, а да је идеја фузије Крајишника и Бусија добра јер су Бусије симбол трагедије прекодринских Срба али и симбол опстанка, борбе и воље Крајишника да успију у новој средини. **ЖЕЉКО ЂЕКИЋ**

ЦВЈЕТКОВИЋ: КО ЋЕ НАСТАВИТИ ТРАДИЦИЈУ

Небојша Цвјетковић, фудбалер ветерана Крајишника и један од његових оснивача, рекао је да је и тада, прије скоро 25 година, циљ био да се Крајишници друже, да буду заједно и да именом свог клуба подсећају сваког ко су и одакле су. Очекивао је да ће више младих Крајишника бити његови активни чланови, али само је мали број њих понио азурно-плавни дрес овог клуба. Цвјетковић се запитао ко ће онда наставити традицију клуба и да свако позове своје пријатеље и рођаке да се прикључе, јер како је истакао, неко мора преузети штафетну палицу из њихових руку.

ОДРЖАНА ТРАДИЦИОНАЛНА ЗЕЛЕНА НОЋ У ВОЈНИЋУ

ФУДБАЛЕРИ ПЕТРОВЕ ГОРЕ ПОБЈЕДОМ ПРОТИВ ВОЈНИЋА 95 ОТВОРИЛИ СЕЗОНУ

Ове године једини српски клуб на Кордуну НК *Петрова Гора* организовао је традиционалну Зелено ноћ. Овај клуб, основан 1946. године, свој рад обновио је од 2002. године, а од 2009. године обновљена је и манифестација Зелена ноћ. Ове године најприје је одржан спортски дио програма на стадиону *Крај Радоње*. Одигран је тријагонал у коме су учешће поред домаће екипе узели и *Слога Вушкец* из Вуковара и *Хајдук Мирко* из Мирковаца.

Слога је оба меча добила са 2:0 и освојила прво мјесто, док су Мирковчани истим резултатом савладали домаће.

Одиграна је и ревијална утакмица ветерана у којој су удруже-

не екипе *Савудрије* и *Кариока* биле боље од домаћих ветерана 1:0.

Забавни дио програма наставаљен је у ловачком дому *Муљава*.

Било је присутно близу 1.000 људи, а међу њима био је значајан дио Кордунаша и њихових пријатеља који живе у Србији, Републици Српској и трећим земљама а који у ово доба године долазе у родни крај. До касно у ноћ окупуљени су се забављали уз групу *Црни бисери*.

Према ријечима секретара клуба Николе Еремића овај клуб у три селекције има регистрованих 70 фудбалера.

– Спремно смо дочекали нову сезону у Другој жупанијској лиги. Посебну захвалност дугујемо Српском народном вијећу које је

донирало оgradu и капије око стадиона. Ријеч је о пројекту вриједном око 18.000 евра, а наш гост на турниру био је народни посланик у хрватском Сабору Борис Милошевић – рекао је Еремић, који се осврнуо и на недавни локални дерби у куп утакмици против *Војнића 95*. Ријеч је о екипи који су Хрвати основали 1997. године у периоду кад НК *Петрова Гора* није егзистирао.

– Све је протекло у коректној атмосфери. Они играју у вишем рангу такмичења. Међутим, меч је након пенала завршен нашом побједом – са поносом истиче Еремић, који дубоко вјерује да ће и за овај клуб и младе на Кордуну доћи бољи дани. **РСК**

ЗАВИЧАЈНИ КЛУБ КОРДУНАША НАБАВИО СПОРТСКУ ОПРЕМУ ЗА НАЈМЛАЂЕ ФУДБАЛЕРЕ

Завичајни клуб Кордунаша, сходно својим планским активностима на обезбјеђивању неопходне материјалне помоћи младима на Кордуну, а прије свега онима организованим у НК *Петрова Гора*, као и младима у СКД *Промсвјета* у Војнићу, Крњаку и Вргинмосту, донирао је тражену спортску опрему за млађе категорије спортског колектива у Војнићу.

Захваљујући средствима од овогодишњег дружења на 30. Сабору Кордунаша одржаном марта ове године, као и донаторима, набављени су шушкавци и костобрани за млађе селекције НК *Петрова Гора* из Војнића у вриједности од 80.000 динара.

Члан руководства Удружења Кордунаша Миле Шапић је 17. августа 2018. године, у просторијама овог клуба у Војнићу уручио ову опрему председнику и секретару клуба Милораду Кнежевићу, Николи Еремићу и тренерима млађих селекција Ђури Шаули и Бојану Добросављевићу.

– Руководство Завичајног клуба Кордунаша и овом приликом жели захвалити свим Кордунашима који су, на директан или индиректан начин, помогли у осигурању финансијских средстава за набавку спортске опреме спортске опреме – рекао је за *Српско коло* председник Завичајног клуба Кордунаша Петар Шаула и позвао све земљаке да се и убудуће одазову акцијама којима се помаже талентованим Кордунашима ма гдје они живјели. **РСК**

» СПОРТСКА ОПРЕМА СТИГЛА ИЗ СРБИЈЕ: Миле Шапић, Милорад Кнежевић, Никола Еремић, Ђуро Шаула и Бојан Добросављевић

	44. ВРХОВНИ ПОГЛАВАР СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ, РОБЕН КАО ГОЛКО СТОЈЧЕВИЋ (СА СЛИКЕ)		ИТАЛИ-ЈАНСКИ РЕЖИСЕР, БУЗЕПЕ	ЊЕГОВО МЈЕСТО РОБЕЊА	ВЈЕШТА ВАРКА
	ВОЈНИ САВЕЗ ДРЖАВА				
	РИБА ИЗ ПОРОДИЦЕ ШАРАНА				
	ДОДИР-НУТИ, ДО-ТАКНУТИ				
	МАЊИ РТ, РТИЋ (ПЈЕСН.)				
АУТОР: КЛИМЕНТ	ЛОКАЛИТЕТ НА ИСТОКУ НЕПАЛА	НАРАМЕНИЦЕ	МУЗИЧКИ ГУДАЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	ПИСАЦ ПИЛАТ КОЊСКИ ПОВОДАЦ	ЈЕДНА ВИДЕО-ИГРИЦА
ГРАД НА ЈУГО-ЗАПАДУ МАЂАРСКЕ				ДИПЛОМАТСКИ КОР ТИТАН	
ЗАЈЕДНИЧКА ИМЕНИЦА (ЛИНГВ.)					
РАНИЈИ СЛОВЕ-НАЧКИ НОВЦИ					АМПЕР МОЋ ДЈЕЛОВАЊА
ЗАПО-ВЈЕДНИК ИЛЕ (КОЊИЦА)				УМА ТУРМАН СПОЉЊИ ИЗГЛЕД	
ИНТЕРНЕТ ДОМЕН КЕНИЈЕ			ОСОВИНЕ (ЛАТ.)	УЗИМАТИ ТЕЧНОСТ СЛИКАР, ЛЕОН	
МИНЕРАЛ ИЗ ПУСТИЊЕ АТАКАМЕ					
МАНАСТИР ГДЈЕ ЈЕ САХРАЊЕН					
КРАЉ У ШАХУ		ТУРСКО ЖЕНСКО ИМЕ РАДИЈУС			
БОРИ-ЛИШТА					ЈАГОДИНА

РЕШЕЊЕ: пакт, амур, таћи, ртак, Ион, Печу, ЦД, апелатив, толар, и, А, мларх, УТ, КЕ, птити, ата-камит, Раковича, К, Селпац, арне, ЈА.

Концерт Просвјете у Војнићу

Упетак 17. августа у препуном Дому културе у Војнићу на Кордуну одржан је годишњи концерт Ансамбла народних игара. Ансамбл дјелује у оквиру војнићког пододбора СКД-а Просвјета. Домаћини и њихови гости, укупно 150 фолклораша, представило је своје умијеће у пјесми, плесу и игри, подржани аплаузима преко триста присутних Војнићараца и њихових пријатеља.

Поздравне ријечи гостима и учесницима упутио је организатор Чедомир Студен, а бираније ријечи о чувању културног идентитета у Војнићу изrekli су општински начелник Небојша Андрић, генерални конзул Републике Србије у Ријечи Горан Петровић и генерални секретар СКД-а Просвјета Слободан Живковић. Међу осталим присутни су били председник и потпредседник Просвјете Миле Радовић и Синиша Таталовић, конзул у Ријечи Владимир Марјановић, члан Главног одбора Просвјете Дејан

Михајловић, председник Коалиције удружења избјеглица у Београду Миле Шапић и други.

Ансамбл народних игара у Војнићу дјелује од 2006. године под умјетничким водством Валерије Фараго и Чедомира Студена, а окупља у сталној постави између 40 и 50 дјеце и младих.

– Поносни смо на чињеницу да код нас плешу и српска и хрватска дјеца. Код нас плеше и пјева младост Кордуна и тако ће и остати – рекао је Студен и подсетио да Ансамбл има иза себе знатне успјехе на домаћим и међународним смотрема, а прије самог концерта вратили су се са гостовања у Бугарској!

– Све то радимо без новца – нагласио је Студен.

Концерт је одржан под мотом *Година Саве Мркаља*, а уз бројне овдашње људе добре воље који су помогли његову организацију, посебно је упућена захвалница Завичајном клубу Кордунаша из Канаде.

Б. РКМАН

ЗАВИЧАЈНИ СКУП ОКУПИО ВИШЕ ОД 200 ЉУДИ

Кордунашко-банијско вече у Вуковару

У Вуковару је у суботу 25. августа одржано Завичајно вече Кордунаша, Банијаца и њихових пријатеља. Осим пјесме, плеса и забаве било је и низ занимљивих других садржаја од аутентичних анегдота из старог завичаја до подсећања на старе ријечи и изразе, односно изворни говор народа Кордуна и Баније.

Организатор манифестације Завичајни клуб Кордунаша и Банијаца Милош Војновић у ресторану Морнар на самој обали Дунава, у прелијепој атмосфери летње вечери, окупио је око двестотина гостију и званица.

Радо дочекани и виђени гости међу Кордунаши-

ма и Банијцима који генерацијама или након Олује живе у Вуковару и околини, били су представници два братска удружења из Београда. Завичајни клуб Кордунаша представљали су Петар Шаула и Миле Шапић, док су у име Завичајног удружења Банијаца, потомака и пријатеља Баније присуствовали Мирослав Ковјанић и Ђуро Клипић. Ковјанић и Шаула упутили су поздравне ријечи подршке домаћинима и пренијели поздраве од браће и сестара из Београда и Србије. Своје пријатеље Кордунаше и Банијце поздравили су Рајко Лукић и Данко Николић из Завичајног удружења Срба Озрена и Посавине које дјелује у Борову.

Завичајно вече почело је стиховима пјесме *Црноїшчана* Бошка Бућана, које је аутор посветио својем комшији Мићану Војновићу – Шарцу убијеном након Олује 1995. године. Потресне стихове о убиству старине од деведесет лjeta прочитао је овдашњи пјесник Михајло Мићо Зечевић.

У забавном дијелу програма госте је забављао Момчило Станић Момо, а подијељене су и награде од томболе за неколико најсрећнијих учесника манифестације. Међу осталима додијељене су књиге о знаменитим Србима у Хрватској, међу којима је и Сава Мркаљ, те књига о покољу у Глинској цркви аутора Ђуре Аралце.

Посебно је поздрављен Перо Јањанин, који је као дијете у Олуји из Блатуше крај Вргиноста дошао у Вуковар. Заједно са братом и мајком изборио се за своје мјесто под сунцем, али користи сваку прилику да оде на Кордун и чува породично огњиште. На завичајни сусрет довео је два синчића Мирка и Николу – момчиће од десетак година које учи да поштују своје корјене.

Б. РКМАН

КО ЈЕ БИО МИЛОШ ВОЈНОВИЋ?

Завичајни клуб носи име по Милошу Војновићу рођеном у Црном Поток у Кордуну, а био је један од српских политичких лидера ратног и посебно поратног времена током мирне реинтеграције. Преминуо је 2002. навршивши 50 година живота. Манифестацији је присуствовала је његова удовица Нада Војновић. Клуб Кордунаша и Банијаца у Вуковару дјелује од 2007. године. Према процјенама у Вуковару и околини живи између 8 и 9 хиљада људи који су рођени на Кордуну и Банији или вуку поријекло из ове двије регије у централној Хрватској.

Вуковарски Срби посјетили Кордун

У организацији Завичајног Клуба Кордунаша и Банијаца Милош Војновић из Вуковара, Вијећа српске националне мањине Вуковарско-сремске жупаније и Заједничког вијећа општина, на Светог Илију шездесетак Срба из Вуковара, Борова, Боботе, Трпиње, Негославаца, Мирковаца и других околних села посјетило је Кордун.

Прва дестинација је била Црни Поток и родна кућа Милоша Војновића, једног од политичких лидера Срба на истоку Хрватске са краја деведесетих година прошлог стољећа. Војновић је рођен у Глини 1952. године, живио пар година у Црном Поток, те потом одселио са родитељима у Вуковар. Био је врстан предатни правник и судија општинског и окружног суда, један од оснивача СДСС-а и први председник Заједничког вијећа општина створеног током мирне реинтеграције истока Хрватске. Умро је у 50. години и сахрањен на Свету

Петку 2002. године у Вуковару. Осим посјете родној кући Војновића, излетници су присуствовали парастосу за невини побити Србе у другом свјетском рату и народном збору у Црном Поток.

У општини Вргиност пријем у част гостију из Вуковара приредио је начелник Милан Врга, који их је укратко упознао са историјом и садашњом економском, политичком и демографском ситуацијом. Највећи број путника поријеклом је из некадашње велике општине Вргиност. У име организатора путовања, Светислав Микеревић, Душан Латас и Илија Војновић на спомен-костурницу код споменика НОБ-у на Петровој Гори положили су вијенац и одали пошту партизанским борцима и страдалом народу од 1941. до 1945. године. Турнеја је завршена посјетом народном збору у Пјешаници јер је и дио излетника поријеклом из овог села.

Б. РКМАН

У БЕОГРАДУ ОБИЉЕЖЕНО 76 ГОДИНА ОД ФОРМИРАЊА ЛИЧКИХ БРИГАДА

Личани се по херојству познају

Удружење бораца, постомака и поштовалаца НОР-а, 6. Личке пролетерске дивизије *Никола Тесла* и 35. Личке ударне дивизије организовало је 25. августа 2018. у дому РВИ у Београду јавни скуп – свечану сједницу, поводом обиљежавања дана формирања личких бригада. Скуп је организован у склопу програма *Нећоване традиције ослободилачких ратова Србије, првенствено НОР-а 1941/45*, који се реализује уз подршку Града Београда и Секретаријата за социјалну заштиту.

О Удружењу, формирању бригада, 6. Личкој, НОР-у, али и о потреби очувања и његовања традиције ослободилачких ратова, не само Србије већ и Срба у цјелини, првенствено НОР-а 1941/45. године и 6. Личке дивизије, говорили су председница Удружења Марија Обрадовић, замјеник председника Вељко Жигић и књижевница Милка Ј. Шолаја, која је казивала своје завичајне пје-

сме. Пригодни реферат поднио је Вељко Жигић, истичући да су се Личани увијек налазили на страни прогреса.

– Дуг и тежак ратни пут превалила је Друга личка бригада да би нам домовина била уједињена, слободна и независна – рекао је Жигић, а као основне карактеристике личких бригада истакао да је ријеч о борцима изузетно снажног морала, са искреним осјећајем за братство и јединство, па отуда није чудо што је као најстарија Прва личка бригада била рабацистичка кадрова, који су се доказали у борбама у Лици, Далмацији, Горском Котару, Хрватском приморју, Истри, али и у Србији...

– Од око 12.000 бораца 1. Личке пролетерске бригаде, част да буду народни хероји запала је само њих 28. Колико су лички борци били познати по свом јунаштву, свједочи и натпис у радиограму Јосипа Броза: „За примјерно јунаштво и издржљивост изражавам своју захвалност и признање борцима, офи-

цирима и подофицирима и политичким комесарима 6. Пролетерске дивизије *Никола Тесла*, на челу са пуковником Ђоком Јованићем. У вишемјесечним тешким бојевима и у сјајном војничком походу од Дрvara до Србије, у непрекидним тешким бојевима нарочито у Црној Гори, синови наше Лике доказали су да су достојни славних традиција својих предака – истакао је Жигић.

Он је напоменуо да се редакциони одбор *Зборника сјећања* у више наврата јавно обраћао са молбама да преживјели борци напишу своја сјећања, али одзива није било. У културно-забавном програму учествовали су представници: ЗУГ *Ђуро* – *Личка калдрма* Дрвар, ЗУГ *Баница*, Београд, а да све протекне беспријекорно побринуо се Радован Тртица.

Поред чланова удружења, сједници су присуствовали и представници сродних удружења СУБНОР-а, као и представници удружења завичајних клубова. **РСК**

» Милка Ј. Шолаја, Вељко Жигић, Марија Обрадовић и Радован Зорица

1. ЛИЧКА ПРОЛЕТЕРСКА БРИГАДА

Прва личка пролетерска народно-ослободилачка ударна бригада *Марко Орешковић* формирана је 8. јула 1942. године у селу Тоболићу код Слуња, на Кордуну, као Прва ударна бригада Прве оперативне зоне Хрватске, од личких батаљона *Марко Орешковић* и *Вуксан Пекиша*, Другог батаљона Првог кордунашког НОП одреда и Ударног батаљона Банијског НОП одреда. Тада је имала нешто преко 1.100 бораца. Први командант бригаде био је Стеван Опсеница, а политички комесар Урош Крунић, замјеник команданта Милутин Карац, замјеник политичког комесара Милан Узелац Брицо и оперативни официр Јово Лончар.

Током рата у Првој личкој бригади борило се око 12.000 бораца, од којих је преко 2.500 погинуло, а 28 бораца бригаде одликовано је *Орденом народног хероја* Југославије. Деветнаестог марта 1944. године Прва личка бригада проглашена је пролетерском. Поводом тридесетпетогодишњице формирања Шесте личке пролетерске дивизије *Никола Тесла*, 21. новембра 1977. године, одликована је *Орденом народног хероја* Југославије.

2. ЛИЧКА ПРОЛЕТЕРСКА БРИГАДА

Друга личка пролетерска народно-ослободилачка ударна бригада формирана је 18. августа 1942. године, у Лаудоном гају код Бунића – Кореница. Први командант бригаде био је Милан Шакић Мићун, а политички комесар Петар Бабић, Лазар Радаковић, замјеник команданта, Богдан Вујовић, замјеник политичког комесара и Ђурађ Покрајац, оперативни официр. Новембра 1942. године бригада је ушла у састав Шесте личке дивизије, а 19. марта 1944. године проглашена је „пролетерском“. За заслуге у току Народно-ослободилачке борбе одликована је *Орденом народног ослобођења*, *Орденом партизанске звезде* и *Орденом братства и јединства*, а поводом тридесетпетогоди-

шњице формирања Шесте личке пролетерске дивизије *Никола Тесла*, 21. јула 1977. године и *Орденом народног хероја*.

Почетком 1945. године упућена је на Сремски фронт, гдје је водила борбе код Нијемаца, Мале Вашице и Илинаца. Учествовала је у пробоју Сремског фронта, а затим у борбама за ослобођење Ђакова, Славонског Брода, на Илови и Чазми, као и за ослобођење Загреба и Ремета. Рат је завршила чишћењем Загребачке горе, у периоду од 11. до 12. маја, од остатака разбијених непријатељских јединица.

3. ЛИЧКА ПРОЛЕТЕРСКА БРИГАДА

Трећа личка пролетерска ударна бригада формирана је средином септембра 1942. године у Могорићу, као Девета бригада Хрватске, од батаљона *Велебит*, *Бићо Кесић*, *Мирко Штулић* и *Крбава*, са око 900 бораца. При формирању бригаде, Милан Курешанин, командант, Милан Баства, политички комесар, Момчило Новковић, замјеник команданта, Јосип Хаделан, замјеник политичког комесара и Раде Бубало, оперативни официр. Од формирања Шесте личке дивизије па до краја рата Трећа личка бригада борила се у саставу ове прославлене формације. Трећа личка бригада нарочито се прославила за вријеме Десанта на Дрвар, када је 25. маја 1944. из Трубару интервенирала у нападнутом Дрвару и омогућила Врховном штабу НОВЈ, страним војним мисијама и осталим институцијама да се безбједно извуку из Дрвара. Том приликом бригада је у петнаесточасовној борби готово уништила њемачки елитни 500 СС ловачки падобрански батаљон.

Поводом тридесетогодишњице Десанта на Дрвар, 25. маја 1974. године, одликована је *Орденом народног хероја*.

Шесту Личку дивизију издваја од свих других јединица НОВ Југославије – све три бригаде, а самим тим и дивизија, проглашене су пролетерском и све три одликоване *Орденом народног хероја!*

У Чатрњи код Крњака обновљен споменик страдалим у НДХ

У Чатрњи, селу у општини Крњак, десетак километара удаљеном од општинског средишта, откривена је обновљена плоча са именима деведесетак страдалих мјештана током Другог свјетског рата. Спомен-плоча заједно са спомеником подигнута је шездесетих година прошлог вијека, а оштећена је односно разбијена након Олује 1996.

Обнову плоче финансира је општина Крњак и Српско народно вијеће из Загреба. На њој су имена шездесетак погинулих бораца, партизана из Партизанског одреда *Горњи Скраг*, као и тридесетак цивила. По откривању плоче у мјесној цркви одржан је парастос, а потом традиционални велики народни збор. **Б.Р.**

Дан ослобођења и збор у Бовићу

У селу Бовић поред Вргинмоста на Кордуну 2. августа одржан је велики традиционални народни збор. Већ седамдесет и седам година на овај дан окупљају се Бовићани и њихови пријатељи славећи Дан ослобођења мјеста од усташа 1941. године. Збору је присуствовало око хиљаду људи, а Бовићки збор једна је од најинтересантнијих дестинација и за наше сународнике који су у избјеглиштву и расијању широм свијета и који свој долазак у завичај темпирају у данима „око збора у Бовићу“!

На споменик који подсећа на страдање Бовићана у

Другом свјетском рату антифашисти су положили вијенац, у мјесној цркви, која је од прије последњег рата у изградњи, одржан је парастос, а све је завршило народним весељем и дружењем.

И Бовић као и његова околнина били су значајне тачке антифашистичке мапе. У

оближњој шуми Абез половином јула 1941. донесена је одлука о подизању народног устанка против усташа. У комшијском селу Кирин, 1. августа 1941. Године, мјештани разоружавају једног усташу и жандара који су послани у патролу. Обојицу пуштају на слободу али без оружја. Створена је слободна територија на коју усташе нису крочили све до средине децембра 1941. Такође, у комшијском селу Острожин донесен је *Острожински иправилник*, први документ који регулише рад Народно-ослободилачких одбора на слободној територији Кордуна. **Б.РКМАН**

У СЛАВСКОМ ПОЉУ ОДРЖАН ТУРНИР У МАЛОМ ФУДБАЛУ

У Славском Пољу код Вргинмоста на Кордуну у суботу 18. августа одржан је традиционални турнир у малом фудбалу а навече велики народни збор. Побједник турнира међу 7 екипа је кафе-бар *Опатовина* из Топуског. За екипу *Подгорја*, са заузетим петим мјестом, наступао је актуелни начелник општине Гвозд Милан Врга! У вечерњим сатима па све до јутра петстотинак гостију забављало се уз *Момке Буковице*, пјевачку групу из Бенковца. **Б.РКМАН**

БЕСПЛАТНО РЕЗЕРВИШИТЕ

СРПСКО КОЛО

Уколико желите редовно да добијате свој примјерак „Српског кола“ на кућну адресу довољно је да позовете број дописништва у Новом Саду **021/66 13 600**
Радно вријеме: понедељак, сриједна и петак од 9 до 16, уторак и четвртак од 12 до 19 часова.

У СЕЛУ ЖАРКОВАЦ, ОПШТИНА РУМА, ОДРЖАНА ЈЕ 5. МЕЂУНАРОДНА ШТРАПАРИЈАДА

Сачувати традицију и љубав према коњима

У селу Жарковац, општина Рума, код Ловачког дома, одржана је 19. августа јубиларна, пета по реду, *Међународна штрапаријада*.

На добро припремљеној стази, пред више хиљада такмичара и посетилаца, ова манифестација, која окуља коње и њихове власнике из земаља региона, оправдала је назив *Балканској џивенсџи*. Била је ово прилика да се, осим такмичења, штрапаријаду друже и подсети оне који су заборавили, а науче млађи нараштај, некадашњем начину извлачења стабала из шуме. Овогодишњу штрапаријаду врло добро је организовало Удружење љубитеља и узгајивача коња *Вранац – Жарковац*, уз подршку Општине Рума, а најбољи такмичари у шест категорија награђени су пехарима и новчаним наградама.

Већ од раних јутарњих часова почели су се око арене за такмичења окупувати бројни љубитељи ове спортске вјештине, разгледајући још раније придобле коње из Републике Српске, БиХ и Србије.

Неки су путовали до овог мјеста готово 20 сати, уз обавезан предах, како би показали колико њихови љубимци тренутно врједе. Са простора одакле су поједини учесници дошли, због густине шума и неприступачних терена, коњи још увијек представљају једини начин извлачења трупаца из шуме, тако да ово није само спорт већ и ухлебљење за многе од њихових власника.

СИНЕРГИЈА УСЛОВ ЗА ПОБЈЕДУ

– Циљ ове манифестације је очување коњичког спорта и да се не забораве коњи избачени новим технологијама, тракторима и другим машинама за извлачење трупаца из шуме – рекао је за *Српско коло* Горан Бајић, председник Удружења љубитеља и узгајивача коња *Вранац – Жарковац*, док смо разговарали са њим о програму *Штрапаријаде*.

Такмичење се одвијало у шест категорија, лакој, средњој и тешкој, за самце и парове, тако да је прије званичног старта грла требало измјерити, а поједини коњи су са доста противљења улазили на платформу сточне ваге.

Како то протокол налаже, прије самог такмичења, одржани су и пригодни говори домаћина и представника власти. Први се окупљенима обратио Стеван Ковачевић, председник Скупштине општине Рума. Ковачевић је истакао важност овакве манифестације, јер, како је рекао, осим спортског надметања ова манифестација отвара могућност да се и млади људи определије за узгој коња.

– Желим да похвалим организаторе што већ годинама успешно организују *Штрапаријаду* и чине је сваке године све бољом. Желим да поздравим све вас посматраче који ћете уживати у овој манифестацији, а учесницима бих пожелио успјех, уз подсјећање да такмичење буде у духу фер-плеја и да имају на уму да је добробит животиња које се такмиче најбитнија – истакао је Ковачевић.

Начелник Сремског округа Перица Гаковић рекао је да *Штрапаријада* у Жарковцу постаје бренд и да је то нешто више од обичне манифестације.

У име Министарства пољопривреде, шумарстава и водопривреде, такмичаре и посетиоце поздравио је по-

» Помоћник министра пољопривреде Ненад Катанић

моћник министра Ненад Катанић, рекавши да је до сада био на свих пет штрапаријада и да је сваке године организација све боља.

ЗА СВАКОГ ПОНЕШТО

Већ помало нестрпљиви и коњи и њихови власници, али и многобројни гледаоци, једва су дочекали почетак такмичења. Самци лаке категорије имали су око поднева част да отворе такмичење. Звјездан, Тарић Зикрета из Кладнице, општина Сјеница, први је ушао у арену, а након њега још девет коња у овој дисциплини. Двоструку побједу остварила су грла Драгана Оцокољића, Баћа и Бећар, и они су, уз још тројицу ривала, једини успјели да пређу циљну линију, а побједнику Баћи за то је било потребно мање од 45 секунди.

Петко, Симе Симића, у такмичењу средње категорије, до 650 килограма, за 36

секунди прешао је тешку стазу, испред врло доброг Рубина, Мирослава Стојановића Зиса, чији је заостатак за побједником износио мање од двије секунде. Петко је кандидат за *Грло њодине* на штрапаријадама, а то је плод добре утренираности и тимарења у штала браће Симић из Попучака код Ваљева.

Тешка категорија за самце имала је најмање такмичара, али је била и најзахтјевнија. Соко, Џафера Чаркачића из Сјенице, за минут је прешао стазу, седам секунди брже од свог имењака власника Самира Аличића из Изачића код Бихаћа. Трећу позицију изборио је Макс, Душана Лукића Дуцелје из Дрнића код Босанског Петровца. Самир Аличић, захваљујући се касније организаторима, рекао је да је први пут дошао у Србију и да до сада ни на једној штрапаријади није љепше дочекао, а да му је животна жеља била да дође и види Београд. Позвао је све учеснике и гледаоце да 23. септембра дођу у Изачић на штрапаријаду, гдје је он један од главних организатора.

Велика врућина условила је вријеме за предах, да се нешто поједе и попије, обићу шатре, посјете штандови на којима је продавана опрема за коње, али и пољопривредни производи. Један дио гледалаца није могао испратити све трке непосредно поред стазе, па су многи свој поглед усмјерили на видео-

–бим. Добра одлука организатора и већа прегледност за оне који нису могли да изборе бољу позицију око арене. Добро мјесто се тражило и у реду гдје се дијелило месо тек печеног бика. Прорацила је јачим интензитетом и музика испод шатри, дјеца су се играла на лијепом уређеном игралишту. За сваког се нашло понешто занимљиво да прекурати паузу до почетка такмичења парова.

ТАРЗАН И ХЕРКУЛЕС АПСЛУТНИ ПОБЈЕДНИЦИ

Арена је поново почела да кључа пред почетак такмичења парова. Први су опет на стазу изашли коњи са најмањом килажом. Поново је Петко, сада са Голубом у пару, био неприкосновен. Грла Симе Симића за 25 секунди прошла су стазу, три секунде брже од Риђе и Бећара у власништву *Врцић комјанија* из Сјенице.

Два Сокола, власништво Џафера Чаркачића из Сјенице, нису имала конкуренцију у средњој категорији. Више од шест секунди имали су предност над јединим правим конкурентима – Сивцом и Мангом, у власништву Жарка Николића Жуће.

Пред саму завршницу поново су организатори направили паузу и ту им се може наћи једина замјерка, јер се такмичење у најелитнијој категорији парова тешкаша добрим дијелом одиграло по мраку. Опасно и за коње и за њихове власнике. Наравно да то није утицало на резултате јер су најбољи побједили. Једини који су прошли циљну равнину у планирана три минута ограничења били су Тарзан и Херкулес, власништво *Гаспетрол дрводекса* из Мркоњић Града. Овом побједом постали су и апсолутни шампиони Штрапаријаде у Жарковцу. Зисовим Рубинима мало је остало да дођу до самог циља, зауставили су се на 71,40 метара, док су Силба и Ацко из *Врцић комјанија* из Сјенице стали на 66,30 метара заузевши треће мјесто. Док је мјесец изнад Жарковца увелико освјетљавао

САМЦИ

ЛАКА

1. Оцокољић – Баћа
2. Оцокољић – Бећар
3. Тарић – Тарзан
4. Ђокановић – Рубин

СРЕДЊА

1. Симић – Петко
2. Зис – Рубин
3. Чаркачић – Соко
4. Аличић – Соко

ТЕШКА

1. Чаркачић – Соко
2. Аличић – Соко
3. Лукић – Макс
4. Врцић – Симба

ПАРОВИ

ЛАКА

1. Симић – Петко и Голуб
2. Врцић – Риђо и Бећар
3. Протић – Гидран и Соко
4. Оцокољић – Баћа и Бећар

СРЕДЊА

1. Чаркачић – Соко и Соко
2. Николић – Сивац и Манго
3. Ђокић – Петко и Цветко
4. Зис – Рубин и Рубин

ТЕШКА

1. *Гаспетрол дрводекс* – Тарзан и Херкулес
2. Зис – Рубини
3. Врцић – Симба и Ацко
4. Чаркачић – Соко и Брњо

арену и бину изнад ње, гдје су дијељене награде и пехари, велики број гледалаца отишао је са попршта цјелодневном надметања. Штага, јер је требало на крају громогласним аплаузом наградити власнике четири најбоља самца и пара. Њихова љубав према коњима и жеља да се не угаси традиција извлачења трупаца из шуме уз њихову помоћ превазилази оквире било каквог такмичења. Славље је настављено под шатром, дубоко у ноћ, уз музику оркестра браће Дмитровић и пјевачицу народне музике Пане.

ТЕКСТ И ФОТО: ЖЕЉКО ЂЕКИЋ